

Inovacioni ekosistem i uslovi za uvođenje
visokotehnoških rešenja u poslovanje
-Privreda-

CILJEVI ISTRAŽIVANJA I METODOLOGIJA

2.

6.

8.

16.

36.

46.

51.

64.

72.

87.

90.

101.

104.

Ciljevi istraživanja

U okviru projekta StarTech koji sprovodi NALED u saradnji sa Vladom Republike Srbije i uz podršku kompanije Philip Morris International, predviđeno je istraživanje stavova građana i privrede o inovacionom ekosistemu u Srbiji i uslovima za uvođenje visokotehnoloških rešenja u poslovanje.

Cilj projekta je ubrzanje rasta srpskih kompanija i transformacija tradicionalne ekonomije zasnovane na poljoprivredi i prerađivačkoj industriji, u digitalnu, izvozno orijentisanu ekonomiju zasnovanu na znanju i inovacijama. Istraživanje privrede i građana treba da pomogne boljem razumevanju regulatornih i administrativnih izazova sa kojima se susreću inovatori u procesu razvoja inovativnog proizvoda ili usluge, odnosno inoviranju biznis procesa, kao i razlozi zbog kojih neki privredni subjekti nisu do sada ušli u proces inovativne transformacije. Dodatno, ispitane su i teme saradnje nauke i privrede, sezonskih radnika i zaštite intelektualne svojine.

Metodologija

- Kombinovana metodologija → **CATI** (telefonska anketa) + **CAWI** (online) metod prikupljanja podataka
- Reprezentativni uzorak **preduzeća u Srbiji** (preduzetnici, mala, srednja i velika preduzeća)
- Ciljna grupa ispitanika:
  - **Direktori**
  - **Vlasnici preduzeća**
  - **Viši menadžment zadužen za organizaciju i poslovanje preduzeća**
- Veličina uzorka:
  - **n = 838 preduzeća**
- Dužina upitnika:
  - **Okolo 15 minuta**

preduzeće	glavni uzorak	boost
Mikro	683	
Malo	95	
Srednje	21	9
Veliko	4	26

Kako tumačiti tabele?

Grupa	Pol			Uzrast				
	Total	Muški	Ženski	18-24	25-34	35-44	45-54	55-64
n =	A	B	C	B	C	D	E	F
Uzeću novi, inovirani, bez obzira na cenu	9.9	10.2	9.6	15.2 D	11.4	6.7	9.3	8.9
Ako nije generalno skup proizvod, uzeću inovirani, ali ako se radi o skupom, onda ću ići na sigurno, i kupiti ono što mi je poznato	75.5	73.7	77.2	71.4	82 A B E F	84.2 A B E F	72.7	67
Kupiću tradicionalni, cena mi je važna	14.6	16.1	13.2	13.3	6.6	9.1	18 C D	24.1 A B C D

Primer tumačenja tabele:

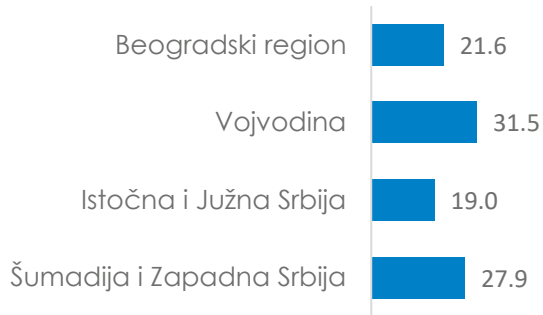
- Nisu utvrđene značajne razlike između polova na testiranoj varijabli.
- Kada je u pitanju uzrast, osobe iz uzrasne kategorije 18-24 su češće navodile da će uzeti inovirani proizvod bez obzira na cenu nego oni uzrasta 35-44.
- Osobe uzrasta 55-64 će češće kupiti tradicionalni proizvod jer im je cena važna. Ova razlika postoji kada se posmatra ceo uzorak, a posebno u odnosu na kategorije od 18-45 godina.
- Osobe uzrasta 45-54 godine češće kupuju tradicionalne proizvode jer im je cena važna, ali ne u odnosu na ceo uzorak, već samo u odnosu na osobe uzrasta 25-44.

- Naslovi slajdova odgovaraju varijablama čije su relativne frekvence/proseci prikazane u tabelama
- U prvoj koloni **Total** su prikazani procenti/proseci za svaku kategoriju relevantne varijable na ukupnom uzorku.
- U narednim kolonima su prikazani procenti/proseci datih kategorija u okviru različitih poduzoraka
- Red označen sa **n** označava veličinu baze, tj. kolika je veličina (pod)uzorka na kome su izračunati procenti/proseci.
- **Plava boja** ćelije znači da data poduzorak postiže značajno više rezultate u odnosu na ukupan uzorak (total).
- U slučaju kada se porede razlike između više od 2 grupe, **žutom bojom** ćelije su označene one grupe koje postižu viši rezultat u odnosu na neku drugu grupu, ali ne i u odnosu na ukupan uzorak. O kojoj grupi se radi saznaje se na osnovu **slova ispod obojene ćelije**.
- **Pink boja** ćelije ukazuje da data grupa na kategoriji postiže značajno niže rezultate u odnosu na ceo uzorak (total).
- Statistička značajnost je računata na nivou $p < .05$.

UZORAK

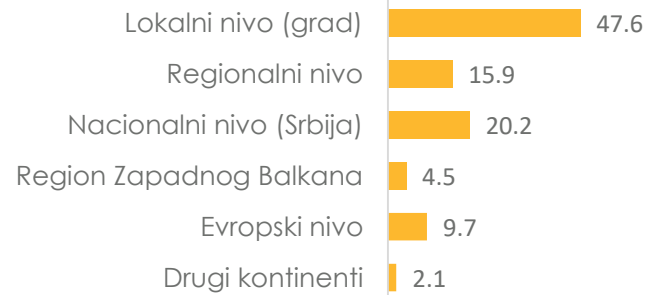

SEDIŠTE

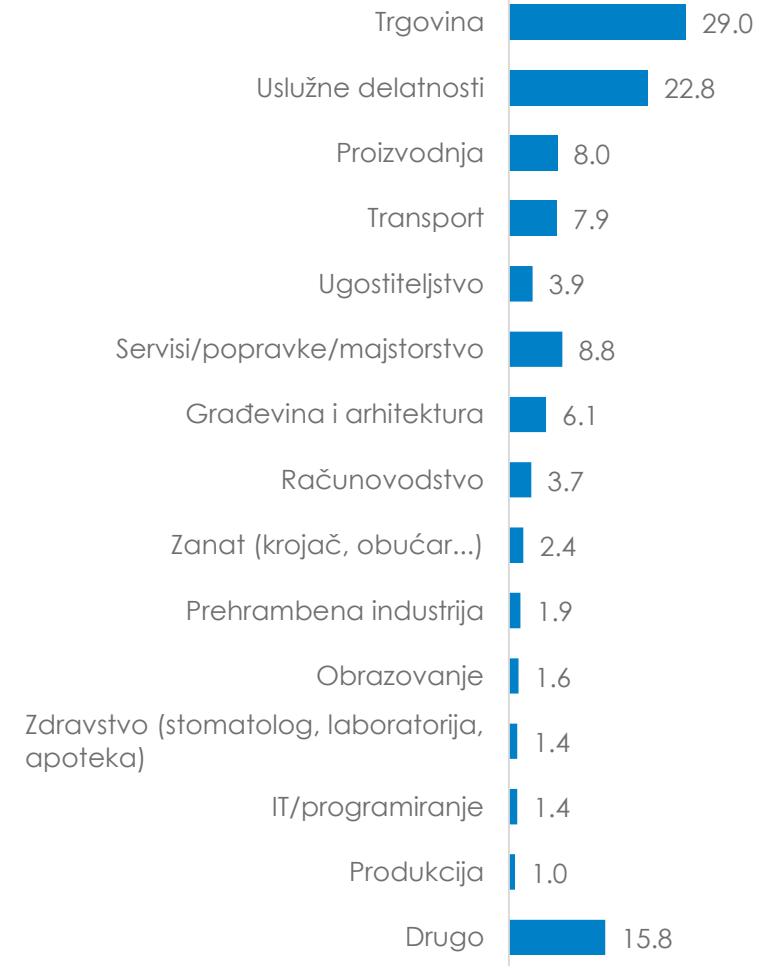
TERITORIJA POSLOVANJA

Moguće više odgovora

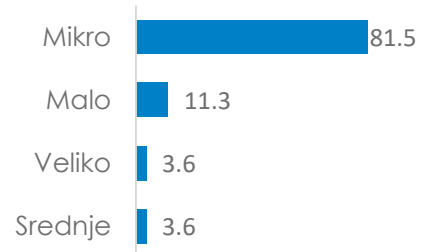

IZ KOJE DELATNOSTI DOLAZI VAŠA KOMPANIJA?

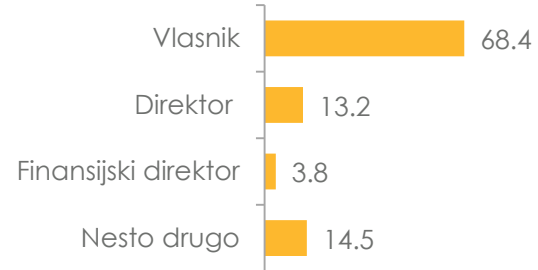
Novo pitanje

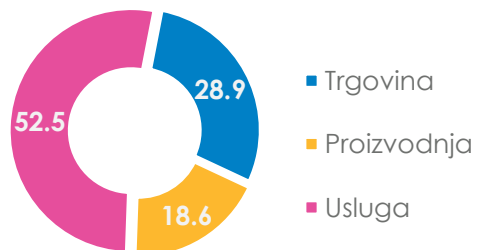
VELIČINA PREDUZEĆA

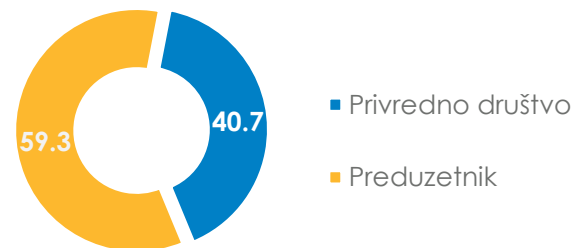
FUNKCIJA ISPITANIKA

DELATNOST

PRIVREDNO DRUŠTVO vs. PREDUZETNIK

Otvoreno pitanje

KLJUČNI NALAZI

U poređenju sa prethodnom godinom, broj kompanija koje su uvele ili su u procesu uvođenja inovacija i digitalnog transformisanja se smanjio za 7%, dok se procenat kompanija koje nisu ni inovativne ni digitalno transformisane povećao za skoro 10% i vratio na nivo od pre 2 godine. Prisutnost inovativnosti/digitalne transformisanosti povezana je sa veličinom kompanija, širinom poslovanja i delatnošću (veća u proizvodnji nego trgovini).

Procena važnosti inoviranja i digitalnog transformisanja za uspešnost poslovanja se promenila u odnosu na prethodnu godinu – smatraju se nešto manje važnim što je u skladu sa manjim brojem inovativnih i digitalno transformisanih privrednih subjekata.

Glavni razlozi za inoviranje u ovom talasu su opstanak na tržištu i povećanje prihoda i profita, za razliku od kvaliteta usluge koji je bio najvažniji prošle godine. I same inovacije su bile drugačije prirode, nešto ređe su se odnosile na unapređenje ili stvaranje novih usluga, a češće na bolji marketing, prisustvo na društvenim mrežama i unapređenje organizacije rada. U skladu sa tim je i viđenje efekata digitalizacije – smatra se da se digitalizacijom dolazi do povećanja prihoda, u većoj meri nego prethodne godine. I dalje veliki broj transformatora (93%) smatra da je digitalna transformacija doprinela njihovom opstanku na tržištu.

Inovatori smatraju da inovacije koje sprovode doprinose kako konkuretnosti njihove kompanije, tako i poslovanju u njihovom sektoru delovanja. Saradnja pri inoviranju se najčešće odvija sa dobavljačima opreme/softvera/materijala, a ređe nego prethodne godine je podrazumevala saradnju sa istraživačkim institutima (5%). Povećan je broj subjekata koji nemaju budžet za istraživanje i razvoj, ali je veći broj onih koji imaju troškove za R&D, tako da je i veći broj onih koji ulažu 1% ili manje u ove svrhe.

Razumevanje termina i obaveštenost o konkretnim startapima je na veoma niskom nivou i ove godine je manje inovatora koji bi bili spremni da investiraju u startape (češće se odgovara sa "ne znam"). Retki koji bi bili spremni da investiraju u startape u Srbiji (10%) uglavnom ne bi uložili više od 5000 EUR, bilo u svojstvu pojedinca ili kompanije. Svaki peti privredni subjekat vidi interes da ponudi svoju ekspertizu u zamenu za udeo u vlasništvu – čini se da je ovakav oblik ulaganja privlačnija opcija.

Glavni razlog za nesprovođenje inovacija/digitalnog transformisanja je i dalje stav da one nisu potrebne, ali je povećan i procenat onih koji smatraju da se na ovaj način ne bi ostvario nikakav benefit (30%).

Saradnja sa naučnom zajednicom ostaje na nivou od prošle godine (12%) i najčešće se odvija u vidu praksi. Nijedan ispitanik nije naveo transfer tehnologije kao način saradnje, a mali je i broj onih koji znaju za značenje ovog termina. Saradnja se nešto češće odvijala u vidu konsultacija i korišćenja opreme nego prošle godine, a komunikacija ostvarivala sa centrima za karijerni razvoj i više nego preko ličnih poznanstava.

Ideja o online platformi sa ponudom startapa nije naišla na veliko oduševljenje (38% je smatra korisnom). Iako veliki broj kompanija ne koristi bilo kakav sistem za zaštitu podataka, samo oko 30% preduzeća je donekle ili veoma otvoreno po pitanju dodatnog deljenja podataka u bilo koju od predloženih svrha (naučno-istraživačke, unapređenje javnih politika i usluga...). Mikro preduzetnici koji posluju na lokalnom nivou imaju negativnija očekivanja od mogućnosti savremenih tehnologija.

Kao i kod opšte populacije, većina nema mišljenje o 5G tehnologiji, nešto više od trećine ima pozitivno mišljenje očekujući veću brzinu interneta, a ostatak sa negativnim mišljenjem (15%) brine o zdravstvenim i bezbednosnim rizicima. Svaki četvrti privredni subjekat bi bio voljan da uvede veštačku inteligenciju u poslovanje i to pre svega u svrhu automatizacije poslovnih procesa (67%). Dve trećine privrednika ima donekle negativnu ili izrazito negativnu procenu uticaja šire primene veštačke inteligencije na profitabilnost poslovanja. Smisleno je pretpostaviti da mala lokalna preduzeća strahuju da će ih konkurencija koja ima sredstva da uloži u inovativna rešenja i AI istisnuti sa tržišta.

Tek nešto više od trećine inovatora saraduje sa JLS, a isti procenat bi bio spreman da uloži sredstva kako bi kreirali inovativna rešenja za probleme na lokalnom nivou. Problemi koji se prepoznaju se tiču servisa pametnog osvetljenja i servisa za praćenje kvaliteta vazduha.

Posećenost portala preduzetnistvo.gov.rs je u ovom talasu povećana, dok nije došlo do promena što se tiče malog biznis informatora.

Postoji znatno negativniji stav o dolasku nove radne snage u Srbiju iz inostranstva.

REZULTATI

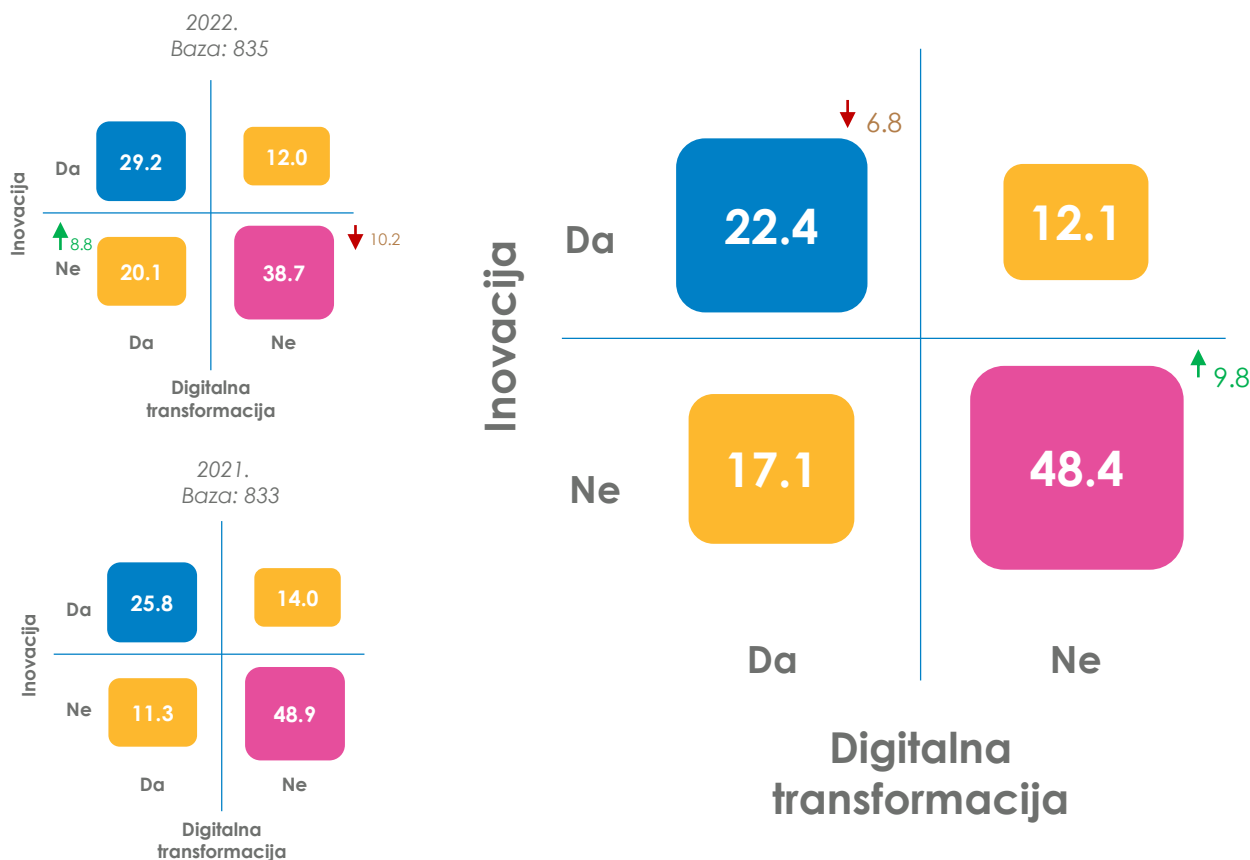

Da li je Vaše preduzeće u poslednjih 5 godina uvelo ili je u procesu uvođenja inovacije? Da li se Vaše preduzeće u poslednjih 5 godina digitalno transformisalo ili je u procesu digitalne transformacije?

Pod inovacijom se misli na uvođenje novog ili značajno unapređenog proizvoda, usluge, načina organizacije procesa i rada, ili marketinških metoda i koncepata.

Digitalizacija - primena digitalno-tehnoloških rešenja koja će uticati na unapređenje, reorganizaciju poslovanja i poslovne performanse preduzeća Na primer: preduzeće koristi robotizovane automatizacije procesa koji omogućavaju korišćenje veštačke inteligencije kako bi se automatizovale rutinske aktivnosti da bi se zaposleni mogli usmeriti na strateške aktivnosti.

- U poređenju sa prethodnom godinom, broj kompanija, koje su uvele ili su u procesu uvođenja inovacija i digitalne transformacije, smanjio se za 7%, dok se procenat kompanija koje nisu uvele nijedno, povećao za skoro 10% i vratio na nivo od pre 2 godine.
- I ove godine se uočava da su **veća preduzeća** sklonija uvođenju inovacija i/ili digitalnoj transformaciji, dok je to ređe slučaj sa manjim, a posebno mikro preduzećima.
- Takođe, **privredna društva** se češće odlučuju na inovacije i transformacije u odnosu na preduzetnike od kojih 56% nije uvelo niti je u procesu uvođenja bilo inovacije bilo digitalnog transformisanja
- Preduzeća koja posluju na **širim teritorijama** češće uvode inovacije i digitalno se transformišu, te preko polovine onih koji posluju na nivou Zapadnog Balkana i šire je uvelo ili inovaciju ili se transformisalo, a nešto više od 40% oba. Preduzeća koja posluju samo na lokalnom nivou najređe se odlučuju za ove promene.
- Kao i prethodne godine, inovacije i digitalna transformacija su najređe kod privrednika u oblasti trgovine, a najčešće kod preduzetnika čija je **glavna delatnost** proizvodnja.

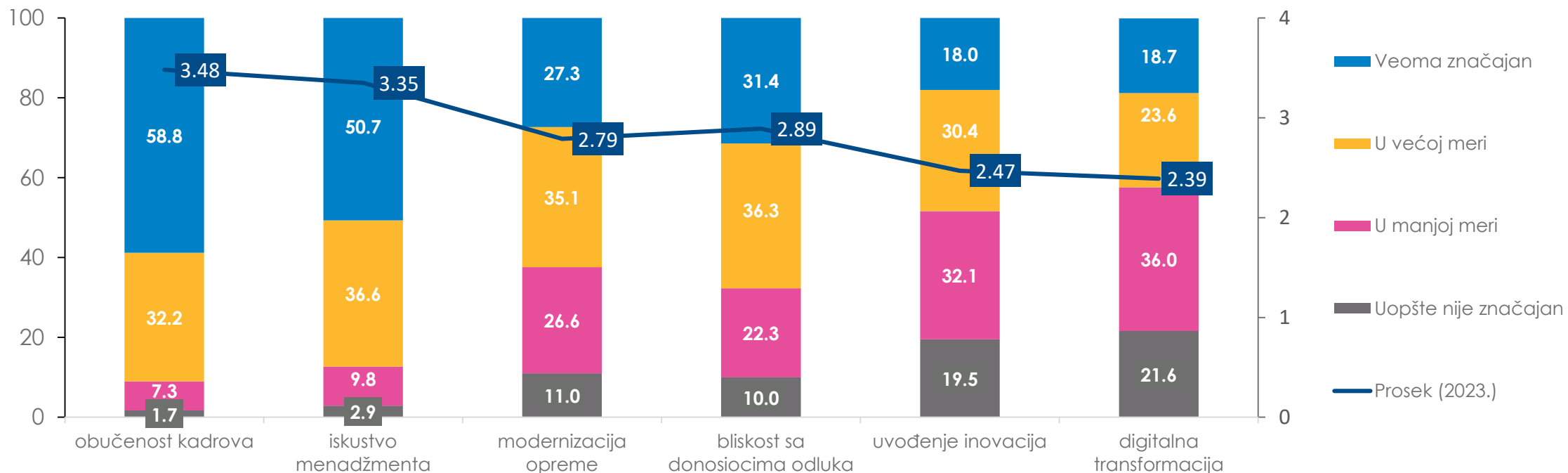
↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas
↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

Da li je Vaše preduzeće u poslednjih 5 godina uvelo ili je u procesu uvođenja inovacije? Da li se Vaše preduzeće u poslednjih 5 godina digitalno transformisalo ili je u procesu digitalne transformacije?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
		(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)
n=	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464
Inovacije	34,5	83,3 A C D E	60 A E	44,2 A E	29,9	46,3 A C	26,4	23,3	31,6	42,6 A B C	57,9 A B C	55,6 A B C	83,3 A B C D F	35,9	37,9	30,8	32,1	26,4	49,4 A B D	33,6	21,8	41,8 B	36,6 B	36,4 B
Digitalno transformisanje	39,5	83,3 A D E	73,3 A D E	44,2	35,4	50,7 A C	31,8	32,3	36,8	43,2 B	55,3 A B C	56,8 A B C D	72,2 A B C D	42,5	40,2	38,4	37,2	34,7	50,6 A B D	38,2	38,7	41,8	42,5	38,4
Inovacije	12,1	6,7	6,7	18,9 A E	11,6	11,7	12,3	10,5	9,8	14,8	15,8	14,8	16,7	11	12,9	12,6	11,5	10,7	14,1	12	9,9	15,2	13,1	11,9
I inovacije i dig. transformacija	22,4	76,7 A D E	53,3 A D E	25,3	18,3	34,6 A C	14,1	12,8	21,8 B	27,8 B	42,1 A B C	40,7 A B C D	66,7 A B C D F	24,9	25	18,2	20,5	15,7	35,3 A B D	21,6	12	26,6 B	23,5 B	24,6 B
Samo dig. transformacija	17,1	6,7	20	18,9	17,1	16,1	17,7	19,5	15	15,4	13,2	16	5,6	17,7	15,2	20,1	16,7	19	15,4	16,6	26,8 A C E	15,2	19	13,8
Nijedno	48,4	10	20	36,8 B	53 A B C D	37,5	55,9 A B	57,1 A D E F G	53,4 D E F G	42 F G	28,9	28,4	11,1	46,4	47	49,1	51,3	54,5 A C	35,3	49,8 C	51,4	43	44,4	49,8

Koliko su sledeći elementi važni za uspešnost poslovanja?

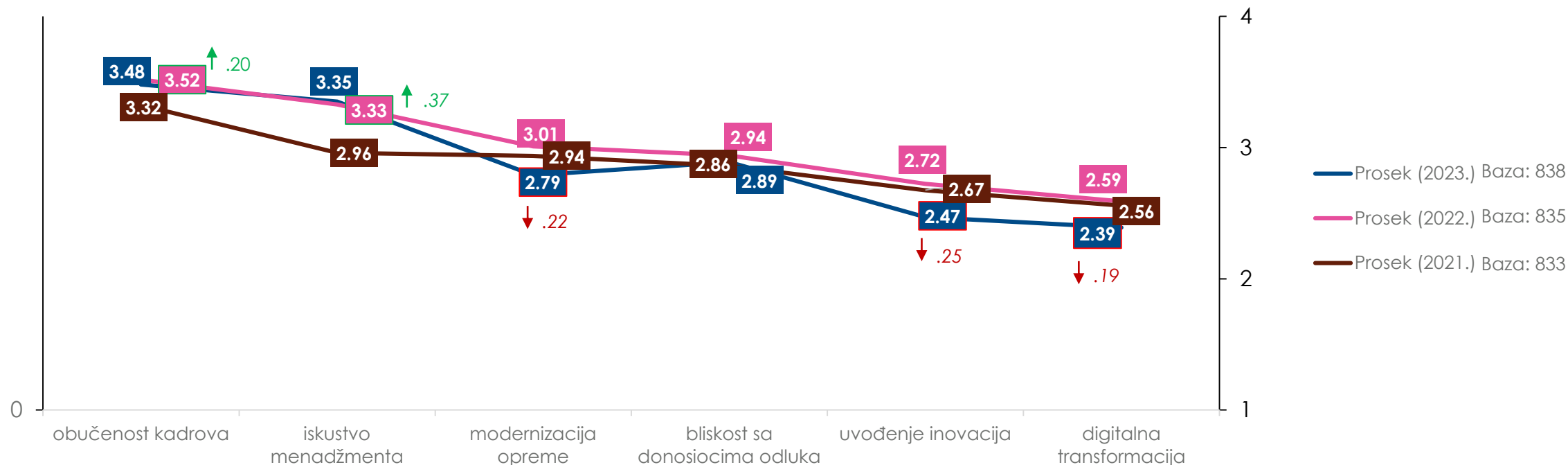

- Kao i tokom prethodne dve godine, kao najbitniji elementi za uspešno poslovanje ističu se obučenost kadrova i iskustvo menadžmenta. Uvođenje inovacija i digitalnog transformisanja preko polovine vodećih kadrova u kompanijama procenjuju kao malo značajne za uspešnost poslovanja.

Koliko su sledeći elementi važni za uspešnost poslovanja?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

- Ove godine su najniže rangirani elementi, uvođenje inovacija i digitalna transformacija, još niže ocenjeni nego u prethodnom talasu. Ipak, i ove godine su pomenutim faktorima veću značajnost za uspešnost pripisali oni koji su ove promene uveli ili uvode, kao i veća preduzeća i ona sa širom teritorijom poslovanja. Značajno niže ocene za sve ispitivane elemente poslovanja davala su mikro preduzeća, preduzetnici, oni koji posluju na lokalnom nivou, kojima je glavna delatnost trgovina i koji nisu uveli niti uvode inovacije niti se digitalno transformišu.

Koliko su sledeći elementi važni za uspešnost poslovanja?

U tabeli su proseci (skala 1-4)

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost			Osnivanje firme				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Obučenosť kadrova	3,48	3,8 A E	3,67	3,6 E	3,44	3,62 A C	3,39	3,36	3,52 B	3,55 B	3,74 A B	3,73 A B C D	3,72 B	3,51	3,5	3,4	3,49	3,27	3,62 A B	3,55 A B	3,49	3,39	3,49	3,49	3,47 E	3,84 A B D E	3,6 A E	3,28
Iskustvo menadžmenta	3,35	3,93 A D E	3,83 A E	3,68 A E	3,26	3,61 A C	3,18	3,17	3,32	3,53 A B C	3,66 A B C	3,72 A B C D	3,67 B	3,45 D	3,36	3,25	3,34	3,31	3,51 A B D	3,32	3,25	3,24	3,29	3,42 A B C	3,31 E	3,81 A B D E	3,59 A B E	3,07
Modernizacija opreme	2,79	3,7 A D E	3,43 A E	3,12 A E	2,67	3,11 A C	2,57	2,52	2,86 B	2,88 B	3,24 A B C D	3,41 A B C D	3,56 A B C D	2,8	2,86	2,72	2,74	2,33	3,18 A B D	2,9 A B	2,58	2,82	2,75	2,86 A B	3,15 A D E	3,58 A B D E	2,73 E	2,35
Bliskost sa donosiocima odluka	2,89	3,63 A C D E	3,27 A E	3,17 A E	2,8	3,16 A C	2,71	2,72	2,89	3,12 A B C	3,16 B	3,04 B	3,33 A B C	3,01 E	2,9	2,87	2,8	2,68	3,08 A B	2,94 B	2,67	2,96 B	2,86	2,95 A B	2,97 E	3,46 A B D E	3,13 A E	2,52
Uvođenje inovacija	2,47	3,67 A C D E	3 A E	2,81 A E	2,35	2,81 A C	2,24	2,2	2,38 B	2,66 A B C	3,08 A B C D	3,05 A B C D	3,44 A B C D	2,56	2,52	2,39	2,4	2,23	2,82 A B D	2,48 B	2,17	2,53 B	2,52 B	2,53 A B	2,9 A D E	3,52 A B D E	2,34 E	1,92
Digitalna transformacija	2,39	3,57 A C D E	3,1 A E	2,73 A E	2,27	2,78 A C	2,13	2,11	2,3 B	2,64 A B C	2,87 A B C	3 A B C D	3,39 A B C D E	2,53 A D E	2,44	2,26	2,32	2,21	2,62 A B D	2,42 B	2,15	2,34	2,37	2,49 A B	2,43 E	3,42 A B D E	2,76 A B E	1,78

INOVATORI

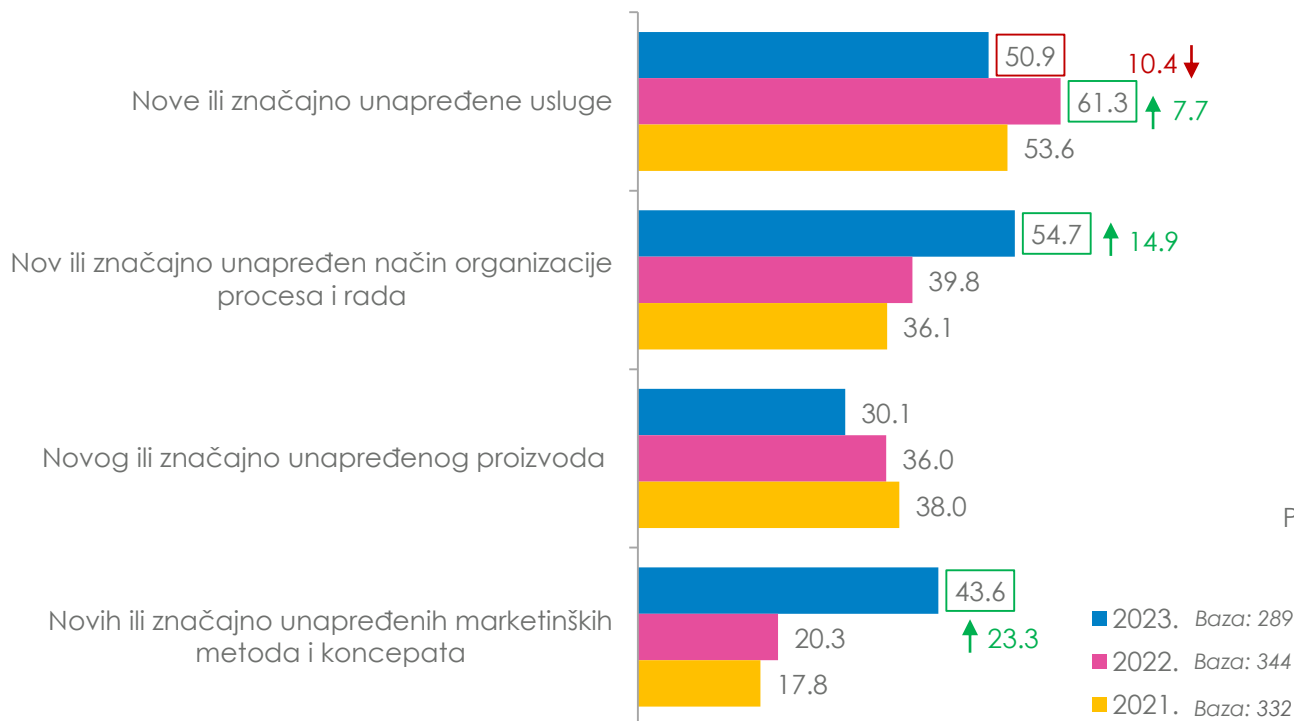
Uvedena inovacija u Vašem preduzeću se odnosi na implementaciju...

Koji su razlozi uvođenja inovacije?

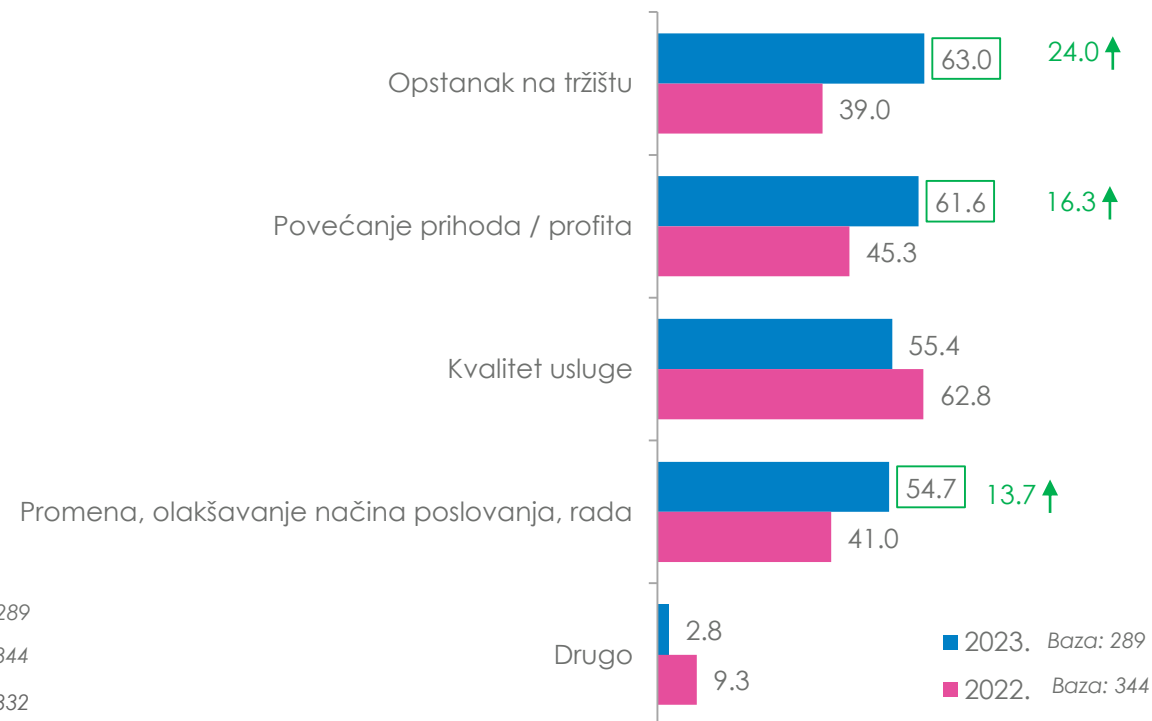

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

Moguće više odgovora

Moguće više odgovora

- Ove godine najveći broj privrednika izveštava o inovacijama u domenu nove ili unapređene organizacije procesa i rada što je značajno više u odnosu na 2022. godinu, dok se broj kompanija koji izveštava o novim ili unapređenim uslugama smanjio. Više nego duplo više privrednika ove godine izveštava o inovacijama u domenu marketinga, dok o inovacijama po pitanju proizvoda i ove godine izveštava skoro svaka treća kompanija.
- Najčešći pokretači inovacija su opstanak na tržištu i povećanje profita koje navodi značajno više privrednika ove godine u odnosu na prošlu, dok su poboljšanje kvaliteta usluge i načina poslovanja samo nešto manje motivisali privrednike na inovacije.

Uvedena inovacija u Vašem preduzeću se odnosi na implementaciju...

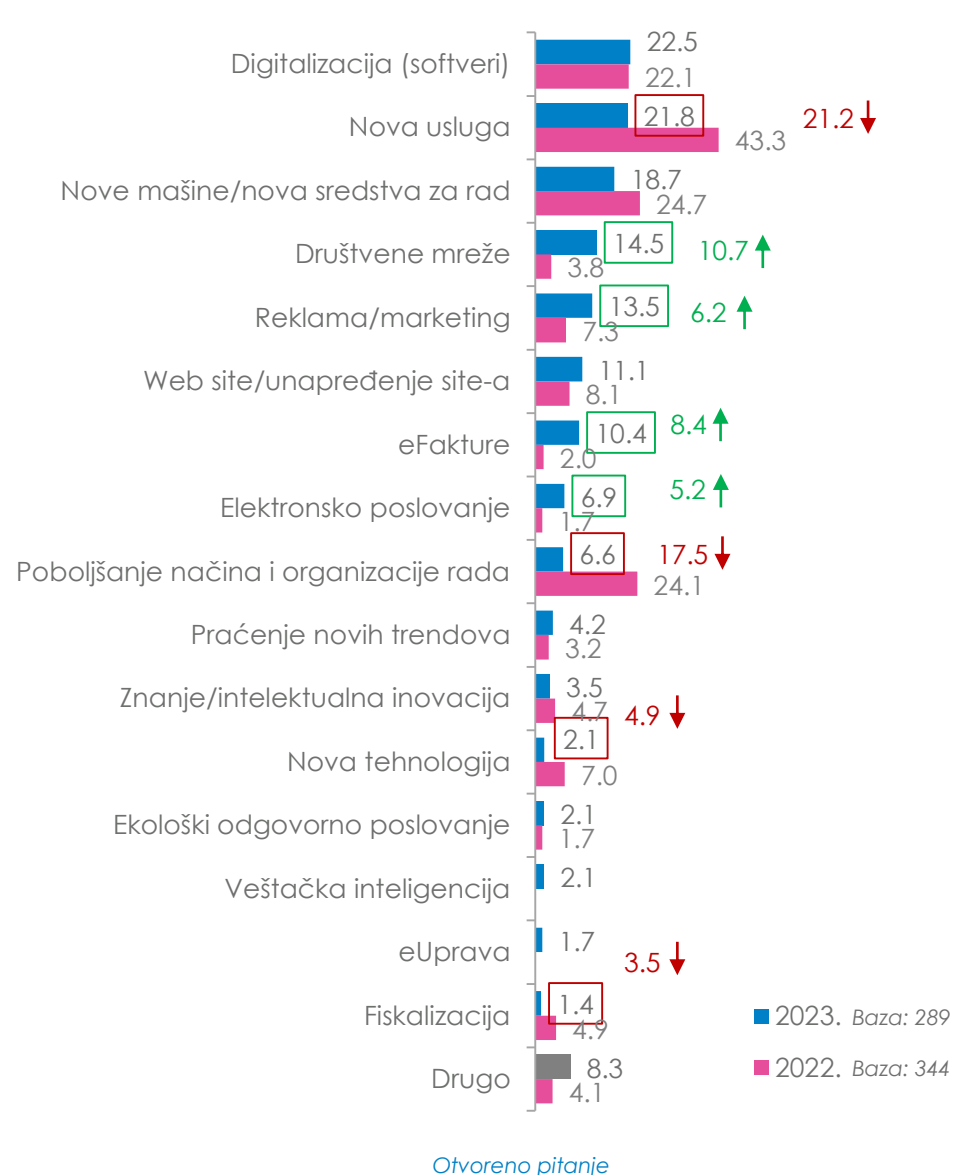
Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost			Osnivanje firme				
	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Nov ili značajno unapređen način organizacije procesa i rada	54,7	84 A D E	61,1	54,8	50,5	62,7 A C	45	41,9	52,4	66,7 A B	50	68,9 A B	46,7	60	56	57,1	46,7	51,6	61	52,7	35,5	60,6 B	55,4	56,8 B
Nove ili značajno unapređene usluge	50,9	80 A D E	55,6	54,8	46,1	57 A C	43,5	48,4	38,1	45,8	59,1	68,9 A B C D	60	52,3	55	46,9	46,7	40,6	46,8	57,4 A B	38,7	60,6	42,9	53,8
Novih ili značajno unapređenih marketinških metoda i koncepata.	43,6	60	50	47,6	40,2	41,1	46,6	45,2	45,2	37,5	40,9	51,1	40	36,9	48	36,7	48	51,6	46,8	38,5	38,7	69,7 A B D E	30,4	43,8
Novog ili značajno unapređenog proizvoda	30,1	56 A D E	61,1 A D E	28,6	24,5	36,7 A C	22,1	12,9	33,3 B	29,2 B	40,9 B	51,1 A B D	53,3 A B	27,7	37	24,5	26,7	26,6	57,1 A B D	17,6	25,8	27,3	25	33,1

Koji su razlozi uvođenja inovacije?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost			Osnivanje firme			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Opstanak na tržištu	63,0	56	50	59,5	65,7	60,1	66,4	63,4	64,3	61,1	63,6	62,2	66,7	60		65,3	54,7	57,8	66,2	63,5	74,2	72,7	53,6	62,1
Povećanje prihoda / profita	61,6	72	72,2	59,5	59,8	63,9	58,8	53,8	64,3	55,6	68,2	80 A B D	66,7	46,2	73 A B	57,1	62,7	56,3	81,8 A B D	53,4	58,1	66,7	50	65,1 D
Kvalitet usluge	55,4	92 A C D E	66,7	59,5	49	60,8 A C	48,9	46,2	64,3	45,8	45,5	75,6 A B D E	86,7 A B D E	61,5	62 E	49	45,3	40,6	62,3 B	58,1 B	45,2	69,7 B D	48,2	56,8
Promena, olakšavanje načina poslovanja, rada	54,7	72 E	66,7	57,1	51	62 A C	45,8	45,2	47,6	61,1 B	45,5	71,1 A B C E	66,7	52,3	52	57,1	58,7	50	67,5 A B D	50	48,4	51,5	57,1	55,6

O kakvoj inovaciji je reč?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

Inovacije su u najvećem broju slučajeva podrazumevale digitalizaciju/upotrebu novog softvera, uvođenje novih usluga i novih mašina za rad.

Ove godine je bilo bitno manje inovacija koje su podrazumevale dodatne usluge. Došlo je do povećanja inoviranja u sferi marketinga i korišćenju društvenih mreža, kao i elektronskog poslovanja i eFaktura.

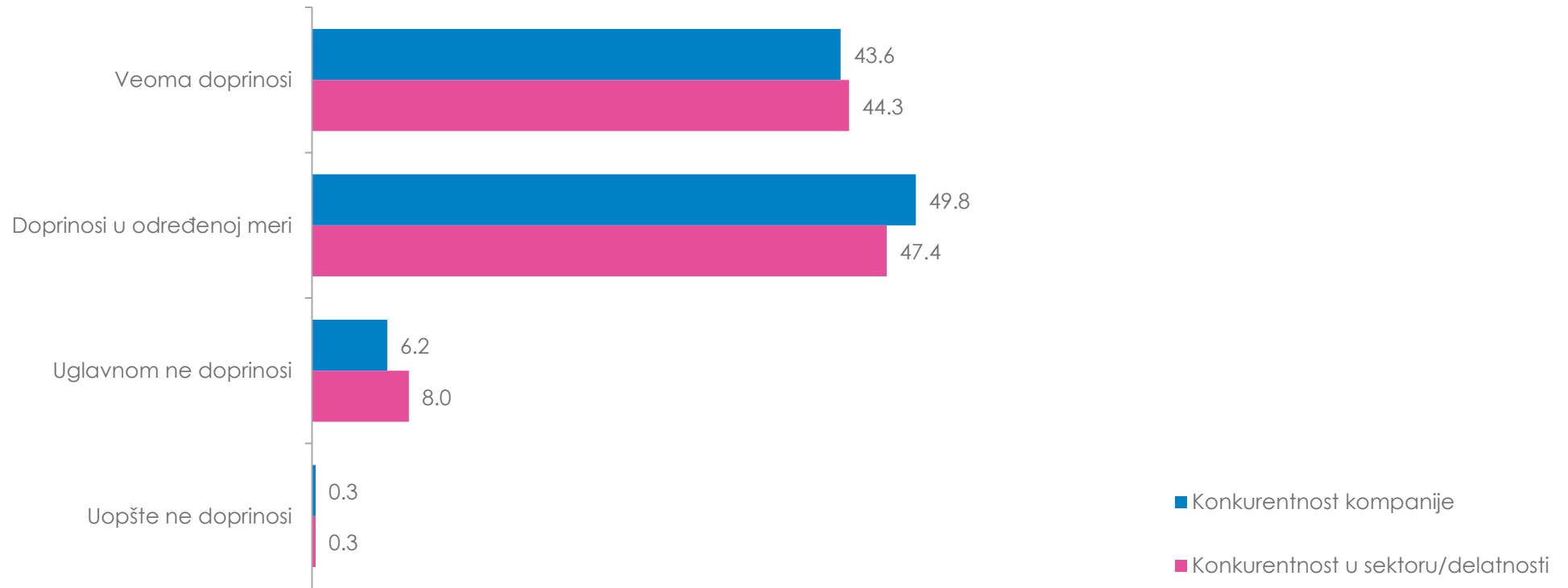
O kakvoj inovaciji je reč?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Delatnost			Osnivanje firme			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Digitalizacija (softveri...)	22,1	24	22,2	16,7	23	23,4	20,6	17,2	26,2	27,8	36,4 B	15,6	13,3	20	21	28,6	21,3	7,8	23,4 B	27,7 A B	22,6	30,3	21,4	20,7
Nova usluga	22,1	36 E	44,4 A E	21,4	18,6	19	26	19,4	26,2 D	11,1	27,3	31,1 D	46,7 A B D	23,1	29 A D	14,3	17,3	25	29,9 D	16,9	22,6	15,2	21,4	23,7
Nove mašine/nova sredstva za rad	18,7	20	44,4 A E	21,4	15,7	23,4 A C	13	7,5	16,7	15,3	22,7 B	42,2 A B C D	33,3 B	13,8	16	22,4	24	4,7	45,5 A B D	10,8	16,1	21,2	10,7	21,3
Društvene mreže	14,5	4	0	16,7	16,7	10,1	19,8 A B	23,7 A F	16,7 F	13,9 F	0	2,2	13,3	9,2	17	14,3	16	20,3 C	6,5	16,2 C	16,1	21,2	16,1	12,4
Drugo	13,5	16	22,2	14,3	12,3	18,4 A C	7,6	7,5	11,9	13,9	13,6	24,4 A B	20	12,3	16	14,3	10,7	15,6	14,3	12,2	12,9	15,2	12,5	13,6
Reklama/marketing	13,5	8	11,1	11,9	14,7	9,5	18,3 A B	20,4 A	11,9	12,5	0	11,1	6,7	12,3	14	14,3	13,3	18,8	7,8	14,2	16,1	18,2	14,3	11,8
Web site/unapređenje site-a	11,1	4	5,6	28,6 A B C E	8,8	10,8	11,5	11,8	11,9	13,9	13,6	4,4	6,7	13,8	9	6,1	14,7	14,1	5,2	12,8	6,5	12,1	10,7	11,8
E-fakture	10,4	0	0	7,1	13,2 A	12	8,4	14 C F	2,4	19,4 A C F	4,5	2,2	0	12,3	9	8,2	12	23,4 A C D	3,9	8,1	6,5	6,1	16,1	10,1
Elektronsko poslovanje	6,9	20 A E	0	9,5	5,4	6,3	7,6	5,4	0	11,1	13,6	6,7	6,7	15,4 A C D	4	2	6,7	14,1 A C	2,6	6,1	3,2	3	12,5	6,5
Poboljšanje tehnike rada	6,6	12	11,1	9,5	4,9	8,9	3,8	3,2	9,5	5,6	4,5	11,1	13,3	4,6	10	4,1	5,3	6,3	9,1	5,4	12,9	3	3,6	7,1
Praćenje novih trendova	4,2	4	11,1	2,4	3,9	5,1	3,1	3,2	2,4	2,8	4,5	8,9	6,7	3,1	5	6,1	2,7	3,1	7,8	2,7	6,5	3	0	5,3
Znanje/intelektualna inovacija	3,5	8	16,7 A E	0	2,5	4,4	2,3	2,2	4,8	1,4	0	8,9 A	6,7	3,1	4	2	4	1,6	3,9	4,1	0	6,1	3,6	3,6
Veštačka inteligencija	2,1	4	0	0	2,5	1,9	2,3	0	2,4	4,2	0	4,4	0	3,1	1	2	2,7	0	2,6	2,7	9,7 A E	0	1,8	1,2
Ekološki odgovorno poslovanje	2,1	12 A E	5,6 E	2,4	0,5	3,2	0,8	0	0	1,4	0	6,7 A	13,3 A D	0	3	0	4	0	7,8 A	0	0	3	0	3
Nova tehnologija	2,1	4	0	0	2,5	2,5	1,5	1,1	2,4	4,2	4,5	0	0	3,1	2	2	1,3	0	2,6	2,7	0	3	0	3
E-uprava	1,7	0	0	2,4	2	1,3	2,3	3,2	0	2,8	0	0	0	3,1	2	0	1,3	3,1	0	2	0	3	3,6	1,2
Fiskalizacija	1,4	4	0	0	1,5	1,3	1,5	3,2	0	0	4,5	0	0	0	2	0	2,7	3,1	0	1,4	0	0	0	2,4

Koliko smatrate da uvođenje inovacija doprinosi konkurentnosti Vaše kompanije? Koliko smatrate da uvođenje inovacija doprinosi konkurentnosti u Vašem sektoru/delatnosti?

Nova pitanja

- Inovatori podjednako vrednuju doprinos inovacija za konkurentnost kompanije u oba ispitana aspekta. Čak 93% inovatora smatra da inovacije doprinose konkurentnosti kompanije, a sličan je i procenat onih koji isto misle za konkurentnost u njihovoj delatnosti. Među inovatorima koji ne uviđaju značaj inovacija za konkurentnost se nalaze uglavnom mala i mikro preduzeća, ona koja posluju na lokalnom nivou, kao i preduzeća koja posluju u oblasti uslužnih delatnosti.

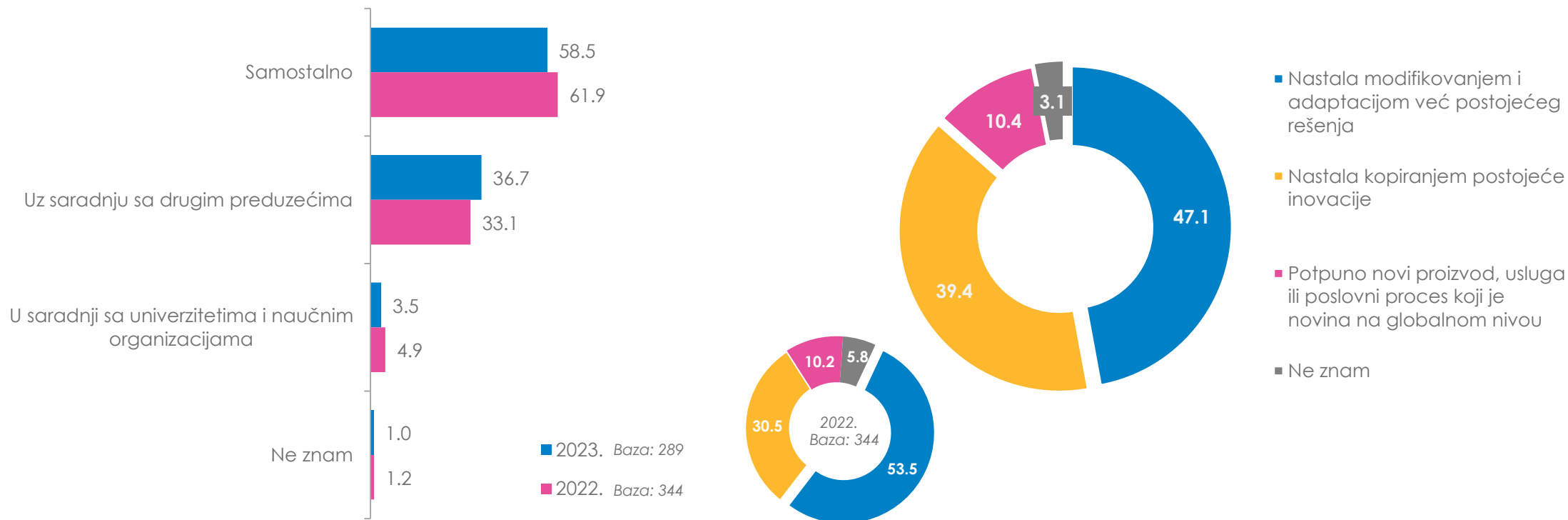
Koliko smatrate da uvođenje inovacija doprinosi konkurentnosti Vaše kompanije? Koliko smatrate da uvođenje inovacija doprinosi konkurentnosti u Vašem sektoru/delatnosti?

		Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje			
			Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
Grupa		(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=		289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Konkurentnost kompanije	Uopšte ne doprinosi	0,3	0	0	0	0,5	0	0,8	1,1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0,7	0	0	0	0,6
	Uglavnom ne doprinosi	6,2	0	0	7,1	7,4	3,8	9,2	10,8 A	4,8	5,6	4,5	0	6,7	4,6	5	10,2	6,7	1,6	2,6	10,1 A B C	3,2	9,1	5,4	6,5
	Doprinosi u određenoj meri	49,8	28	33,3	42,9	55,4 A B	44,9	55,7	62,4 A F G	57,1 F G	50 F	63,6 F G	17,8	26,7	52,3	40	59,2 C	54,7	62,5 A C	35,1	52 C	61,3	48,5	53,6	46,7
	Veoma doprinosi	43,6	72 A E	66,7 A E	50	36,8	51,3 A C	34,4	25,8	38,1	44,4 B	31,8	82,2 A B C D E	66,7 B E	43,1	54 A D E	30,6	38,7	35,9	62,3 A B D	37,2	35,5	42,4	41,1	46,2
Konkurentnost u sektoru/delatnosti	Uopšte ne doprinosi	0,3	0	0	0	0,5	0	0,8	1,1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0,7	0	0	0	0,6
	Uglavnom ne doprinosi	8,0	0	0	9,5	9,3	4,4	12,2 A B	15,1 A F	7,1	5,6	0	2,2	6,7	4,6	6	14,3	9,3	4,7	2,6	12,2 A C	9,7	9,1	5,4	8,3
	Doprinosi u određenoj meri	47,4	20	38,9	42,9	52,5 A B	44,9	50,4	55,9 A F G	54,8 F G	52,8 F G	59,1 F G	20	13,3	46,2	41	59,2 C	49,3	62,5 A C	31,2	49,3 C	48,4	54,5	50	45
	Veoma doprinosi	44,3	80 A D E	61,1	47,6	37,7	50,6 A C	36,6	28	38,1	41,7	40,9	77,8 A B C D E	80 A B C D E	49,2 D	52 D	26,5	41,3	32,8	66,2 A B D	37,8	41,9	36,4	44,6	46,2

Da li ste inovaciju razvili: Da li je Vaša inovacija:

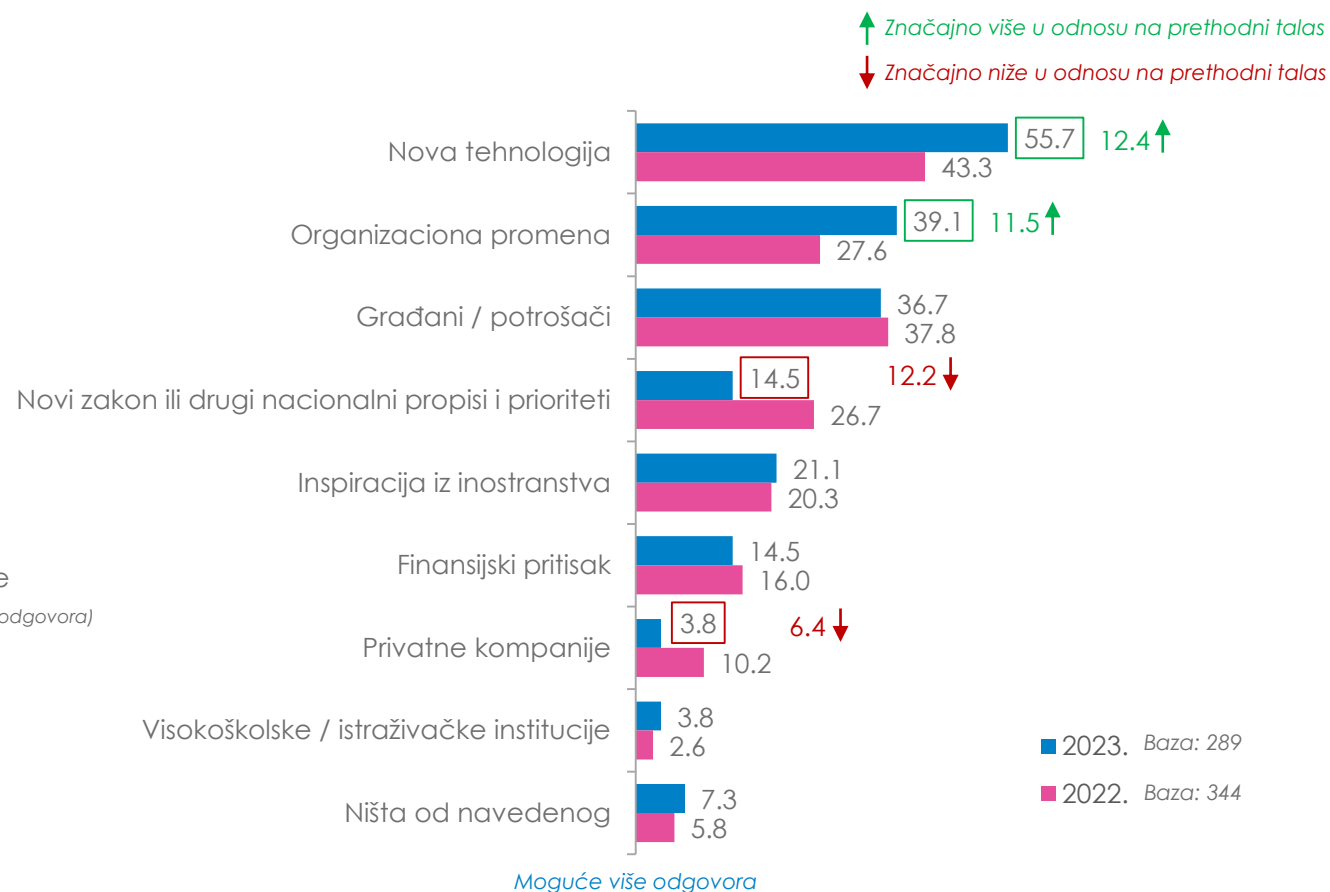
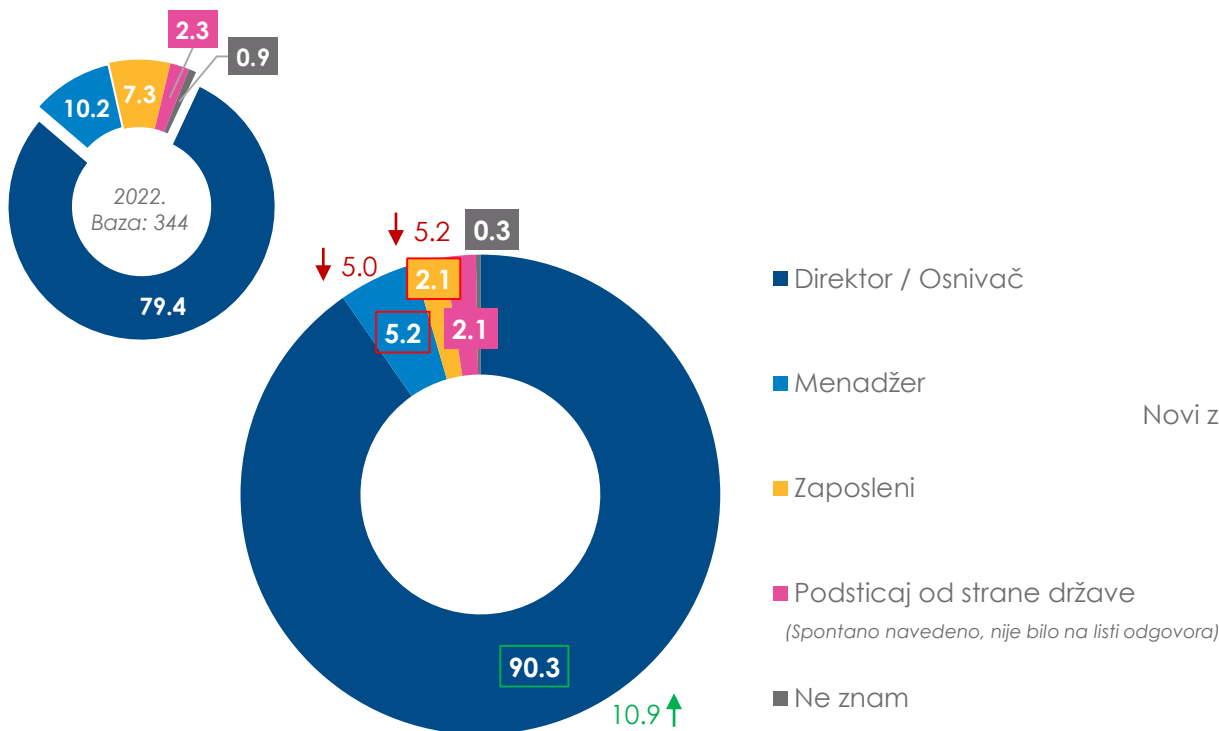
- Kao i u prethodnom talasu, većina privrednika je samostalno razvila uvedenu inovaciju (58%), dok je svaka treća kompanija uvedenu inovaciju razvila u saradnji sa drugim preduzećima.
- Ponovo je najčešći oblik inovacija modifikovanje i adaptacija postojećih rešenja (47%), a zatim kopiranje postojeće inovacije (39%). I u ovom istraživanju pokazalo se da tek svako deseto preduzeće razvija potpuni novitet.

Da li ste inovaciju razvili: Da li je Vaša inovacija:

Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja							Sedište				Delatnost			Osnivanje firme			
	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Samostalno	58,5	44	44,4	35,7	66,2 A B D	51,3	67,2 A B	64,5	54,8	59,7	45,5	48,9	73,3	55,4	59	57,1	61,3	75 A C D	55,8	52,7	51,6	57,6	66,1	57,4
Uz saradnju sa drugim preduzećima	36,7	48	55,6 E	54,8 A E	29,9	41,8 C	30,5	34,4	35,7	34,7	45,5	44,4	26,7	41,5	34	36,7	36	23,4	35,1	43,2 A B	45,2	36,4	30,4	37,3
U saradnji sa univerzitetima i naučnim organizacijama	3,5	8	0	7,1	2,5	5,1	1,5	1,1	2,4	5,6	4,5	6,7	0	3,1	5	2	2,7	1,6	5,2	3,4	0	3	3,6	4,1
Nastala modifikovanjem i adaptacijom već postojećeg rešenja	47,1	64	50	52,4	43,6	55,7 A C	36,6	34,4	47,6	47,2	68,2 A B	57,8 B	60	61,5 A C D E	44	40,8	42,7	56,3 D	51,9	40,5	38,7	30,3	48,2	51,5 C
Nastala kopiranjem postojeće inovacije	39,4	12	33,3	38,1 B	43,6 A B	27,8	53,4 A B	54,8 A D E F G	45,2 E F	38,9 E	9,1	22,2	26,7	30,8	39	44,9	44	28,1	28,6	50 A B C	48,4	54,5 E	35,7	36,1
Potpuno novi proizvod, usluga ili poslovni proces koji je novina na globalnom nivou	10,4	24 A E	16,7	9,5	8,3	15,2 A C	4,6	5,4	4,8	11,1	18,2 B	20 A B C	13,3	7,7	16 A	8,2	6,7	9,4	16,9 A D	7,4	12,9	9,1	12,5	9,5
Ne znam	3,1	0	0	0	4,4	1,3	5,3 B	5,4	2,4	2,8	4,5	0	0	0	1	6,1	6,7 C	6,3	2,6	2	0	6,1	3,6	3

Šta ili ko je primarno inicirao inovaciju? Koji od sledećih faktora su doprineli uvođenju ove inovacije?

- Najveći procenat inovacija i u ovoj godini polazi od direktora ili osnivača preduzeća (90%), što je za 11% više u odnosu na prethodnu godinu. Takođe, ove godine je još niži procenat menadžera (5%), ali i zaposlenih kao pokretača inovacija (2%).
- Na sprovođenje inovacija je i ove godine najviše uticala pojava nove tehnologije (56%), koja se sada izdvaja kao još značajniji faktor. Kao sledeći po učestalosti navođenja izdvojili su se faktor organizacione promene (39%), koji takođe beleži rast u odnosu na prethodni talas, kao i potrebe građana/potrošača. Kao činioци koji doprinose inovacijama najređe su navođene visokoškolske/ istraživačke institucije i privatne kompanije.

Šta ili ko je primarno inicirao inovaciju? Šta je od sledećeg je doprinelo sprovođenju ove inovacije?

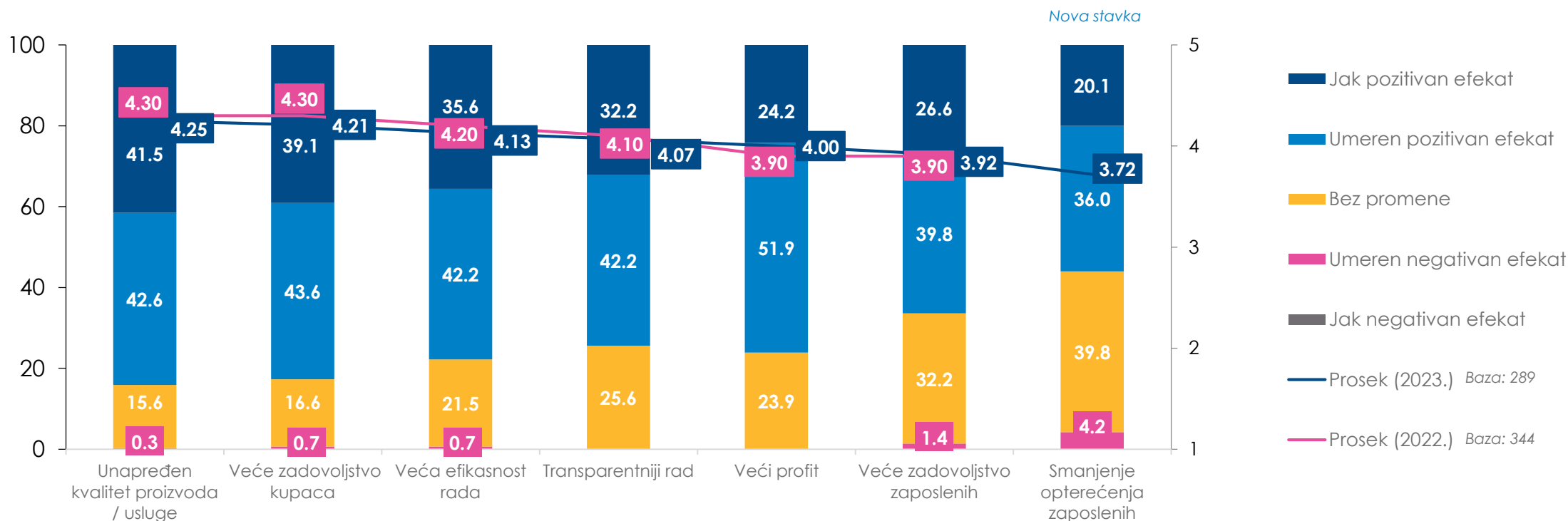
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Direktor / Osnivač	90,3	68	88,9	85,7	94,1 A B	87,3	93,9 A	94,6 E G	88,1	97,2 A E F G	72,7	86,7	73,3	86,2	90	93,9	92	96,9 A D	89,6	87,8	96,8	90,9	91,1	88,8
Menadžer	5,2	20 A E	5,6	7,1	2,9	7,6 C	2,3	0	9,5	2,8	18,2 A D	4,4	20 A D	9,2	6	0	4	3,1	5,2	6,1	3,2	0	3,6	7,1
Zaposleni	2,1	4	0	4,8	1,5	1,9	2,3	2,2	0	0	4,5	4,4	6,7	3,1	2	4,1	0	0	1,3	3,4	0	6,1	3,6	1,2
Podsticaj od strane države	2,1	8 A E	5,6	2,4	1	2,5	1,5	3,2	2,4	0	0	4,4	0	1,5	2	0	4	0	2,6	2,7	0	3	1,8	2,4
Nova tehnologija	55,7	88 A D E	88,9 A D E	54,8	49	66,5 A C	42,7	40,9	57,1	54,2	63,6	75,6 A B D	80 B	56,9	61	53,1	49,3	31,3	74 A B D	56,8 B	41,9	57,6	46,4	60,9 A B
Organizaciona promena	39,1	44	44,4	52,4 E	35,3	47,5 A C	29	34,4	38,1	50 A B	27,3	37,8	40	41,5	46 E	38,8	28	45,3	33,8	39,2	22,6	48,5 B	46,4 B	37,9
Građani / potrošači	36,7	60 A D E	44,4	31	34,3	32,3	42	37,6	40,5	29,2	27,3	46,7	40	32,3	41	26,5	41,3	48,4 A D	35,1	32,4	35,5	33,3	32,1	39,1
Inspiracija iz inostranstva	21,1	40 A E	38,9 E	19	17,6	28,5 A C	12,2	8,6	19	8,3	31,8 B D	46,7 A B C D	73,3 A B C D E	27,7	21	18,4	17,3	6,3	33,8 A B D	20,9 B	22,6	21,2	17,9	21,9
Finansijski pritisak	14,5	28 D E	27,8	9,5	12,7	13,3	16	16,1	7,1	9,7	4,5	28,9 A C D E	20	12,3	21 A D	8,2	12	14,1	20,8	11,5	16,1	9,1	8,9	17,2
Novi zakon ili drugi nacionalni propisi i prioriteti	14,5	28	16,7	11,9	13,2	15,8	13	16,1	9,5	12,5	13,6	20	13,3	16,9	18	12,2	9,3	14,1	13	15,5	9,7	18,2	12,5	15,4
Privatne kompanije	3,8	12 A E	11,1 E	4,8	2	5,7	1,5	1,1	2,4	2,8	0	11,1 A B	13,3 B	4,6	6	0	2,7	1,6	7,8	2,7	0	0	1,8	5,9 A
Visokoškolske / istraživačke institucije	3,8	24 A D E	0	2,4	2	5,1	2,3	2,2	4,8	1,4	4,5	4,4	20 A B D	1,5	7	2	2,7	1,6	7,8	2,7	0	3	0	5,9 A
Ništa od navedenog	7,3	0	0	11,9	7,8	5,7	9,2	9,7 D	14,3 D	1,4	18,2 D	0	6,7	3,1	6	10,2	10,7	6,3	6,5	8,1	16,1 D	3	1,8	8,3

Koji su postignuti rezultati inovacije?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

- Nema značajnih promena u ocenama efekata inovacija u odnosu na prethodni talas i jak negativan efekat ne beleži se ni na jednom aspektu poslovanja. Najpozitivniji efekti inovacija percipiraju se u domenu kvaliteta proizvoda/usluga i zadovoljstva kupaca, dok je pozitivan efekat manje uočljiv po pitanju zadovoljstva zaposlenih. U pogledu smanjenja opterećenja zaposlenih u velikom broju slučajeva nema promena (40%), dok mali broj inovatora (4%) smatra da inovacije donekle povećavaju opterećenje zaposlenih, što može biti povezano sa neophodnim prilagođavanjem na novine koje može biti opterećujuće za zaposlene. Najzadovoljnija efektima inovacija su velika preduzeća, ona koja posluju na Evropskom nivou i ona koja posluju u domenu proizvodnje, a najmanje benefita vide preduzeća koja posluju na lokalnom nivou.

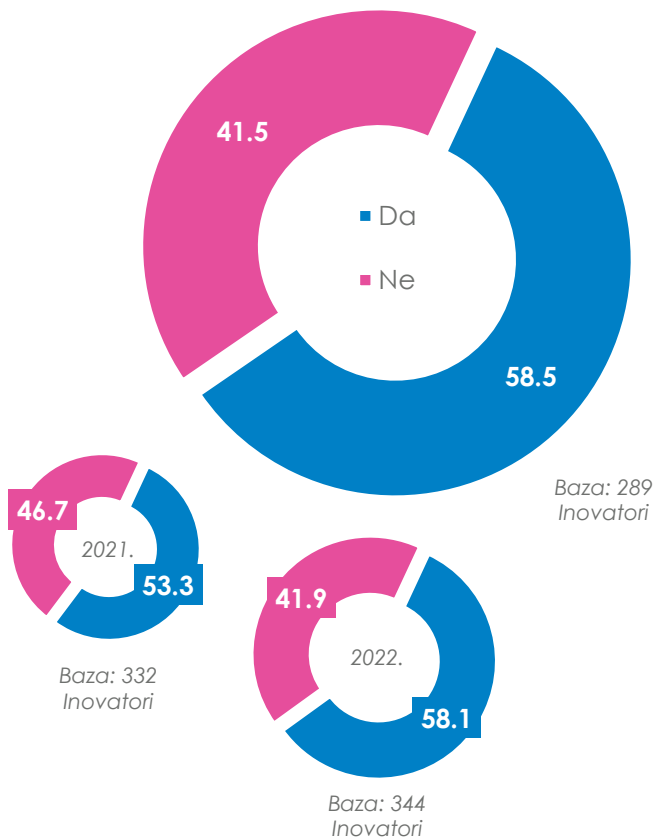
Koji su postignuti rezultati inovacije?

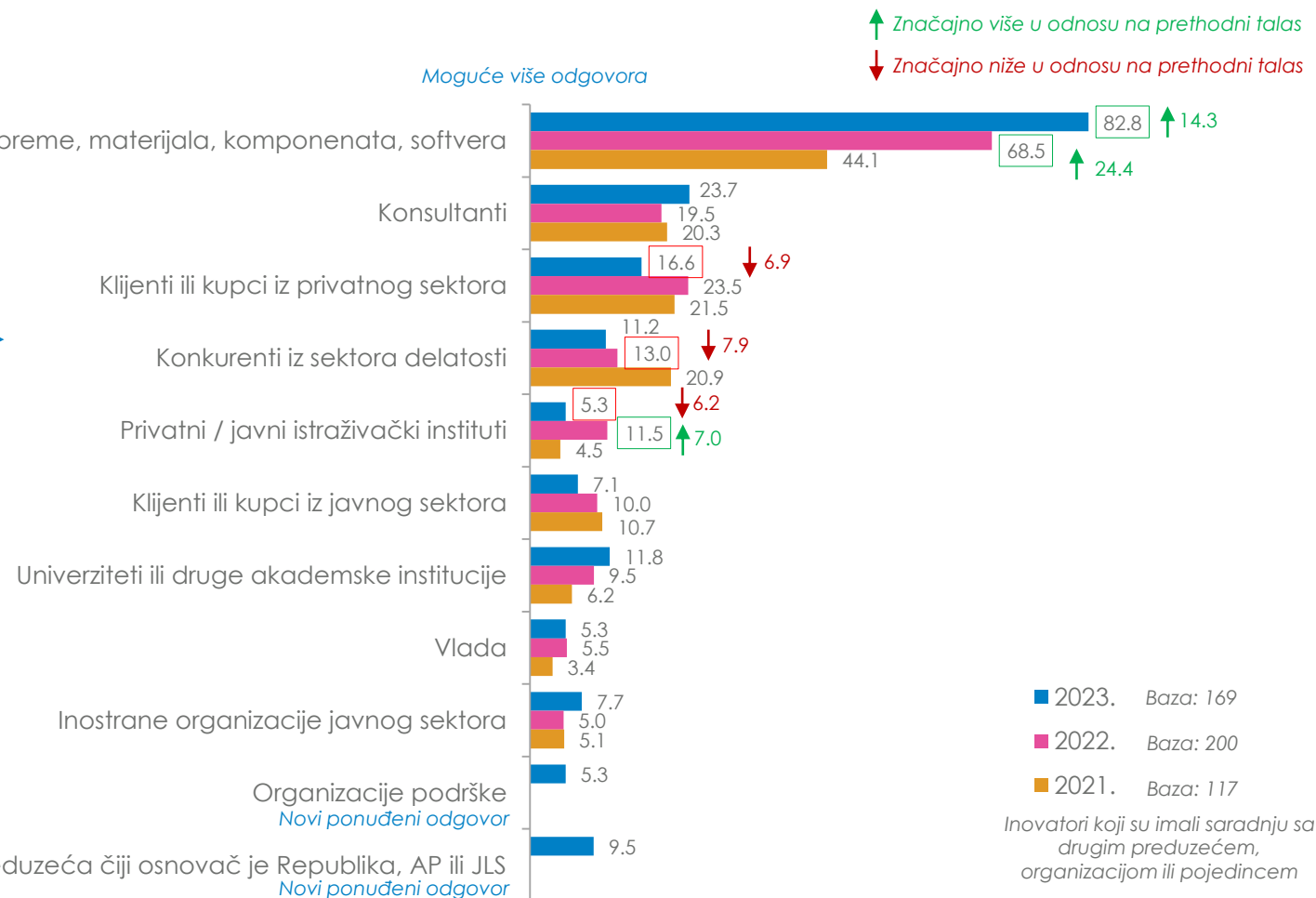
U tabeli su proseci (skala 1-5)

Grupa	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n=	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Unapređen kvalitet proizvoda / usluge	4,25	4,68 A C E	4,28	4,38	4,17	4,3	4,19	4,04	4,31 B	4,26	4,14	4,58 A B D E	4,53 B	4,29	4,3	4,18	4,2	4,06	4,51 A B D	4,2	4,1	4,39	4,34	4,22
Veća efikasnost rada	4,13	4,48 A E	4,28	4,12	4,07	4,18	4,07	3,92	4,1	4,18 B	4	4,44 A B C D E	4,47 B	4,12	4,15	4,08	4,13	3,91	4,32 A B	4,12	3,97	4,18	4,2	4,12
Veće zadovoljstvo kupaca	4,21	4,56 A D E	4,28	4,17	4,17	4,19	4,24	4,04	4,31	4,14	4,18	4,49 A B D	4,53 B D	4,11	4,31	4,22	4,16	4,11	4,43 A B D	4,14	4,23	4,3	4,21	4,19
Veće zadovoljstvo zaposlenih	3,92	4,32 A D E	4,11	3,83	3,87	3,99	3,83	3,69	4 B	3,92 B	3,73	4,27 A B D E	4,33 A B E	3,94	3,97	3,88	3,85	3,59	4,27 A B D	3,87 B	3,77	4,03	4,02	3,89
Veći profit	4,00	4,48 A D E	4,17	3,93	3,95	4,02	3,98	3,84	3,95	3,94	3,91	4,42 A B C D E	4,33 B D	4	4,05	3,96	3,97	3,86	4,29 A B D	3,92	3,97	4,15	4	3,98
Transparentniji rad	4,07	4,36 A E	4,11	4,17	4	4,18 A C	3,92	3,9	4,1	4,14 B	3,91	4,29 A B	4,2	4,06	4,07	3,98	4,12	3,92	4,27 A B D	4,02	3,84	4,24 B	4,09	4,07
Smanjenje opterećenja zaposlenih	3,72	4	4,06	3,69	3,66	3,82 A C	3,6	3,56	3,55	3,81	3,59	4,04 A B C E	4	3,77	3,68	3,71	3,73	3,55	4,04 A B D	3,63	3,68	3,58	3,68	3,77

Da li je Vaše preduzeće u toku inoviranja saradivalo na bilo kojoj aktivnosti sa drugim preduzećem, organizacijom ili pojedincem? Sa kim ste saradivali u toku inovacionih aktivnosti?

Dobavljači opreme, materijala, komponenta, softvera

- Nema promena u procentu preduzeća koja su saradivala sa drugim preduzećima, organizacijama ili pojedincima u toku inoviranja. I ove godine beleži se rast u broju ostvarenih saradnji sa dobavljačima opreme, materijala, komponenti i softvera (83%) koje su i dalje najučestalije. Sledeće po učestalosti su saradnje sa konsultantima, kao i saradnja sa klijentima ili kupcima iz privatnog sektora o kojima ove godine izveštava manje inovatora, što je slučaj i u vezi saradnje sa privatnim i javnim istraživačkim institutima.

Da li je Vaše preduzeće u toku inoviranja saradivalo na bilo kojoj aktivnosti sa drugim preduzećem, organizacijom ili pojedincem? Sa kim ste saradivali u toku inovacionih aktivnosti?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Saradnja sa drugim preduzećem, organizacijom, pojedincem	58,5	88 A E	88,9 A E	76,2 A E	48,5	68,4 A C	46,6	48,4	52,4	56,9	63,6	80 A B C D	73,3	60	60	55,1	57,3	46,9	71,4 A B D	56,8	54,8	69,7	51,8	59,2
n=	169	22	16	32	99	108	61	45	22	41	14	36	11	39	60	27	43	30	55	84	17	23	29	100
Dobavljači opreme, materijala, komponenta, softvera	82,8	90,9	87,5	87,5	78,8	81,5	85,2	86,7	86,4	78	64,3	88,9 E	81,8	87,2	85	77,8	79,1	73,3	87,3	83,3	88,2	73,9	65,5	89 A D
Konsultanti	23,7	27,3	25	34,4	19,2	33,3 A C	6,6	20	4,5	22	28,6 C	41,7 A B C	18,2	35,9 A C	16,7	25,9	20,9	13,3	29,1	23,8	23,5	17,4	24,1	25
Klijenti ili kupci iz privatnog sektora	16,6	27,3 E	37,5 A E	18,8	10,1	20,4	9,8	8,9	9,1	7,3	21,4	36,1 A B C D	27,3	20,5	15	11,1	18,6	30 A D	14,5	13,1	11,8	13	6,9	21
Univerziteti ili druge akademske institucije	11,8	40,9 A D E	12,5	3,1	8,1	16,7 A C	3,3	2,2	4,5	14,6 B	7,1	22,2 A B	27,3 B	7,7	18,3	0	14	6,7	23,6 A B D	6	0	4,3	6,9	17 A
Konkurenti iz sektora delatosti	11,2	22,7 D E	37,5 A D E	3,1	7,1	13,9	6,6	2,2	4,5	4,9	7,1	36,1 A B C D E	9,1	12,8	13,3	0	14	10	18,2 D	7,1	5,9	8,7	6,9	14
Javna preduzeća čiji osnivač je Republika, AP ili JLS (Jedinice Lokalne Samouprave)	9,5	18,2 E	31,3 A E	9,4	4	13 C	3,3	8,9	0	7,3	0	25 A B D	0	15,4	6,7	7,4	9,3	10	10,9	8,3	0	8,7	6,9	12
Inostrane organizacije javnog sektora	7,7	18,2 E	18,8 E	3,1	5,1	10,2	3,3	0	4,5	0	0	30,6 A C	9,1	10,3	8,3	3,7	7	3,3	12,7	6	0	8,7	6,9	9
Klijenti ili kupci iz javnog sektora	7,1	27,3 A D E	25 A D E	3,1	1	10,2 C		2,2	0	2,4	0	25 A B D	9,1	12,8	5	0	9,3	10	9,1	4,8	5,9	0	0	11 A
Vlada	5,3	22,7 A E	12,5 E	0	2	7,4	1,6	0	4,5	2,4	0	16,7 A D	9,1	5,1	5	0	9,3	0	10,9 A	3,6	0	4,3	0	8
Privatni / javni istraživački instituti	5,3	18,2 A E	6,3	3,1	3	8,3 A	0	0	0	4,9	7,1	16,7 A	0	5,1	5	3,7	7	0	14,5 A D	1,2	0	0	0	9 A
Organizacije podrške	5,3	18,2 A E	18,8 A E	0	2	8,3 A	0	0	0	4,9	0	16,7 A	9,1	5,1	6,7	0	7	3,3	10,9 A D	2,4	5,9	0	0	8

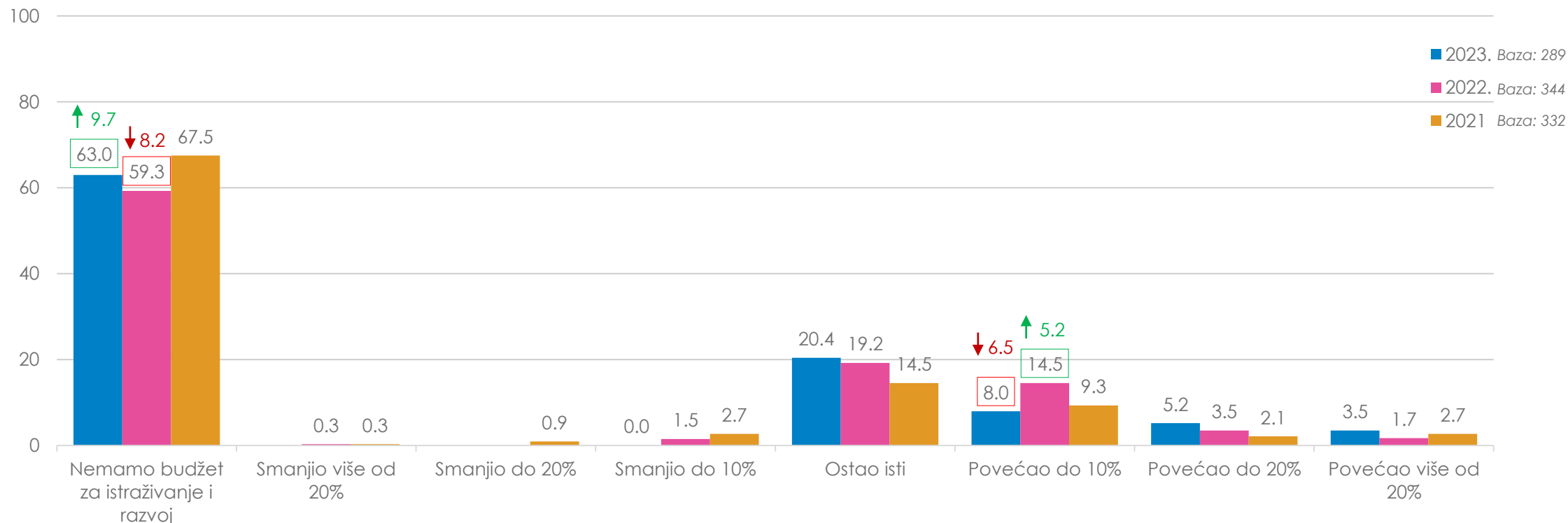

Da li vam se budžet za istraživanje i razvoj u prethodne tri godine...

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

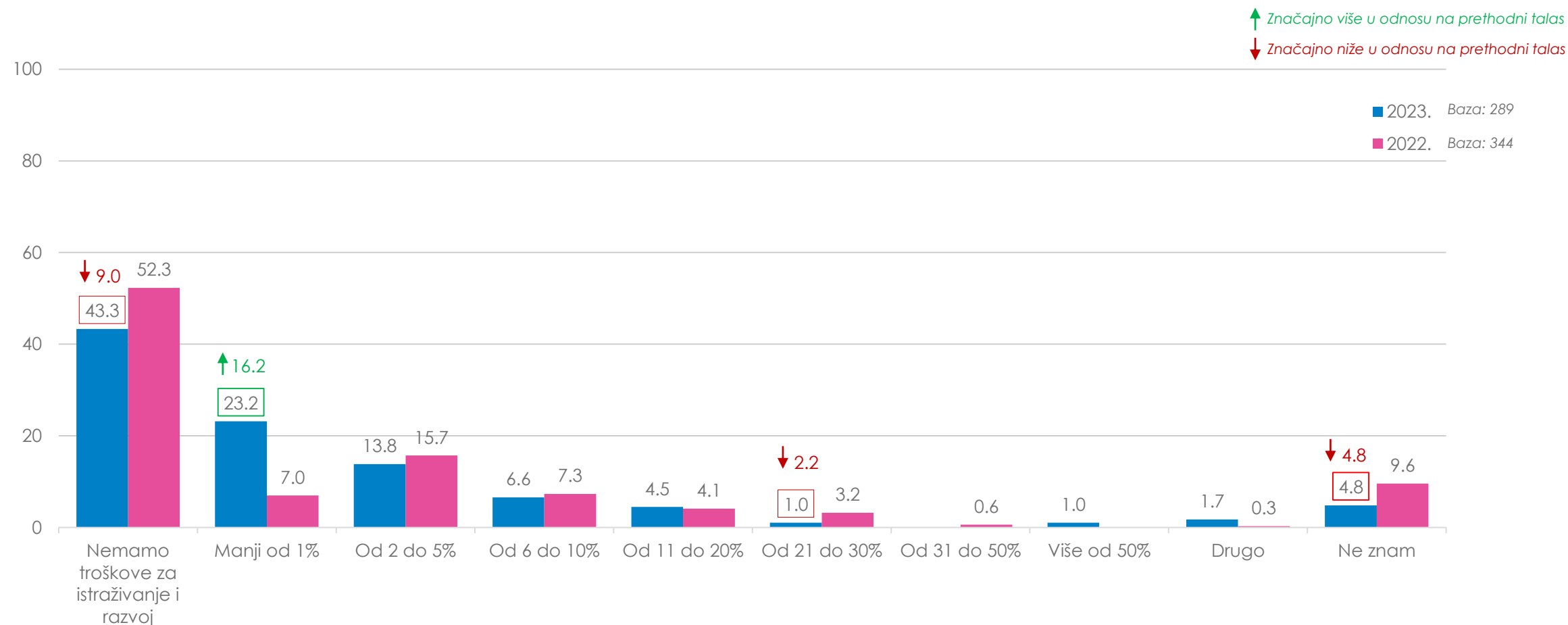
- Procenat inovatora koji nemaju budžet za istraživanje i razvoj beleži rast u odnosu na prethodnu godinu i bliži je procentu iz 2021. godine. Većina kompanija koje imaju ovaj budžet izveštavaju da je isti ostao nepromenjen, a broj kompanija kojima se ovaj budžet povećao za 10% značajno se smanjio u odnosu na prethodnu godinu.
- Mikro preduzeća, preduzeća koja posluju na lokalnom nivou i ona čija je glavna delatnost trgovina najčešće su među preduzećima bez budžeta za istraživanje i razvoj

Da li vam se budžet za istraživanje i razvoj u prethodne tri godine...

Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				
	Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Povećao do 10%	8,0	16	11,1	0	8,3	8,9	6,9	6,5	4,8	8,3	9,1	11,1	13,3	9,2	10	6,1	5,3	1,6	11,7 B	8,8	3,2	12,1	7,1	8,3
Povećao do 20%	5,2	8	0	11,9 A E	3,9	5,7	4,6	3,2	7,1	5,6	4,5	6,7	6,7	4,6	7	4,1	4	7,8	5,2	4,1	3,2	12,1 D	1,8	5,3
Povećao više od 20%	3,5	0	0	7,1	3,4	4,4	2,3	2,2	2,4	2,8	4,5	6,7	6,7	4,6	6	0	1,3	0	5,2	4,1	6,5	3	3,6	3
Smanjio do 10%	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Smanjio do 20%	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Smanjio više od 20%	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostao isti	20,4	40 A D E	38,9 A E	16,7	17,2	22,8	17,6	17,2	16,7	18,1	22,7	26,7	40 B	15,4	17	22,4	28	17,2	29,9 A D	16,9	22,6	15,2	25	19,5
Nemamo budžet za istraživanje i razvoj	63,0	36	50	64,3 B	67,2 A B	58,2	68,7	71 A F G	69 G	65,3 G	59,1	48,9	33,3	66,2	60	67,3	61,3	73,4 A C	48,1	66,2 C	64,5	57,6	62,5	63,9

Koliki je udeo troškova za istraživanje i razvoj u ukupnim troškovima vaše firme?

- Značajno manji procenat preduzeća u odnosu na prethodnu godinu koja nemaju predviđen budžet, nemaju ni troškove vezane za istraživanje i razvoj (43%). Procenat ukupnih troškova koji odlazi na istraživanje i razvoj je u kompanijama koje imaju te troškove je najčešće manji od 1%, što je приметно više u odnosu na prethodni talas. Sa druge strane, kod četvrtine ostalih kompanija koje imaju troškove za istraživanje i razvoj, isti iznose manje od 20% ukupnih troškova.

Koliki je udeo troškova za istraživanje i razvoj u ukupnim troškovima vaše firme?

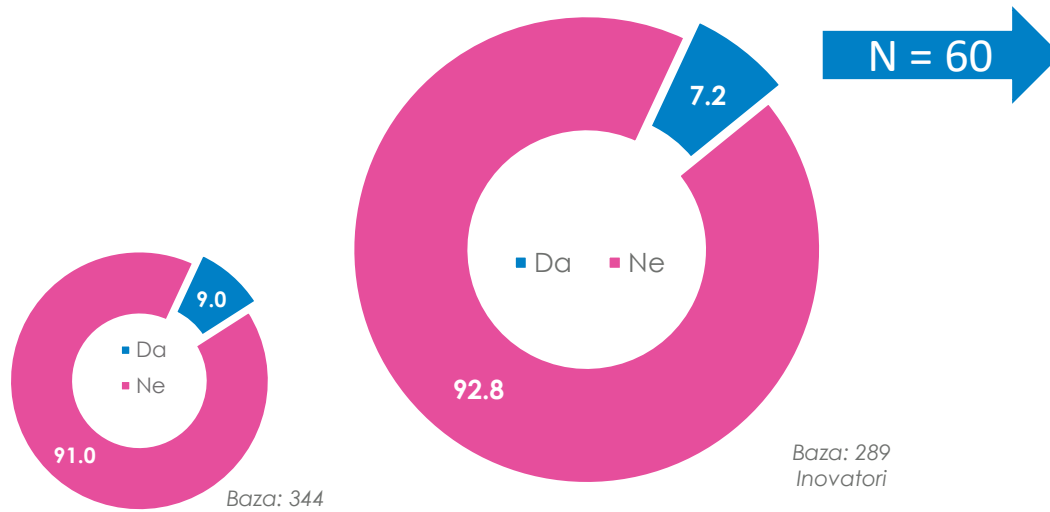

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169
Manji od 1%	23,2	28		14,3	22,5	20,9	26	28	19	16,7	13,6	28,9	33,3	23,1	25	16,3	25,3	29,7	23,4	20,3	41,9 A C D	9,1	12,5	26 C D
Od 2 do 5%	48,1	32	27,8	52,4	51	46,8	49,6	49,5 F	47,6	54,2 F	72,7 A B F G	31,1	26,7	47,7	45		40	57,8 C	29,9	53,4 C	35,5	51,5	53,6	47,9
Od 6 do 10%	4,5	0	0	9,5	4,4	4,4	4,6	1,1	11,9 A B	6,9 B	4,5	2,2	0	1,5	7	2	5,3	3,1	6,5	4,1	9,7	6,1	0	4,7
Od 11 do 20%	13,8	36 A D E	27,8 E	9,5	10,8	17,1	9,9	12,9	4,8	15,3	4,5	26,7 A B C E	13,3	15,4	11	6,1	21,3 A D	4,7	28,6 A B D	10,1	6,5	18,2	12,5	14,8
Od 21 do 30%	1,0	0	0	0	1,5	0,6	1,5	2,2	0	1,4	0	0	0	1,5	1	2	0	1,6	1,3	0,7	3,2	3	0	0,6
Od 31 do 50%	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Više od 50%	6,6	0	0	9,5	7,4	5,7	7,6	6,5	11,9	4,2	4,5	2,2		9,2	8	6,1	2,7	3,1	3,9	9,5	3,2	9,1	14,3 A E	4,1
Drugo	1,7	4	0	4,8	1	3,2	0	0	4,8	1,4	0	2,2	6,7	1,5	1	0	4	0	5,2 A D	0,7	0	0	3,6	1,8

STARTAPI

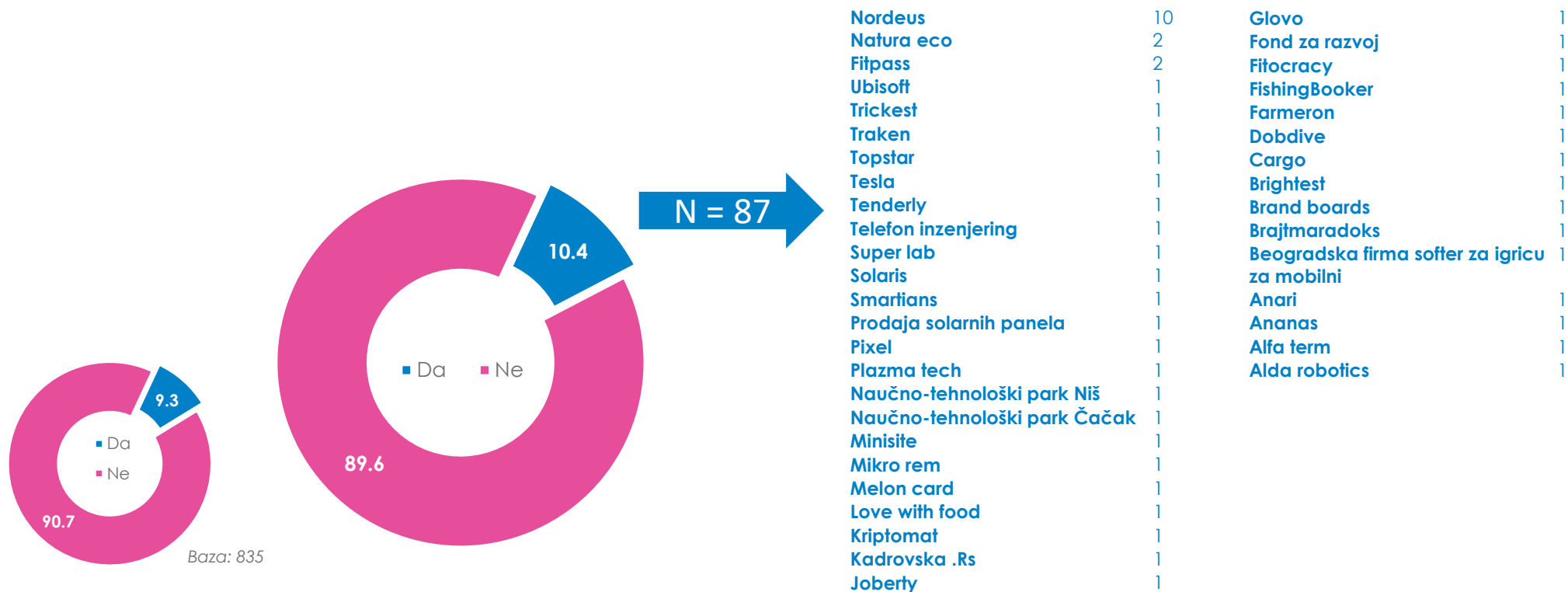
Da li znate za neke startup kompanije koje su uspešne na svetskom nivou? Ako da, navedite neke.

Facebook	4
Tesla	3
Uber	3
Snapchat	3
Twitter (X)	3
Orgnostic	2
Xaomi	1
Alart	1
Amazon	1
Anmaks	1
Dolce&Gabbana	1
Domax	1
eBay	1
EMS	1
ENEKA help	1
Genome	1
Glovo	1
Huawei	1
Infobip	1
KING	1
Kriptomat	1
Kvora	1
LITEF	1
Mercedes	1
Microsoft	1
Nordeus	1
Rovio	1
Samsung	1
Smartfood	1
Sterston	1
Tenderly	1
TikTok	1
Volt	1

Prisećanje imena startapa je za ispitanike bio težak zadatak. Startapi se često mešaju sa IT kompanijama.

Da li ste čuli za neki srpski startup? Ako da, koji?

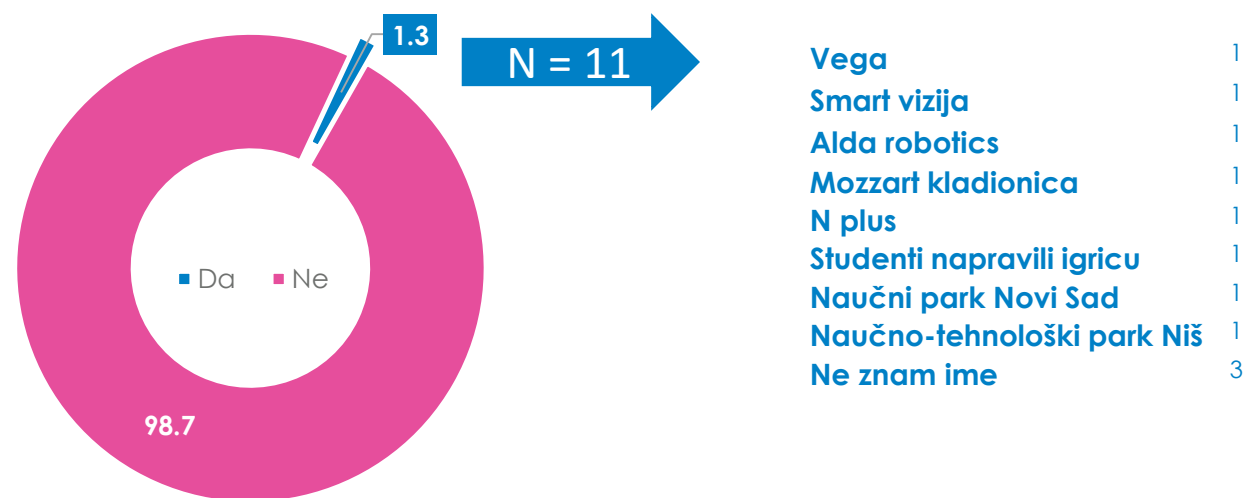

Prisećanje imena startapa je za ispitanike bio težak zadatak. Startapi se često mešaju sa IT kompanijama.

Da li znate za neki srpski startup koji je nastao na fakultetu/institutu? Ako da, koji?

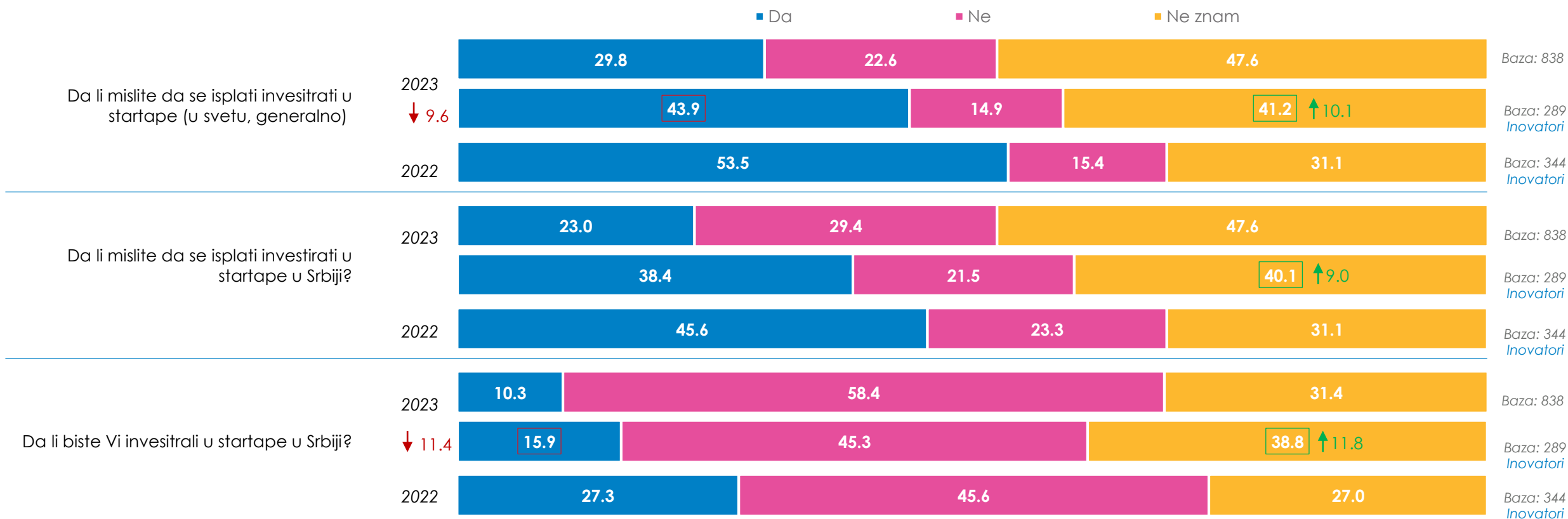

Novo pitanje

Ispitanici nisu znali da navedu startape nastale na fakultetu/institutu.

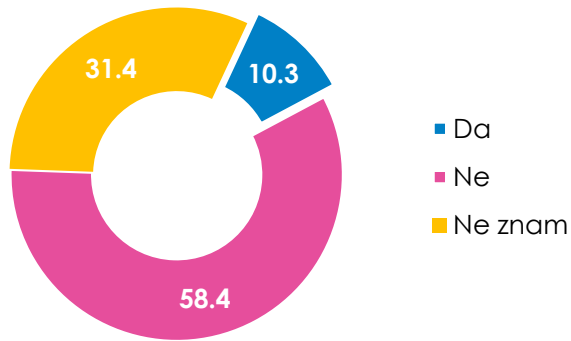

- Tek nešto manje od trećine privrednika smatra da se isplati investirati u startape generalno, a nešto manje privrednika smatra da se isplate investicije u domaće startape (23%), dok se skoro polovina privrednika nije izjasnila po ovim pitanjima. Većina se ne bi investirala u domaće startape (58%), dok je na isto spreman tek svaki deseti privrednik.
- Stavovi inovatora prema investiranju u startapove su pozitivniji u odnosu na ceo uzorak privrednika. Nešto manji broj inovatora u odnosu na prethodni talas smatra da se isplati investirati u startape generalno, a manje njih je i spremno da investira u startape u Srbiji, dok je značajno više onih koji nemaju jasan stav po ovom pitanju.

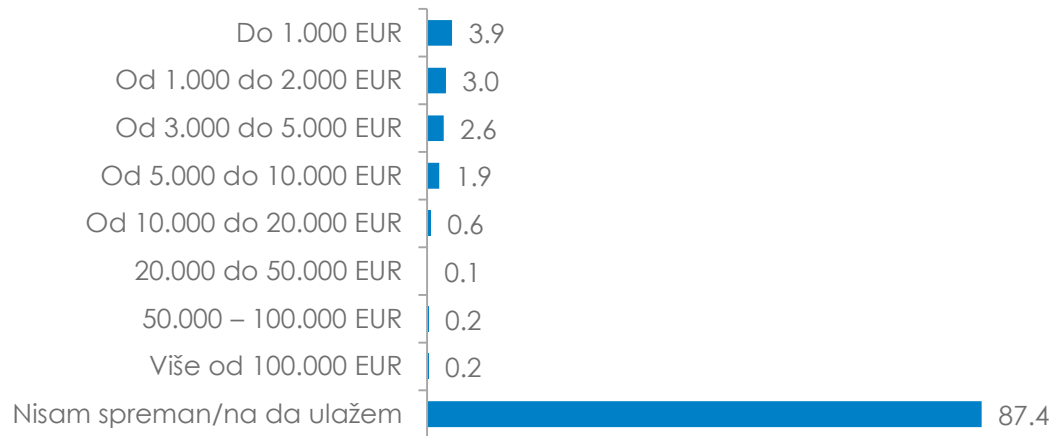
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/p reduzetni k		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n=	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406	
Da li mislite da se isplati investirati u startapove (u svetu, generalno)	Da	29,8	46,7 A E	53,3 A E	38,9 A E	26,8	37 A C	24,9	21,1	39,1 A B	32,5 B	47,4 A B	38,3 B	55,6 A B	34,8 D	27,7	22,6	33,3 D	24,8	35,3 B	30,7	26,8	35,4	33,3	28,7	30,7 E	51,1 A B D E	25,9	21,2
	Ne	22,6	16,7	20	15,8	23,9	19,6	24,5	24,8 F	24,1 F	23,7 F	15,8	9,9	22,2	20,4	25 E	29,6 A E	16,7	23,6	24,4	21,4	22,5	20,3	21,6	23,3	14,9	14,9	29,4 A B C	25,6 A B C
	Ne znam	47,6	36,7	26,7	45,3	49,3 A C	43,4	50,5 A B	54,1 A C D E G	36,8	43,8	36,8	51,9 C G	22,2	44,8	47,3	47,8	50	51,7 C	40,4	48	50,7	44,3	45,1	48,1	54,5 C	34	44,8 C	53,2 A C
Da li mislite da se isplati investirati u startapove u Srbiji?	Da	23,0	40 A E	43,3 A D E	24,2	21,2	29 A C	18,9	17,5	24,8	27,2 B	31,6 B	30,9 B	38,9 B	27,1 D	22	17	25,2	18,6	32,7 A B D	22	20,4	26,6	27,5	21,8	26,7 E	44,7 A B D E	20,3 E	13,1
	Ne	29,4	20	23,3	22,1	31 A	24,9	32,4 A B	30,6 F	32,3 F	30,2 F	26,3	17,3	33,3	30,4	31,1	33,3 E	23,9	30,2	26,3	30	31	27,8	28,1	29,5	25,7	19,1	37,1 A C	32,3 C
	Ne znam	47,6	40	33,3	53,7	47,7	46	48,7	51,9 A D G	42,9	42,6	42,1	51,9	27,8	42,5	47	49,7	50,9	51,2 C	41	48	48,6	45,6	44,4	48,7	47,5	36,2	42,7	54,7 A C D
Da li biste Vi investirali u startapove u Srbiji?	Da	10,3	16,7	10	9,5	10,1	11,7	9,3	7	13,5 B	11,8	13,2	16 B	11,1	12,7	11,7	8,2	8,1	7,9	10,9	11,4	11,3	12,7	13,1	8,6	5,9	21,3 A B D E	9,1	6,7
	Ne	58,4	53,3	63,3	55,8	58,7	54	61,4 A B	59,1	60,2	55	52,6	60,5	61,1	58	61,4	58,5	55,1	62	57,1	56,8	59,9	58,2	54,9	59,1	44,6	45,7	71,3 A B C	63,1 A B C
	Ne znam	31,4	30	26,7	34,7	31,2	34,3	29,4	33,8	26,3	33,1	34,2	23,5	27,8	29,3	26,9	33,3	36,8 A C	30,2	32,1	31,8	28,9	29,1	32	32,3	49,5 A C D E	33 D	19,6	30,3 D

Da li biste Vi investirali u startapove u Srbiji?

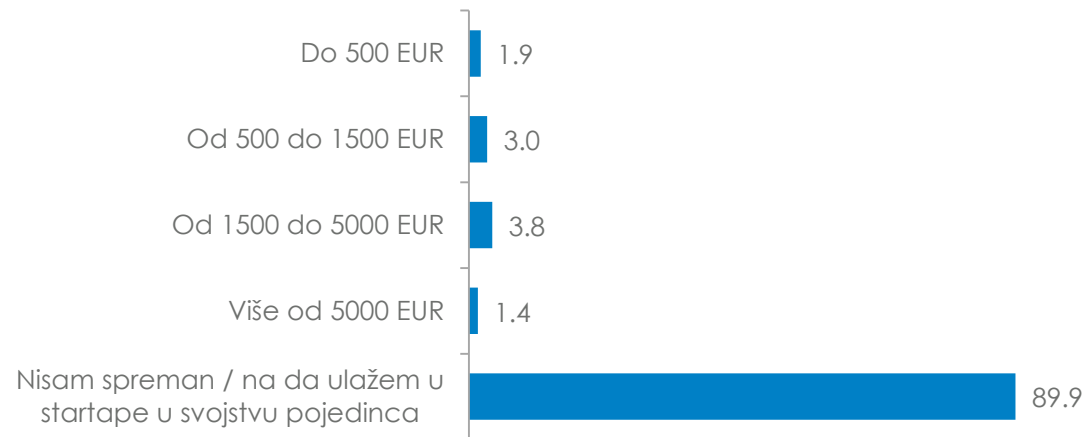

- Skoro 9 od 10 privrednika nije spremno da ulaže u domaće startapove ni u svojstvu kompanije, ni u svojstvu pojedinca.
- Od kompanija spremnih da ulažu u startapove u Srbiji, skoro trećina kompanija bi izdvojila do 1.000 evra. Nešto manje kompanija spremno je da investira do 2000 evra (24%), odnosno do 5.000 evra (21%). Ipak, svaka peta kompanija podigla bi svoj ulog na veći od 5.000 evra.
- Skoro polovina privrednika, koji su spremni da ulažu u svojstvu pojedinca, uložila bi do 1500 evra (48%), a 38% posto njih spremno je na ulog od 1500 do 5000 evra.

Koliko biste bili spremni da uložite u domaći startap u svojstvu kompanije?

Koliko biste bili spremni da uložite u domaći startap u svojstvu pojedinac (biznis anđeo) u evrima?

Otvoreno pitanje

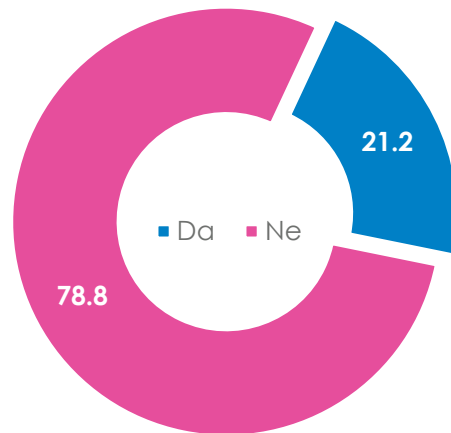
Koliko biste bili spremni da uložite u domaći startap u svojstvu kompanije? Koliko biste bili spremni da uložite u domaći startap u svojstvu pojedinac (biznis anđeo) u evrima?

Nova pitanja

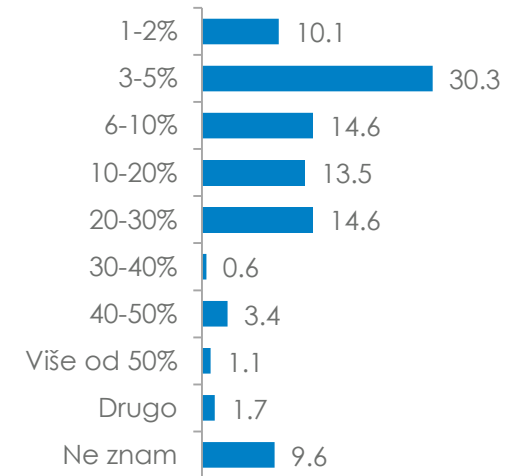
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Do 1.000 EUR	3,9	0	0	2,1	4,5	3,2	4,4	3,8	5,3	4,1	0	2,5	11,1	3,3	4,2	3,8	4,3	2,5	1,9	5,5 A	2,8	8,9 A B E	4,6	3,2	3	5,3	3,5	3,7
Od 1.000 do 2.000 EU	3,0	0	0	6,3	2,8	3,5	2,6	3	2,3	4,7	5,3	0	0	5	2,7	1,3	3	0,8	3,2	4,1 B	1,4	3,8	4,6	2,8	3	5,9 A E	3,5	1,5
Od 3.000 do 5.000 EUR	2,6	3,3	3,3	1,1	2,8	3,5	2	1,5	4,5 B	3	7,9 A B	2,5	0	4,4 C	1,1	3,8	2,1	2,1	2,6	3	3,5	3,8	1,3	2,6	2	4,3	3,5	1,7
Od 5.000 do 10.000 EUR	1,9	0	10 A E	2,1	1,6	2,6	1,4	0,5	2,3	3 B	2,6	6,2 A B	0	2,2	3,8 A D E	0,6	0,4	1,7	3,2	1,6	0,7	1,3	2	2,4	3 E	5,3 A D E	0,7	0,5
Od 10.000 do 20.000 EUR	0,6	16,7 A	0	0	0	1,5 A	0	0	0	0,6	2,6	3,7 A	0	1,1	0,4	0,6	0,4	0,4	1,9 A D	0,2	0	0	0,7	0,9	0	2,7 A	0	0
20.000 do 50.000 EUR	0,1	3,3 A	0	0	0	0,3	0	0	0	0	0	1,2 A	0	0	0	0	0,4	0	0,6	0	0	0	0,7	0	1 A	0	0	0
50.000 – 100.000 EUR	0,2	0	0	0	0,3	0,6	0	0,3	0	0,6	0	0	0	1,1 A	0	0	0	0	0,6	0,2	1,4 A	0	0	0	0	0,5	0,7	0
Više od 100.000 EUR	0,2	0	0	0	0,3	0,6	0	0	0	0,6	0	1,2	0	0	0,8	0	0	0	1,3 A	0	0	0	0,7	0,2	0	0,5	0,7	0
Nisam spreman da ulažem u startape u svojstvu kompanije	87,4	76,7	86,7	88,4	87,7	84,2	89,5 A B	91 A D F	85,7	83,4	81,6	82,7	88,9	82,9	87,1	89,9	89,3	92,6 A C D	84,6	85,5	90,1	82,3	85,6	87,9	88,1 C	75,5	87,4 C	92,6 A C
Do 500 evra	1,9	0	0	2,1	2	1,2	2,4	2,3	2,3	1,8	0	1,2	0	2,2	0,8	1,3	3,4 C	1,2	1,3	2,5	2,8	0	3,3	1,5	5 A E	1,6	1,4	1,5
Od 500 do 1500 evra	3,0	0	3,3	4,2	2,9	2,9	3	2,8	3,8	4,1	2,6	0	5,6	2,8	3,8	2,5	2,6	3,3	1,9	3,2	3,5	7,6 A D E	2	2,4	2	5,3 A E	3,5	2
Od 1500 do 5000 evra	3,8	6,7	10 E	5,3	3,2	5,9 A C	2,4	1,5	7,5 A B	4,1	13,2 A B D	3,7	5,6	5	4,5	2,5	3	2,5	5,8	3,9	1,4	3,8	4,6	4,3	2	10,1 A B D E	3,5	1,5
Više od 5000 evra	1,4	13,3 A E	3,3	0	1	2,6 A C	0,6	0,5	0	2,4 B	2,6	6,2 A B	0	2,2	1,5	1,3	0,9	0,8	3,8 A B D	0,9	2,1	0	2,6	1,1	2 E	3,7 A E	1,4	0,2

Da li vidite interes da u zamenu za Vašu ekspertizu dobijete udeo u vlasništvu nekog startapa?

N = 178

Koliki procenat udela u vlasništvu startapa biste očekivali u zamenu za Vaš ekspertski rad?

Baza: 178

- Većina privrednika ne vidi interes u tome da dobije udeo u vlasništvu startapa u zamenu za svoju ekspertizu (79%). Sa druge strane, oni koji to vide, najčešće očekuju da njihov udeo bude 3 do 5% (30%) ili više od toga, a do 30% udela u vlasništvu tog startapa (43%). Značaj ovakve razmene uviđaju značajno češće privredna društva, oni kojima je glavna delatnost proizvodnja, kao i oni koji su uveli inovacije ili i inovacije i digitalnu transformaciju.

Da li vidite interes da u zamenu za vašu ekspertizu dobijete udeo u vlasništvu nekog startapa?

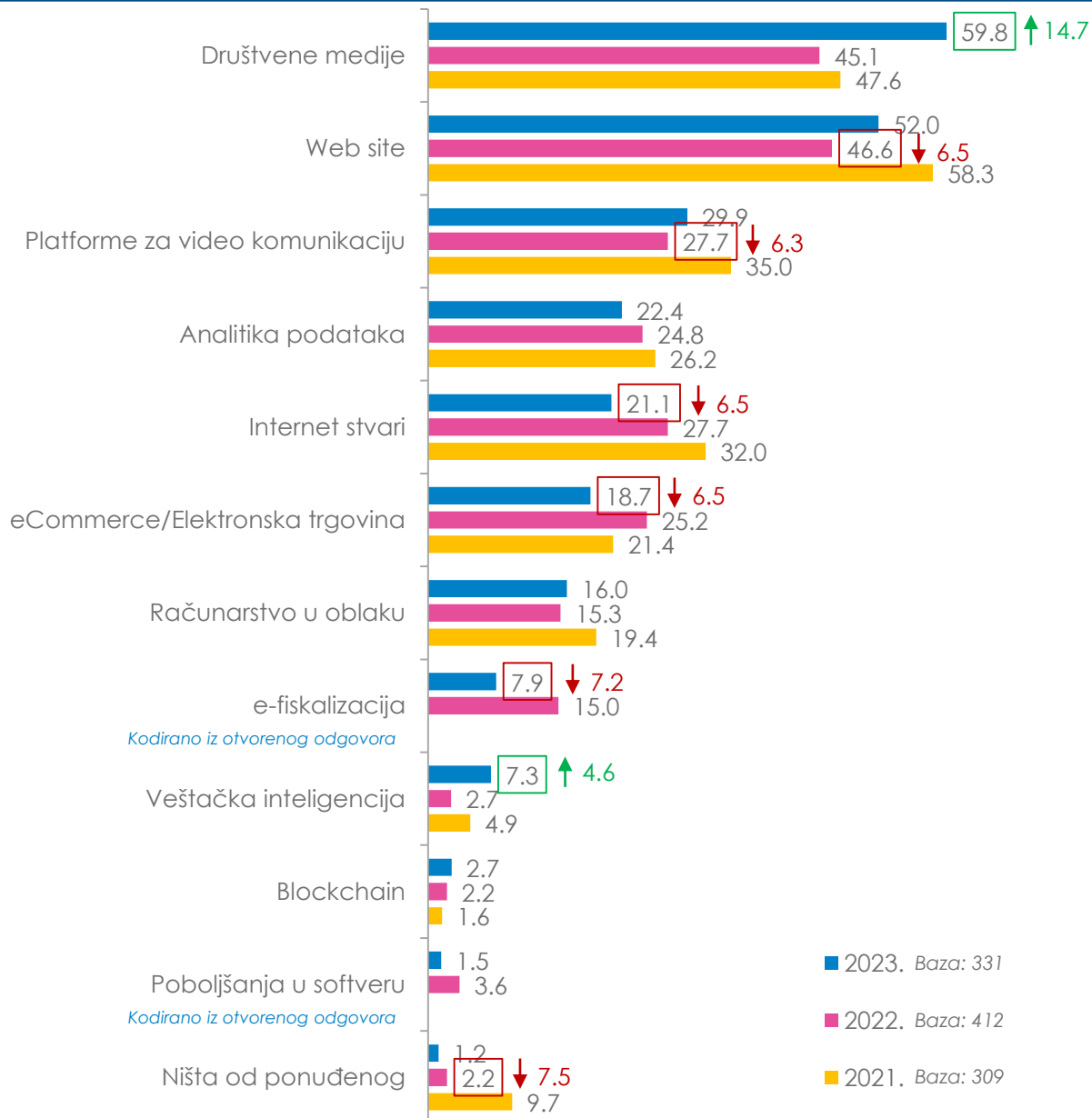

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n=	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406	
Da	21,2	30	26,7	22,1	20,5	25,5 A C	18,3	17,5	26,3 B	22,5	21,1	28,4 B	22,2	22,7	22	19,5	20,5	13,2	28,8 A B	23 B	19,7	24,1	22,9	20,7	29,7 A D E	32,4 A D E	14	16,5	
n=	178	9	8	21	140	87	91	70	35	38	8	23	4	41	58	31	48	32	45	101	28	19	35	96	30	61	20	67	
Do 1%	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1-2%	10,1	0	0	4,8	12,1	8	12,1	18,6 A	11,4	0	12,5	0	0	4,9	12,1	12,9	10,4	18,8	6,7	8,9	3,6	10,5	8,6	12,5	16,7 C	3,3	0	16,4 A C	
3-5%	30,3	55,6	75 A D E	28,6	26,4	37,9 A C	23,1	24,3	40	28,9	37,5	34,8	25	19,5	25,9	16,1	54,2 A B C D	34,4	37,8	25,7	35,7	31,6	28,6	29,2	26,7	26,2	10	41,8 A D	
6-10%	14,6	33,3	25	14,3	12,9	16,1	13,2	14,3	8,6	10,5	12,5	26,1	50 A C D	14,6	19	12,9	10,4	12,5	20	12,9	21,4	15,8	17,1	11,5	6,7	19,7	25	10,4	
10-20%	13,5	11,1	0	4,8	15,7	10,3	16,5	12,9	14,3	18,4	12,5	8,7	0	19,5	13,8	9,7	10,4	18,8	8,9	13,9	7,1	5,3	8,6	18,8 A	13,3	14,8	10	13,4	
20-30%	14,6	0	0	28,6	14,3	16,1	13,2	11,4	14,3	26,3 A B	12,5	8,7	0	22 E	12,1	22,6 E	6,3	6,3	13,3	17,8	7,1	15,8	11,4	17,7	30 A C E	11,5	20	9	
30-40%	0,6	0	0	0	0,7	0	1,1	1,4	0	0	0	0	0	0	1,7	0	0	0	0	1	0	0	2,9	0	0	1,6	0	0	
40-50%	3,4	0	0	4,8	3,6	2,3	4,4	2,9	0	5,3	0	8,7	0	4,9	3,4	3,2	2,1	3,1	0	5	3,6	0	2,9	4,2	3,3	3,3	5	3	
Više od 50%	1,1	0	0	0	1,4	2,3	0	0	0	2,6	12,5 A	0	0	4,9 A	0	0	0	0	0	2	0	0	2,9	1	0	0	5	1,5	
Drugo	1,7	0	0	4,8	1,4	1,1	2,2	1,4	5,7	0	0	0	0	2,4	1,7	3,2	0	0	0	3	3,6	0	2,9	1	3,3	3,3	0	0	
Ne znam	9,6	0	0	9,5	10,7	5,7	13,2	12,9	5,7	5,3	0	13	25	7,3	10,3	16,1	6,3	3,1	13,3	9,9	17,9 E	15,8	14,3 E	4,2	0	14,8 E	25 A E	4,5	
Ne	0,6	0	0	0	0,7	0	1,1	0	0	2,6	0	0	0	0	0	3,2	0	3,1	0	0	0	5,3 A	0	0	0	1,6	0	0	

DIGITALNA TRANSFORMACIJA

Koju od navedenih tehnologija ste upotrebljavali u digitalnoj transformaciji preduzeća?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

- Najkorišćenije tehnologije u digitalnoj transformaciji su društvene mreže (60%) i Internet sajtovi (52%).
- U odnosu na 2022. godinu, uočava se porast onih koji su koristili društvene mreže i veštačku inteligenciju u digitalnoj transformaciji.
- Društvene mreže su čeće koristile mlade kompanije i preduzetnici.
- Beleži se pad upotrebe Internet stvari, elektronske trgovine i e-fiskalizacije u odnosu na prethodni talas.
- Blockchain i veštačka inteligencija su i dalje najmanje korišćene tehnologije u digitalnoj transformaciji.

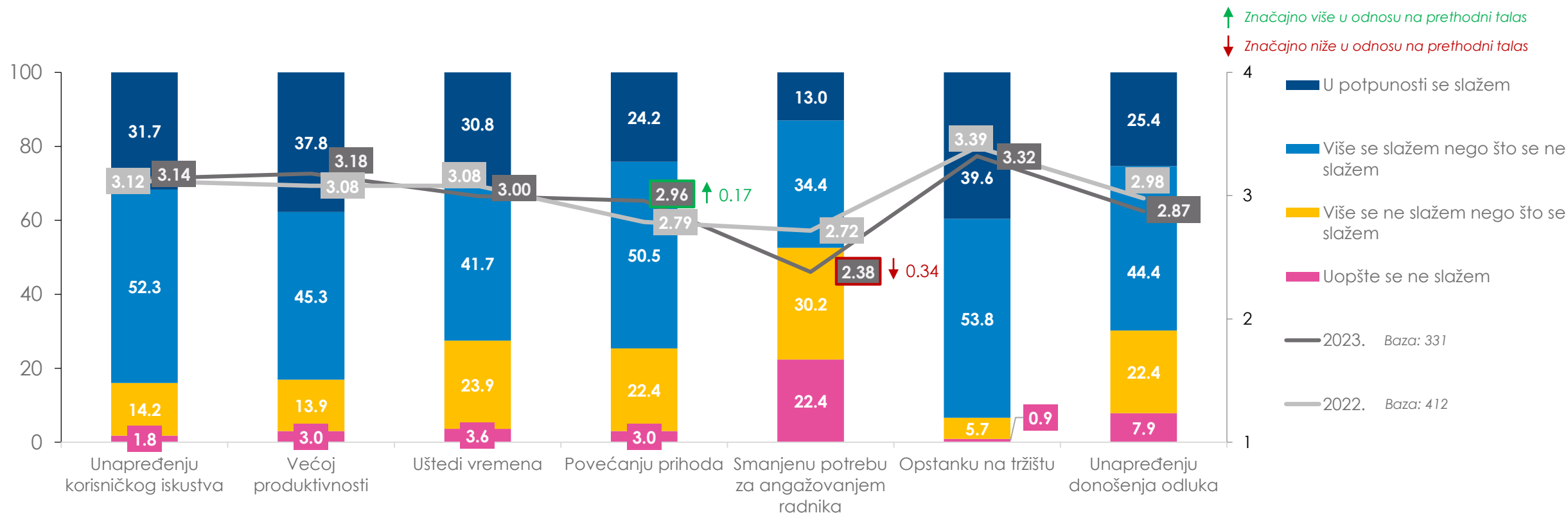

Koju od navedenih tehnologija ste upotrebljavali u digitalnoj transformaciji preduzeća?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	331	25	22	42	242	173	158	129	49	73	21	46	13	77	106	61	87	84	79	168	55	33	65	178
Društvene medije	59,8	48	59,1	52,4	62,4	51,4	69	61,2	63,3	53,4	57,1	63	61,5	57,1	66	50,8	60,9	63,1	60,8	57,7	81,8	69,7	56,9	52,2
Web site	52,0	80	86,4	71,4	42,6	65,9	36,7	36,4	42,9	61,6	71,4	76,1	69,2	57,1	57,5	41	48,3	45,2	69,6	47	34,5	54,5	44,6	59,6
Platforme za video komunikaciju	29,9	64	31,8	42,9	24	40,5	18,4	13,2	24,5	28,8	52,4	65,2	61,5	44,2	30,2	21,3	23	22,6	41,8	28	23,6	21,2	27,7	34,3
Analitika podataka	22,4	56	22,7	21,4	19	29,5	14,6	10,9	24,5	21,9	42,9	37	46,2	28,6	27,4	13,1	17,2	11,9	25,3	26,2	16,4	27,3	27,7	21,3
Internet stvari	21,1	40	27,3	19	19	26,6	15,2	12,4	22,4	20,5	42,9	30,4	38,5	24,7	26,4	24,6	9,2	8,3	24,1	26,2	18,2	27,3	10,8	24,7
eCommerce – Elektronska trgovina	18,7	32	22,7	19	16,9	19,1	18,4	12,4	18,4	19,2	28,6	26,1	38,5	20,8	21,7	8,2	20,7	27,4	21,5	13,1	23,6	24,2	16,9	16,9
Računarstvo u oblaku	16,0	16	22,7	19	14,9	19,7	12	8,5	18,4	13,7	19	26,1	53,8	22,1	19,8	6,6	12,6	7,1	17,7	19,6	20	18,2	16,9	14
e-fiskalizacija	7,9	0	0	9,5	9,1	11	4,4	8,5	4,1	15,1	4,8	2,2	0	7,8	7,5	8,2	8	15,5	3,8	6	0	3	10,8	10,1
Veštačka inteligencija	7,3	12	9,1	9,5	6,2	10,4	3,8	0	8,2	9,6	9,5	15,2	30,8	10,4	9,4	1,6	5,7	3,6	8,9	8,3	7,3	9,1	7,7	6,7
Blockchain	2,7	4	0	0	3,3	4	1,3	0	2	4,1	9,5	2,2	15,4	6,5	2,8	0	1,1	1,2	2,5	3,6	3,6	3	4,6	1,7
Poboljšanja u softveru	1,5	0	0	0	2,1	1,7	1,3	3,1	0	1,4	0	0	0	1,3	0,9	3,3	1,1	0	1,3	2,4	1,8	0	1,5	1,7
Ništa od ponuđenog	1,2	0	0	0	1,7	1,2	1,3	1,6	2	0	0	0	7,7	0	0,9	1,6	2,3	1,2	2,5	0,6	0	0	1,5	1,7
Elektronsko bankarstvo, efacure, promet online	0,3	0	0	0	0,4	0	0,6	0,8	0	0	0	0	0	0	0	0	1,1	1,2	0	0	0	3	0	0
Drugo	3,0	0	9,1	2,4	2,9	4	1,9	2,3	4,1	1,4	4,8	4,3	7,7	0	3,8	3,3	4,6	1,2	1,3	4,8	0	3	4,6	3,4

Koji su efekti digitalne transformacije u Vašem preduzeću? Koliko se slažete da je digitalna transformacija doprinela:

Nije došlo do bitnijih promena u percepciji efekata do kojih je digitalna transformacija dovele u ovom talasu. Jedine promene se odnose na povećanje prihoda (veći prihodi) i nedostatka smanjenja potrebe za angažovanjem radnika.

Efekti se i dalje smatraju veoma pozitivnim i značajnim – čak 93% se slaže da je digitalna transformacija doprinela opstanku na tržištu.

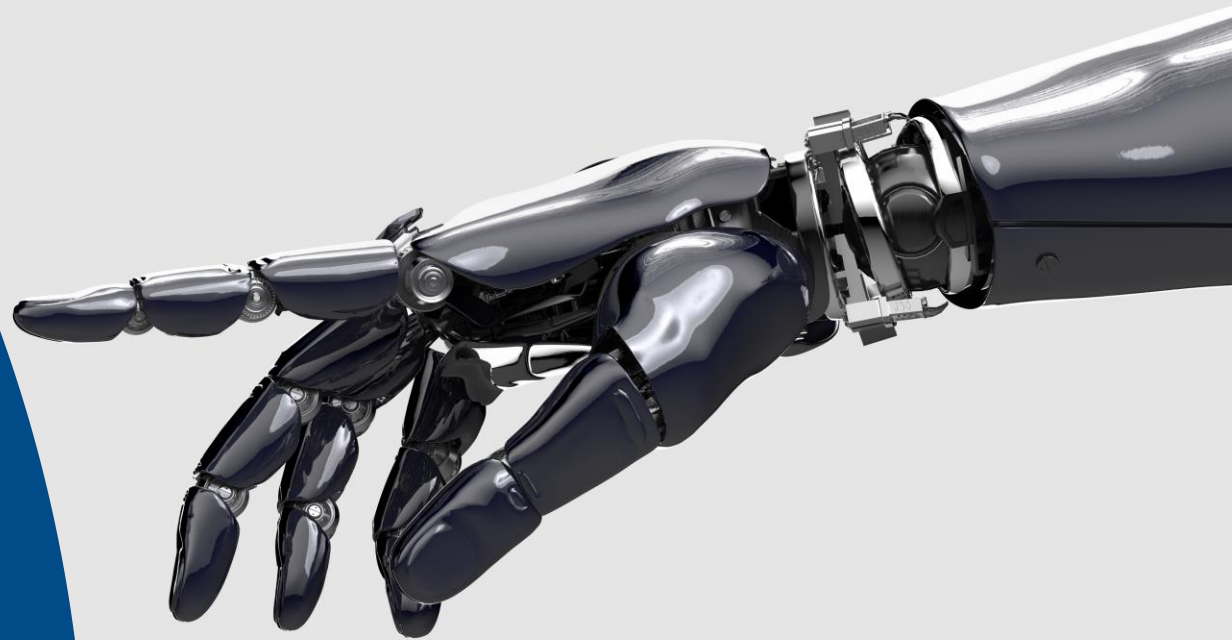
Šta smatrate da je svrha digitalne transformacije u vašem preduzeću?

U tabeli su prosjeci (skala 1-4)

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja					Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	331	25	22	42	242	173	158	129	49	73	21	46	13	77	106	61	87	84	79	168	55	33	65	178	0	188	143	0
Unapređenju korisničkog iskustva	3,14	3,4 E	3,18	3,19	3,1	3,19	3,08	2,92	3,24 B	3,23 B	3,19	3,46 A B	3,15	3,14	3,25 A D	3,02	3,08	3	3,29 A B	3,14	3,05	3,12	3,06	3,2	0	3,2	3,06	0
Većoj produktivnosti	3,18	3,56 A E	3,27	3,26	3,12	3,27 A C	3,08	2,97	3,22	3,36 A B	3,1	3,48 A B	3,15	3,25	3,3 D E	3,03	3,07	2,98	3,3 B	3,22 B	3,11	3,21	3,15	3,2	0	3,36 A D	2,94	0
Uštedi vremena	3	3,32 A E	2,95	3,19	2,93	3,08	2,91	2,76	3,06 B	3,14 B	3,1	3,33 A B	3	2,94	3,17 A D E	2,9	2,91	2,79	3,15 B	3,03 B	2,95	2,85	3	3,04	0	3,12 A D	2,83	0
Povećanju prihoda	2,96	3,16	3,27 A E	3,02	2,9	3,01	2,91	2,76	2,96	3,1 B	2,9	3,37 A B C D E G	2,77	2,9	2,99	2,9	3,01	2,85	3,16 A B D	2,92	3,02	3,06	2,89	2,94	0	3,1 A D	2,78	0
Smanjenju potrebe za angažovanjem radnika	2,38	2,6	2,5	2,45	2,33	2,46	2,3	2,18	2,35	2,63 A B	2,48	2,48	2,62	2,44	2,42	2,38	2,29	2,18	2,34	2,5 A B	2,36	2,42	2,17	2,46 D	0	2,56 A D	2,15	0
Opstanku na tržištu	3,32	3,4	3,36	3,24	3,32	3,35	3,28	3,22	3,27	3,47 A B	3,38	3,37	3,38	3,26	3,39	3,3	3,31	3,31	3,39	3,29	3,31	3,39	3,26	3,33	0	3,45 A D	3,15	0
Unapređenju donošenja odluka	2,87	3,24 A C E	2,73	3,07	2,81	2,95	2,78	2,7	2,94	3,01 B	2,9	3,02 B	3	2,86	2,95	2,9	2,77	2,75	2,99	2,88	2,91	2,97	2,78	2,88	0	3,01 A D	2,69	0

**PODRŠKA
INOVIRANJU I
DIGITALNOJ
TRANSFORMACIJI**

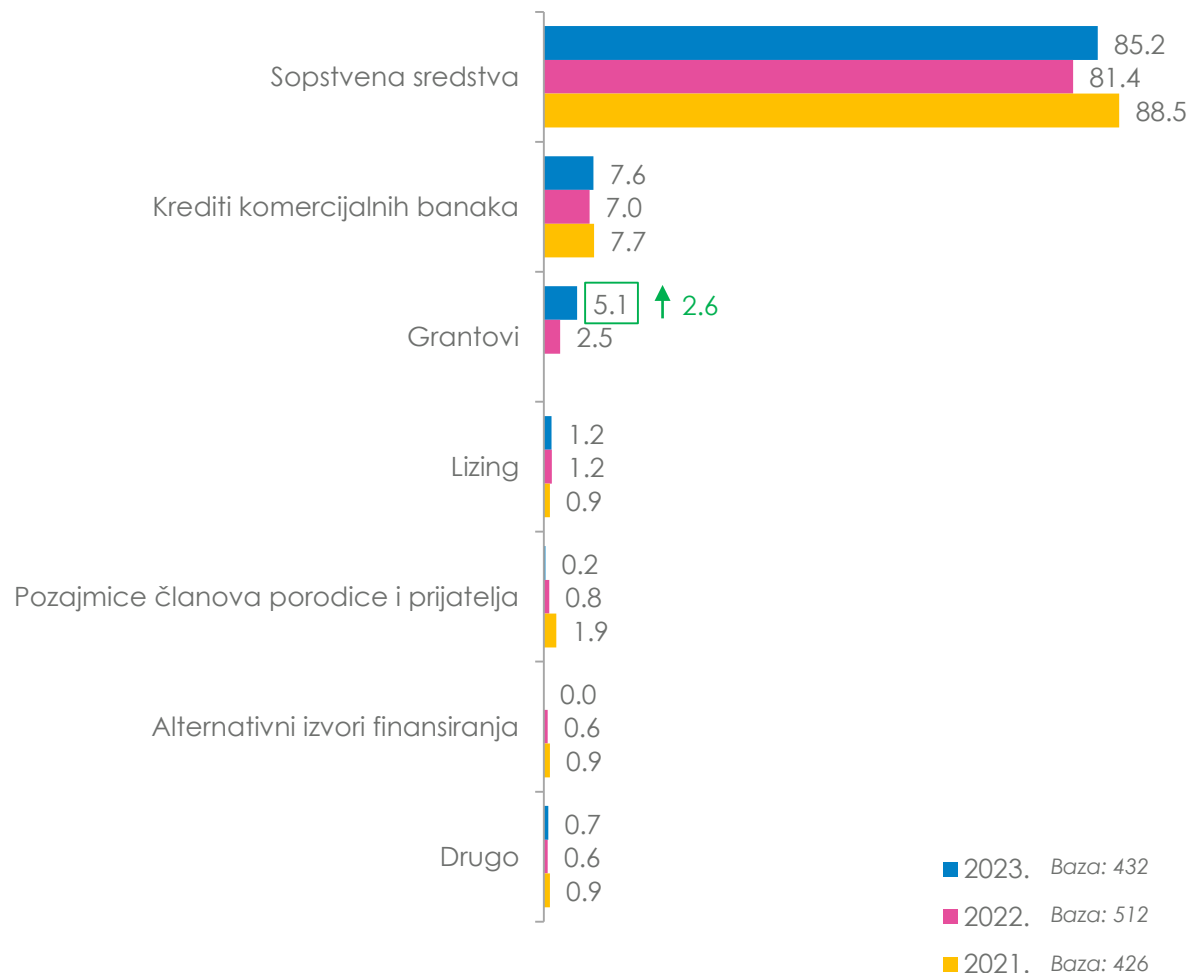

Na koji način primarno financirate svoju inovaciju/digitalnu transformaciju, šta je GLAVNI izvor finansiranja inovacija?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

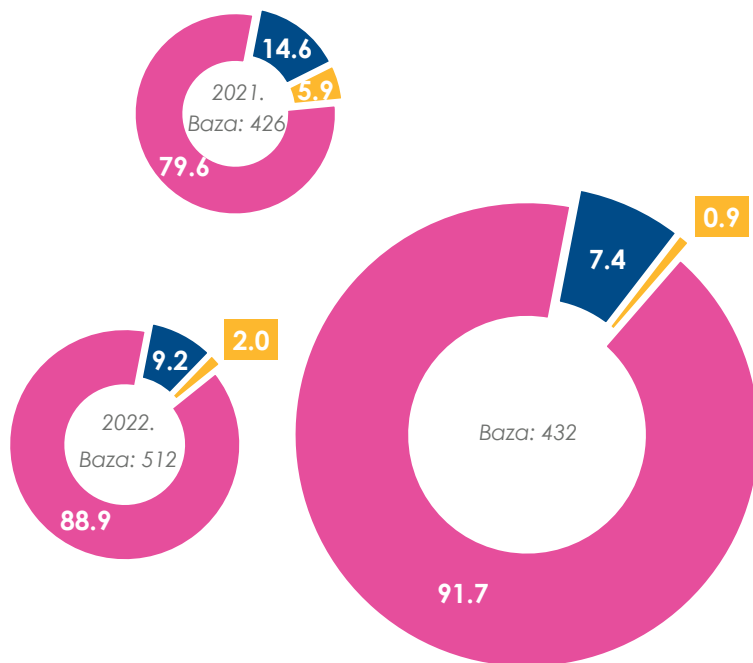
- Kao što je utvrđeno prethodnih godina, sopstvena sredstva su se i u ovom istraživanju pokazala kao glavni izvor finansiranja inovacija/digitalnog transformisanja.

Na koji način primarno finansirate svoju inovaciju/digitalnu transformaciju, šta je GLAVNI izvor finansiranja inovacija?

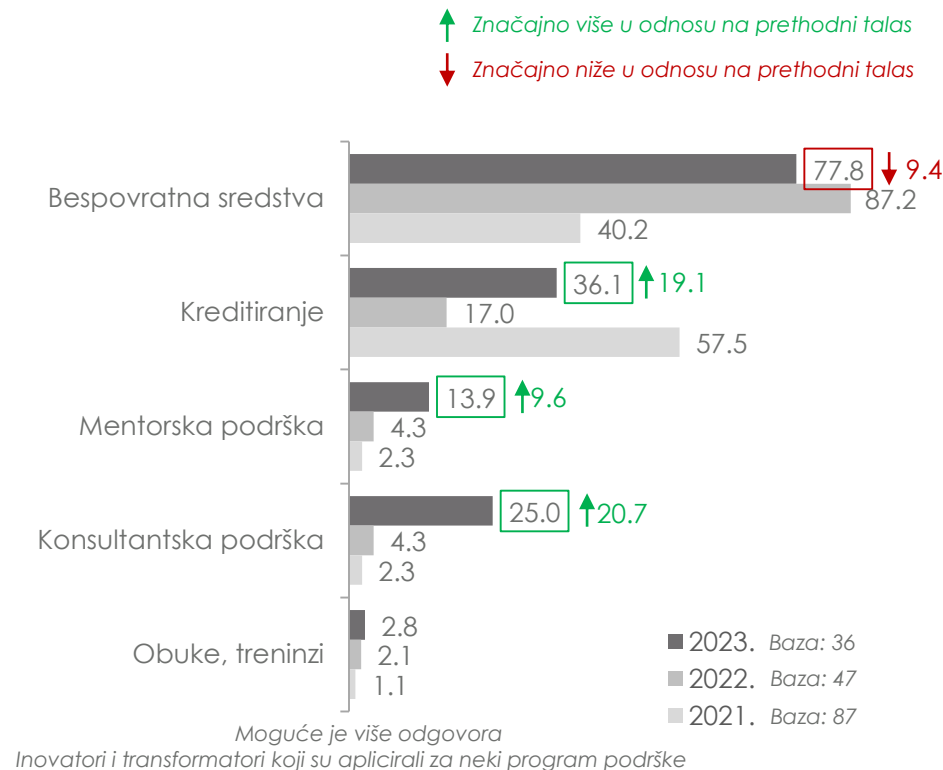
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	432	27	24	60	321	213	219	171	62	98	27	58	16	97	140	81	114	110	101	221	69	45	85	233	101	188	143	0
Sopstvena sredstva	85,2	44,4	58,3	73,3	92,8	76,1	94,1	94,7	88,7	82,7	81,5	60,3	81,3	82,5	85,7	84	87,7	93,6	68,3	88,7	94,2	91,1	90,6	79,4	80,2	78,7	97,2	0
Krediti komercijalnih banaka	7,6	29,6	20,8	15	3,4	13,1	2,3	0,6	3,2	9,2	18,5	22,4	18,8	8,2	6,4	8,6	7,9	4,5	19,8	3,6	1,4	2,2	3,5	12	13,9	9	1,4	0
Grantovi	5,1	22,2	4,2	6,7	3,4	7	3,2	4,1	8,1	5,1	0	8,6	0	8,2	3,6	7,4	2,6	1,8	6,9	5,9	4,3	6,7	5,9	4,7	3	9	1,4	0
Lizing	1,2	0	16,7	1,7	0	2,3	0	0	0	1	0	6,9	0	0	2,1	0	1,8	0	3	0,9	0	0	0	2,1	0	2,7	0	0
Pozajmice članova porodice i prijatelja	0,2	3,7	0	0	0	0,5	0	0	0	1	0	0	0	0	0,7	0	0	0	1	0	0	0	0	0,4	0	0,5	0	0
Drugo	0,7	0	0	3,3	0,3	0,9	0,5	0,6	0	1	0	1,7	0	1	1,4	0	0	0	1	0,9	0	0	0	1,3	3	0	0	0

Da li ste u procesu inoviranja/digitalne transformacije aplicirali za neki program podrške? (npr. bespovratna sredstva, kreditiranje, mentorska podrška i sl.) Koji tip podrške ste koristili?

■ Da, aplicirao sam i dobio podršku
■ Da, aplicirao sam, ali nisam dobio podršku
■ Ne, nisam aplicirao za programe podrške

N=36

- Tek 8% privrednih subjekata je u procesu inoviranja/digitalnog transformisanja apliciralo za neki program podrške.
- Bespovratna sredstva su oblik podrške koji je najučešće korišćen tokom ove godine, ali je takođe zabeležen pad upotrebe ovog programa za skoro 10% u odnosu na prethodni talas.
- Za razliku od prethodnih talasa, ove godine su više korišćeni programi kreditiranja, kao i mentorske i konsultantske podrške.
- Obuke/treninzi su ponovo najređe zastupljen model podrške.

Da li ste u procesu inoviranja/digitalne transformacije aplicirali za neki program podrške? (npr. bespovratna sredstva, kreditiranje, mentorska podrška i sl.)

Koji tip podrške ste koristili?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	432	27	24	60	321	213	219	171	62	98	27	58	16	97	140	81	114	110	101	221	69	45	85	233	101	188	143	0
Da, aplicirao sam i dobio podršku	7,4	33,3 A C D E	8,3	10	4,7	10,3 A C	4,6	4,1	8,1	7,1	7,4	17,2 A B	6,3	8,2	7,9	7,4	6,1	3,6	11,9 B	7,2	5,8	4,4	7,1	8,6	6,9 D	12,2 A D	1,4	0
Da, aplicirao sam, ali nisam dobio podršku	0,9	3,7	0	0	0,9	1,4	0,5	1,2	1,6	0	0	1,7	0	1	0,7	1,2	0,9	0,9	0	1,4	2,9	0	1,2	0,4	1	1,1	0,7	0
Ne, nisam aplicirao za programe podrške	91,7	63	91,7 B	90 B	94,4 A B	88,3	95 A B	94,7 A F	90,3	92,9 F	92,6	81	93,8	90,7	91,4	91,4	93	95,5	88,1	91,4	91,3	95,6	91,8	91	92,1	86,7	97,9 A B C	0

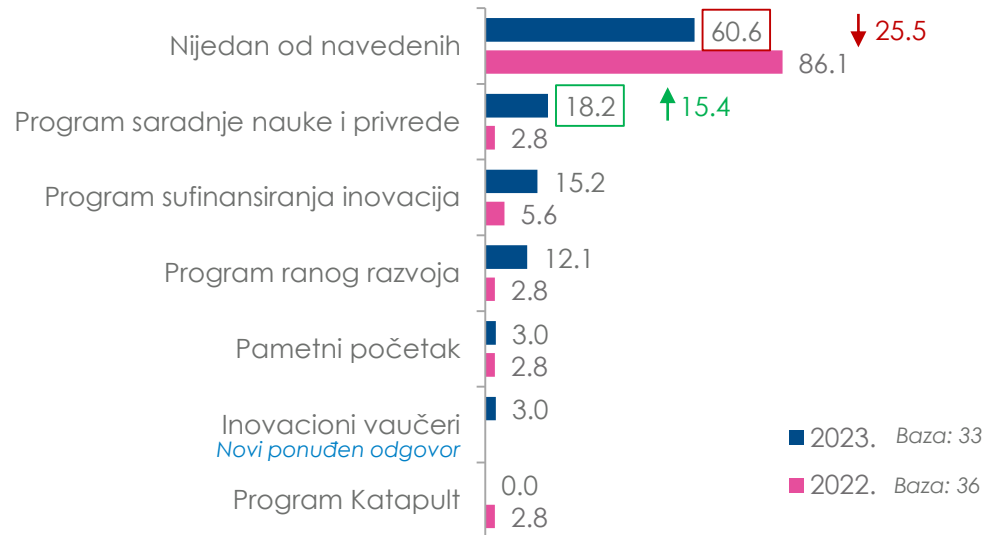
Da li ste koristili neki od navedenih programa?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

Fond za inovacionu delatnost

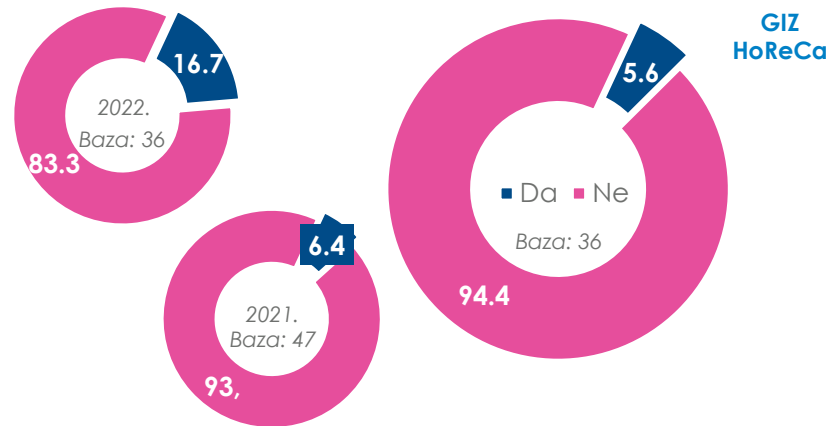
- Ove godine je više inovatora koristilo programe Fonda za inovacionu delatnost, a razlike su приметne za Program saradnje nauke i privrede koji je ove godine koristilo 15% više inovatora.

Da li ste koristili neki od navedenih programa?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

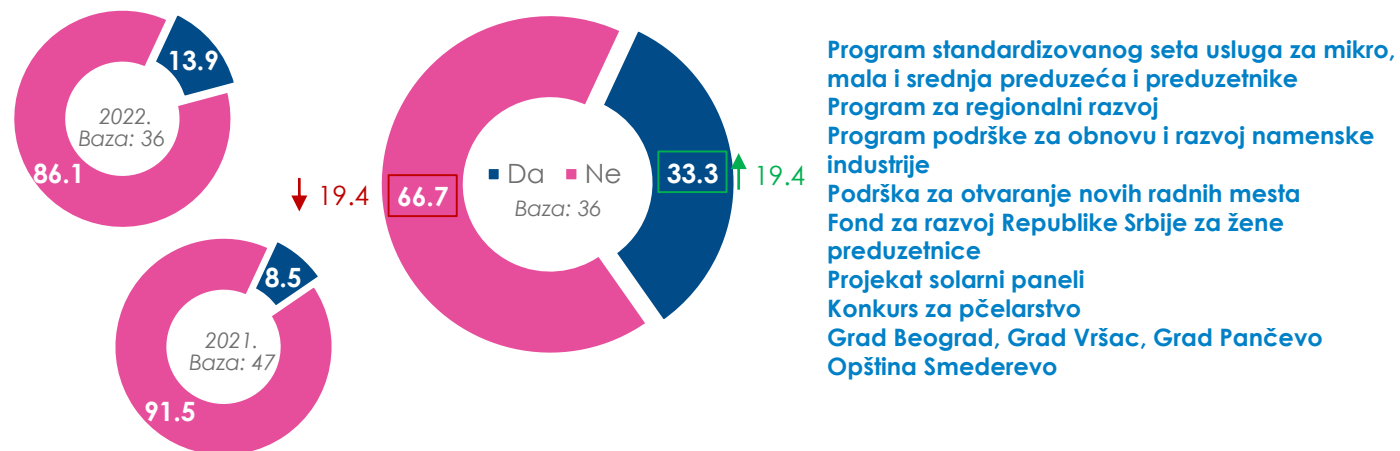
↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

Donatorski projekti

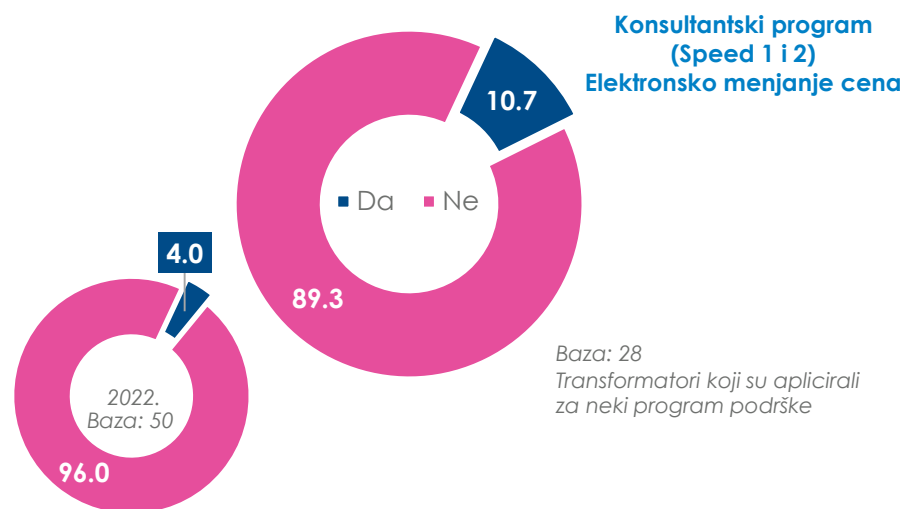
- Korišćenje Donatorskih projekata ni ove godine nije zaživelo.
- Sa druge strane, značajno se povećao broj inovatora koji su korisnici raznih Programa lokalnih samouprava.

Programi lokalnih samouprava

Da li ste koristili neki od navedenih programa?

Centar za digitalnu transformaciju Privredne komore Srbije

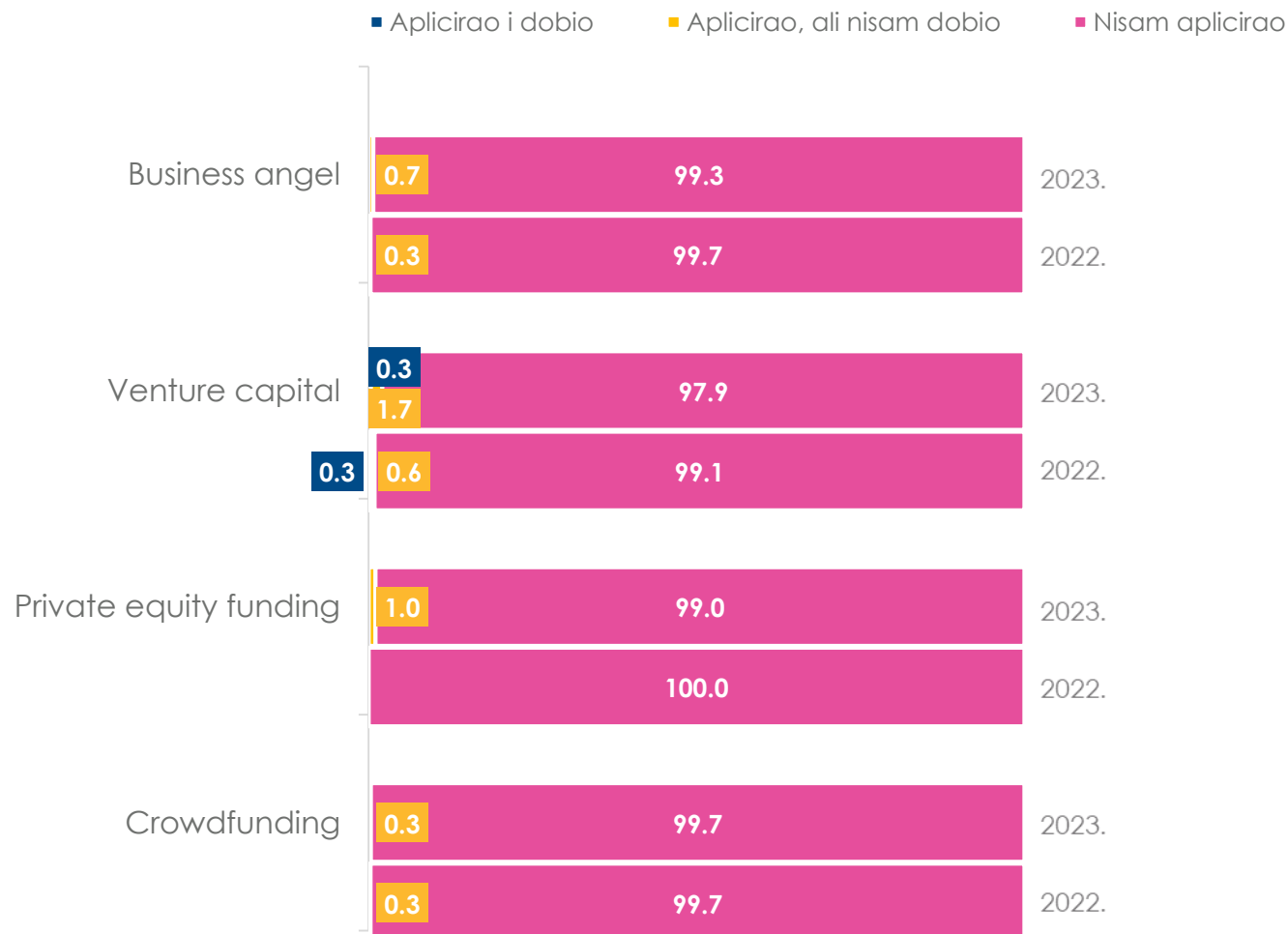

- Programi podrške nisu često korišćeni ni od strane transformatora.

Ostali programi

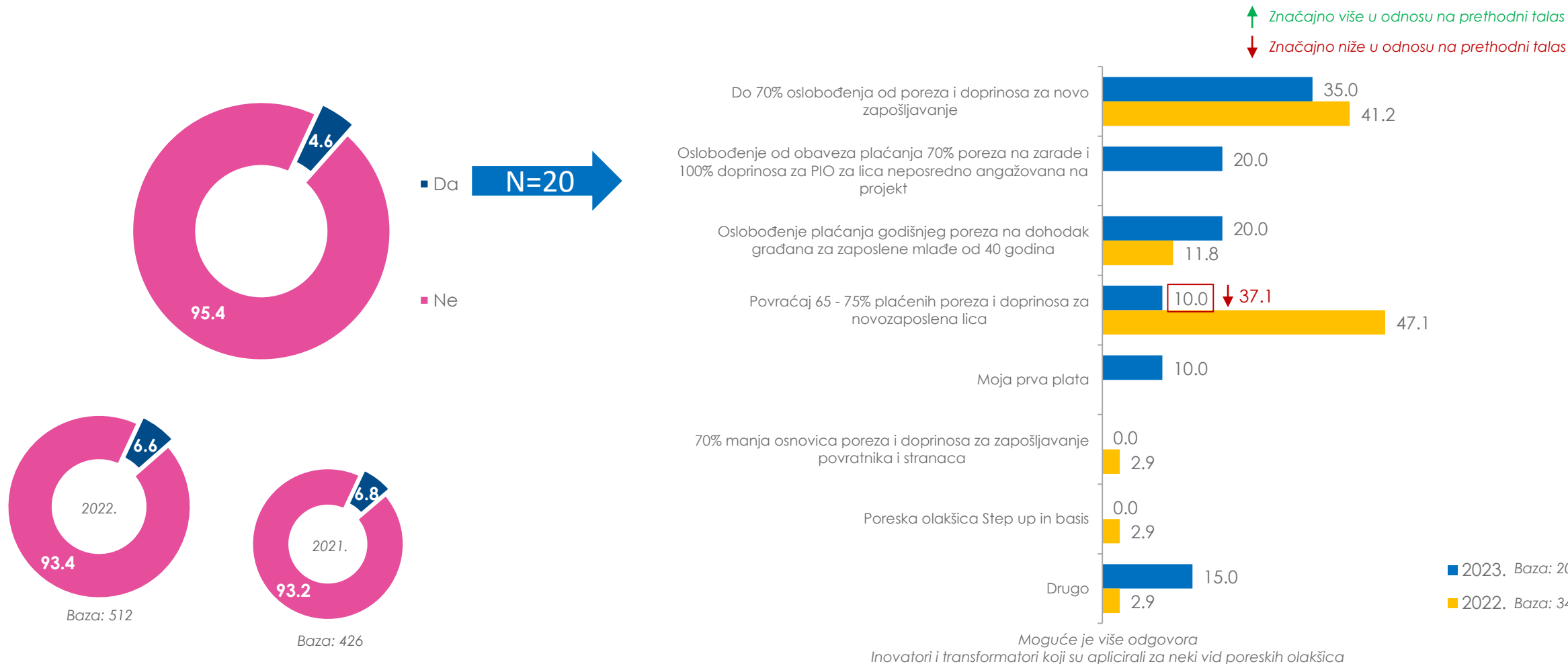
- Ekološki projekat izgradnje biogasnih postrojenja
- Programi ministarstva za nauku i tehnologiju
- Projekti biroa za zapošljavanje
- Pomoć od strane države za opstanak posle COVID-a
- Pokrajinske subvencije
- Razvojni fond Vojvodine
- Fond za mikrorazvoj
- Fond za razvoj
- EBRD – Evropska banka za obnovu i razvoj

Da li ste pokušali/aplicirali ili koristili neke od alternativnih izvora finansiranja?

- I ove godine je tek nekoliko privrednika pokušalo da aplicira za neke od alternativnih izvora finansiranja.

Da li ste u procesu inoviranja/digitalne transformacije aplicirali za neki vid poreskih olakšica? Koju ste poresku olakšicu koristili?

- Samo 5% privrednika koji su sprovodili inovacije/digitalnu transformaciju je apliciralo za neki oblik poreskih olakšica. Olakšice koje je najveći broj privrednika naveo tiču se povraćaja/oslobođenja od poreza i doprinosa za novo zapošljavanje.

Da li ste u procesu inoviranja/digitalne transformacije aplicirali za neki vid poreskih olakšica?

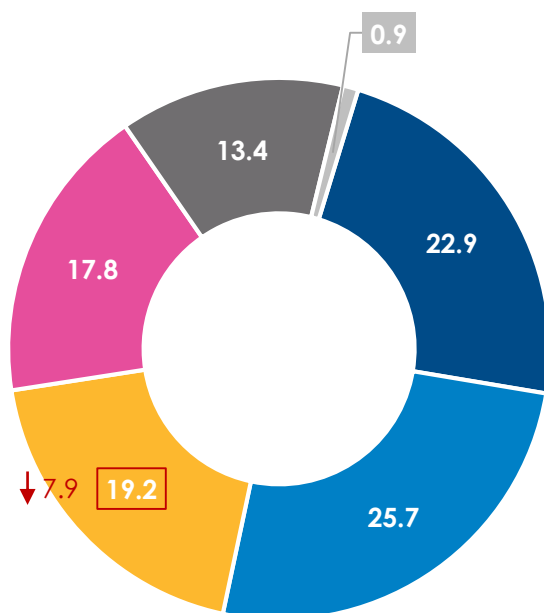
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	432	27	24	60	321	213	219	171	62	98	27	58	16	97	140	81	114	110	101	221	69	45	85	233	101	188	143	0
Da	4,6	18,5 A D E	4,2	5	3,4	6,1	3,2	2,9	8,1	0	7,4	13,8 A B	0	3,1	5	4,9	5,3	2,7	8,9 A D	3,6	2,9	6,7	4,7	4,7	6,9	4,8	2,8	0

Da li biste bili spremni da se za potrebe korišćenja olakšica i subvencija upišete u Registar inovacione delatnosti?

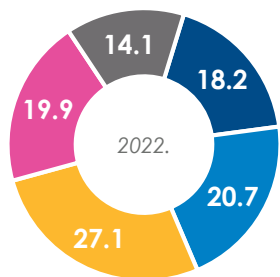
↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

- Da, mislim da je dobro da postoji jedan takav registar
- Da, ako je to neophodno
- Možda, nisam siguran koji je benefit upisa
- Ne, izbegavam dodatnu administraciju, više mi se isplati da onda platim šta treba i ne koristim olakšice
- Ne znam
- Drugo

- Malo manje od petine preduzetnika je jasno suprotstavljeno upisivanju u Registar inovacione delatnosti očekujući dodatnu administraciju.
- U odnosu na prethodni talas, zabeležen je pad udela privrednih subjekata koji nisu sigurni u benefite upisa u Registar delatnosti.
- Približno polovina bi bila spremna se upiše u ovakav registar.

Baza: 512

Baza: 432
Inovatori i transformatori
Jedinica: %

Da li biste bili spremni da se za potrebe korišćenja olakšica i subvencija upišete u Registar inovacione delatnosti?

Grupa	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
n=	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
Da, mislim da je dobro da postoji jedan takav registar	22,9	63 A C D E	16,7	23,3	19,9	25,8	20,1	13,5	35,5 A B	23,5 B	22,2	37,9 A B	18,8	25,8	22,1	22,2	21,9	10	33,7 A B	24,4 B	20,3	24,4	18,8	24,9	11,9	33 A B D	17,5	0
Da, ako je to neophodno	25,7	18,5	41,7 E	35	23,4	32,9 A C	18,7	25,1	22,6	29,6	22,2	25,9	25	32	27,9	19,8	21,9	34,5 A D	25,7	21,3	24,6	20	29,4	25,8	16,8	28,7 B	28 B	0
Možda, nisam siguran koji je benefit upisa	19,2	7,4	16,7	11,7	21,8 A	15	23,3 A B	23,4 F	21	17,3	14,8	8,6	25	13,4	19,3	23,5	21,1	20,9 C	9,9	22,6 C	17,4	20	28,2 A E	16,3	30,7 A C D	16,5	14,7	0
Ne, izbegavam dodatnu administraciju, više mi se isplati da onda platim šta treba i ne koristim olakšice	17,8	11,1	20,8	16,7	18,4	15	20,5	19,9	19,4	12,2	29,6 D	13,8	18,8	17,5	16,4	16	21,1	16,4	19,8	17,6	20,3	22,2 D	9,4	19,3 D	18,8	15,4	20,3	0
Ne znam	13,4	0	4,2	11,7	15,6 A	10,8	16	17 C	1,6	16,3 C	11,1 C	12,1 C	12,5 C	9,3	13,6	18,5	13,2	17,3	8,9	13,6	14,5	13,3	14,1	12,9	20,8 A C	5,9	18,2 A C	0
Drugo	0,9	0	0	1,7	0,9	0,5	1,4	1,2	0	1	0	1,7	0	2,1	0,7	0	0,9	0,9	2	0,5	2,9	0	0	0,9	1	0,5	1,4	0

NEINOVATIVNA PREDUZEĆA

Da li ste u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete inovacije/digitalne transformacije? Šta od navedenog najbolje opisuje razlog zbog kog niste sproveli inovativne aktivnosti/digitalnu transformaciju?

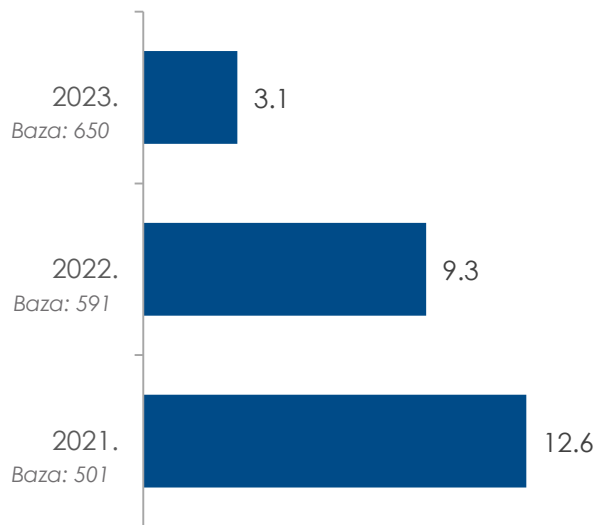

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

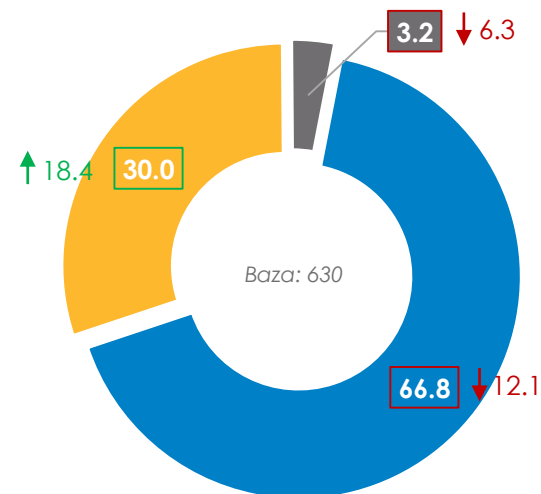
↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

Odustajanje od realizacije inovacije/digitalne transformacije

Razlozi za nesprovođenje inovacije/digitalne transformacije

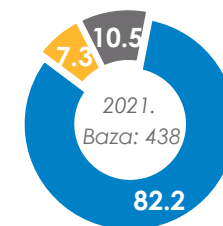
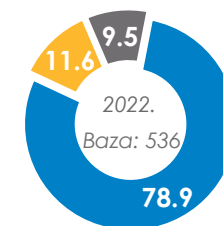
Procenti predstavljaju odgovor DA
Privrednici bez inovacija i/ili bez digitalnih transformacija

■ Nema potrebe za inovacijom/digitalnim transformisanjem

■ Ne postoji benefit inovacije/digitalnog transformisanja

■ Previše barijera

- U odnosu na ranije godine, u ovom talasu se uočava pad udela privrednika koji su odustali od realizacije planirane ili otpočete inovacije/digitalne transformacije u prethodnih 5 godina to jest svega 3% preduzeća iz grupe ne-inovatora je odustalo od realizacije inovacije/digitalne transformacije.
- Samo 3% onih koji nisu sproveli inovativne aktivnosti/digitalnu transformaciju na tom putu vide prevelik broj barijera, a glavni razlog za neuvodenje ovakvih promena je nedostatak perspektive (ne vidi se potreba ili benefiti koji bi se na ovaj način mogli ostvariti). Takođe, nepostojanje benefita jeste razlog za nesprovođenje inovacije/digitalne transformacije koji je za skoro 20% učestalije navođen tokom ovog talasa u odnosu na ranije godine.

Da li ste u prethodnih 5 godina odustali od realizacije planirane ili otpočete inovacije/digitalne transformacije?

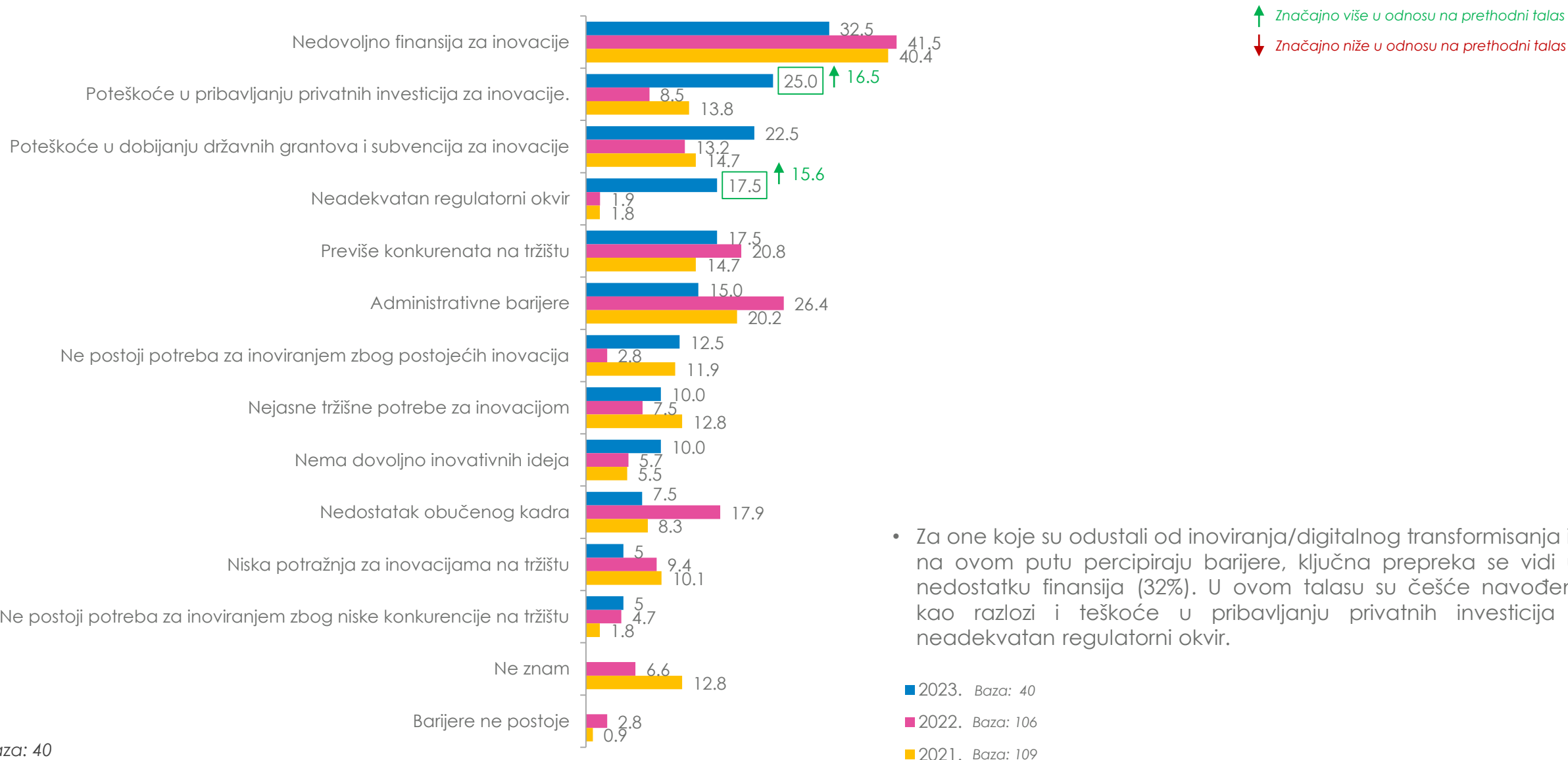
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	650	7	14	71	558	223	427	348	104	122	22	48	6	136	198	130	186	204	101	345	125	58	117	350	101	0	143	406
Da	3,1	0	0	5,6	2,9	2,7	3,3	3,4	1,9	1,6	0	6,3	16,7 C D	2,2	2	5,4	3,2	3,4	4	2,6	2,4	3,4	2,6	3,4	5,9 E	0	4,2	2

Šta od navedenog najbolje opisuje razlog zbog kog niste sprovodili inovativne aktivnosti/digitalnu transformaciju?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	630	7	14	67	542	217	413	336	102	120	22	45	5	133	194	123	180	197	97	336	122	56	114	338	95	0	137	398
Nema potrebe	66,8	85,7	64,3	64,2	67	64,5	68	67,3 C	55,9 C	71,7 C	63,6	73,3 C	100	66,2	73,2 A D E	62,6	63,3	68	61,9	67,6	78,7 A D E	66,1	64	63,6	70,5	0	62	67,6
Ne postoji benefit od sprovođenja inovacije / digitalnog transformisanja	30	14,3	21,4	35,8	29,7	32,7	28,6	29,5	40,2 A B D	25	31,8	26,7	0	30,1	23,2	35 C	33,9 C	29,4	36,1	28,6	17,2	33,9 B	31,6 B	33,4 A B	22,1	0	32,8	30,9
Previše barijera	3,2	0	14,3 A E	0	3,3	2,8	3,4	3,3	3,9	3,3	4,5	0	0	3,8	3,6	2,4	2,8	2,5	2,1	3,9	4,1	0	4,4	3	7,4 A E	0	5,1 E	1,5

Koji od navedenih razloga/barijera su najviše uticali na nedostatak inovacija/digitalne transformacije u Vašem preduzeću? Izaberite do 3 razloga koji su imali najveći uticaj.

- Za one koje su odustali od inoviranja/digitalnog transformisanja ili na ovom putu percipiraju barijere, ključna prepreka se vidi u nedostatku finansija (32%). U ovom talasu su češće navođeni kao razlozi i teškoće u pribavljanju privatnih investicija i neadekvatan regulatorni okvir.

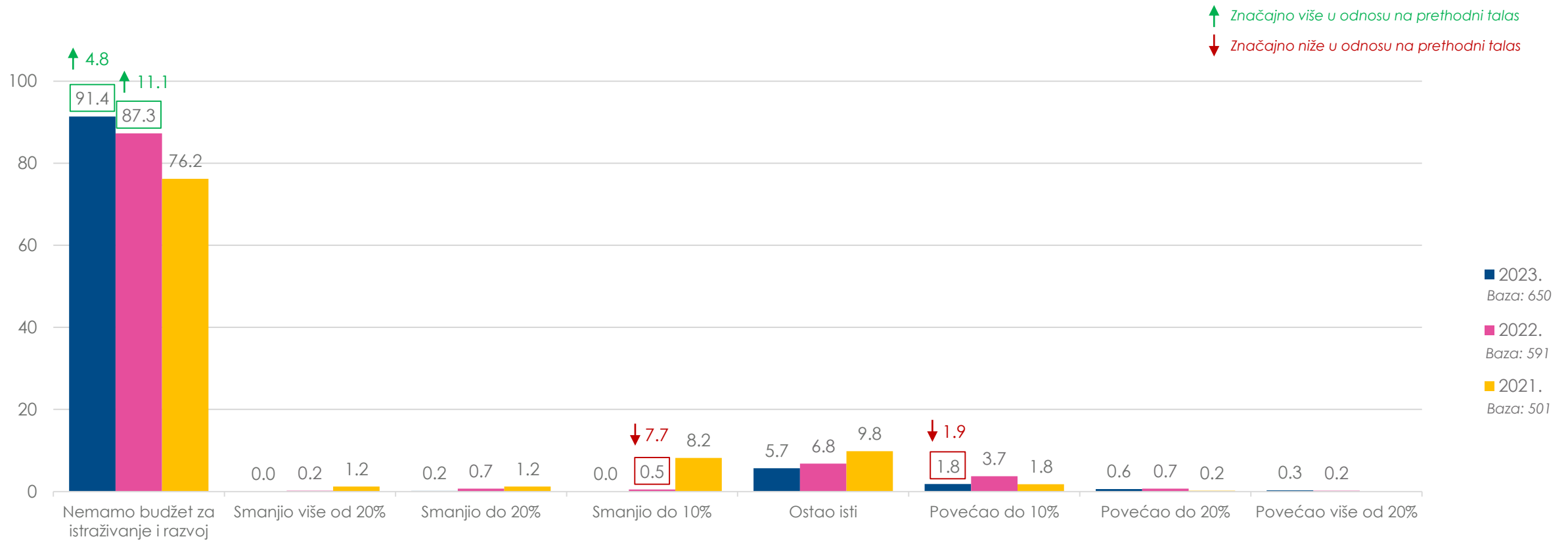
■ 2023. Baza: 40
■ 2022. Baza: 106
■ 2021. Baza: 109

Koji od navedenih razloga/barijera su najviše uticali na nedostatak inovacija/digitalne transformacije u Vašem preduzeću? Izaberite do 3 razloga koji su imali najveći uticaj.

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	40	0	2	4	34	12	28	23	6	6	1	3	1	8	11	10	11	12	6	22	8	2	8	22	13	0	13	14
Nedovoljno finansija za inovacije	32,5	0	0	0	38,2	16,7	39,3	47,8 A	0	16,7	100	0	0	37,5	45,5	10	36,4	33,3	16,7	36,4	25	50	37,5	31,8	23,1	0	38,5	35,7
Poteškoće u pribavljanju privatnih investicija za inovacije.	25,0	0	0	0	29,4	16,7	28,6	34,8	0	16,7	0	0	100	25	36,4	20	18,2	16,7	33,3	27,3	37,5	0	37,5	18,2	30,8	0	15,4	28,6
Poteškoće u dobijanju državnih grantova i subvencija za inovacije	22,5	0	0	25	23,5	33,3	17,9	26,1	16,7	0	0	33,3	100	12,5	18,2	30	27,3	8,3	50 B	22,7	37,5	0	12,5	22,7	30,8	0	15,4	21,4
Previše konkurenata na tržištu	17,5	0	0	50	14,7	25	14,3	17,4	16,7	16,7	0	0	100	25	0	40 A	9,1	25	16,7	13,6	12,5	0	12,5	22,7	7,7	0	30,8	14,3
Neadekvatan regulatorni okvir	17,5	0	0	25	17,6	16,7	17,9	8,7	66,7 A B	16,7	0	0	0	25	9,1	30	9,1	8,3	16,7	22,7	25	0	12,5	18,2	7,7	0	15,4	28,6
Administrativne barijere	15,0	0	0	0	17,6	8,3	17,9	21,7	16,7	0	0	0	0	37,5	0	10	18,2	25	0	13,6	50 A E	0	0	9,1	23,1	0	15,4	7,1
Ne postoji potreba za inoviranjem zbog postojećih inovacija	12,5	0	50	25	8,8	16,7	10,7	8,7	0	50 A B	0	0	0	25	9,1	0	18,2	8,3	16,7	13,6	12,5	0	25	9,1	23,1	0	7,7	7,1
Nema dovoljno inovativnih ideja	10,0	0	50 E	25	5,9	16,7	7,1	4,3	16,7	16,7	0	33,3	0	0	9,1	20	9,1	16,7	0	9,1	0	50	12,5	9,1	0	0	7,7	21,4
Nejasne tržišne potrebe za inovacijom	10,0	0	0	25	8,8	8,3	10,7	4,3	16,7	0	0	66,7 A B	0	0	18,2	20	0	0	16,7	13,6	12,5	50 E	12,5	4,5	15,4	0	7,7	7,1
Nedostatak obučenog kadra	7,5	0	0	0	8,8	0	10,7	8,7	16,7	0	0	0	0	0	0	10	18,2	8,3	0	9,1	0	0	12,5	9,1	7,7	0	7,7	7,1
Ne postoji potreba za inoviranjem zbog niske konkurencije na tržištu	5,0	0	0	0	5,9	0	7,1	8,7	0	0	0	0	0	0	9,1	10	0	0	0	9,1	12,5	0	0	4,5	7,7	0	0	7,1
Niska potražnja za inovacijama na tržištu	5,0	0	0	0	5,9	0	7,1	4,3	0	0	0	33,3 A	0	0	0	10	9,1	8,3	0	4,5	12,5	50 A	0	0	0	0	0	14,3
Drugo	10,0	0	0	25	8,8	16,7	7,1	4,3	16,7	16,7	0	33,3	0	25	0	10	9,1	16,7	16,7	4,5	25	0	0	9,1	15,4	0	7,7	7,1

Da li vam se budžet za istraživanje i razvoj u prethodne tri godine...

- Većina onih koji nisu inovirali ili se digitalno transformisali nemaju budžet za istraživanje i razvoj.
- Visina budžeta (onima koji ga imaju) je uglavnom ostala ista ili je blago povećana.

Da li vam se budžet za istraživanje i razvoj u prethodne tri godine...

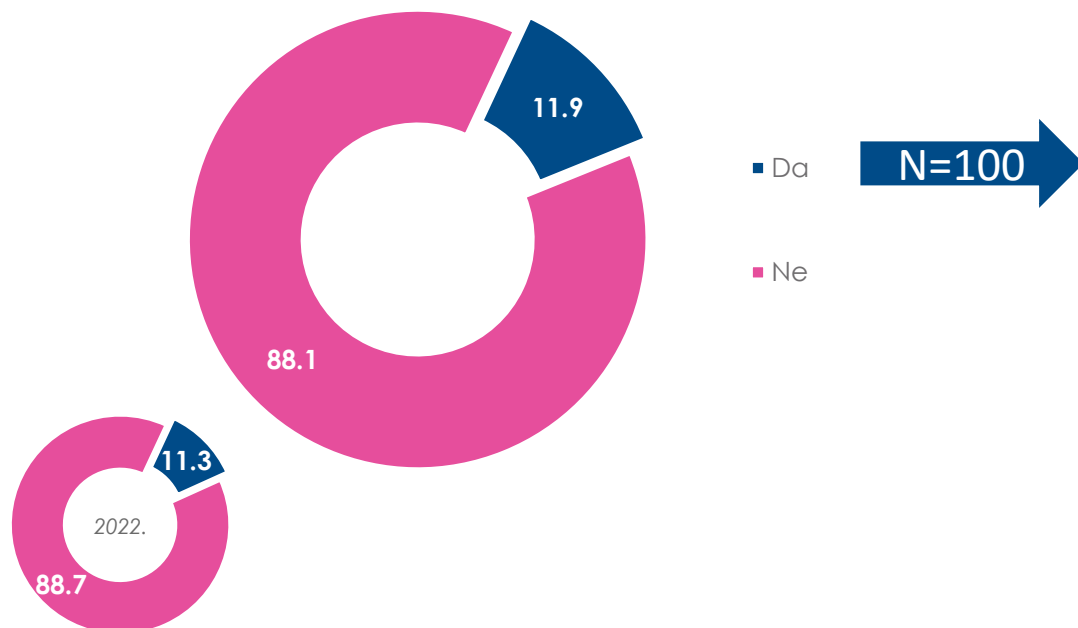
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište			Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	650	7	14	71	558	223	427	348	104	122	22	48	6	136	198	130	186	204	101	345	125	58	117	350	101	0	143	406
Povećao do 10%	1,8	0	0	4,2	1,6	2,2	1,6	1,1	3,8	1,6	0	2,1	16,7 A B D	2,9	2,5	0,8	1,1	0	4	2,3	2,4	1,7	2,6	1,4	7,9 A E	0	0	1
Povećao do 20%	0,6	0	0	2,8 A E	0,4	0,9	0,5	0,3	0	1,6	0	2,1	0	1,5	0,5	0	0,5	0	1	0,9	0,8	1,7	0	0,6	4 A	0	0	0
Povećao više od 20%	0,3	14,3 A E	0	0	0,2	0,4	0,2	0	0	0,8	0	2,1	0	0	0,5	0	0,5	0	1	0,3	0	1,7	0	0,3	1	0	0	0,2
Smanjio do 10%	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Smanjio do 20%	0,2	0	0	0	0,2	0	0,2	0,3	0	0	0	0	0	0,7	0	0	0	0,5	0	0	0	0	0,9	0	1	0	0	0
Smanjio više od 20%	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostao isti	5,7	14,3	35,7 A D E	8,5	4,5	10,3 A C	3,3	4,9	1,9	9,8 A C	4,5	10,4 C	0	8,8	5,1	3,8	5,4	3,9	8,9	5,8	0,8	3,4	4,3	8,3 A B	14,9 A E	0	7,7 E	2,7
Nemamo budžet za istraživanje i razvoj	91,4	71,4	64,3	84,5	93,2 A B C D	86,1	94,1 A B	93,4 A D F	94,2 D F	86,1	95,5	83,3	83,3	86	91,4	95,4 B	92,5	95,6 A C D	85,1	90,7	96 A E	91,4	92,3	89,4	71,3	0	92,3 B	96,1 A B

**SARADNJA
NAUKE I PRIVREDE**

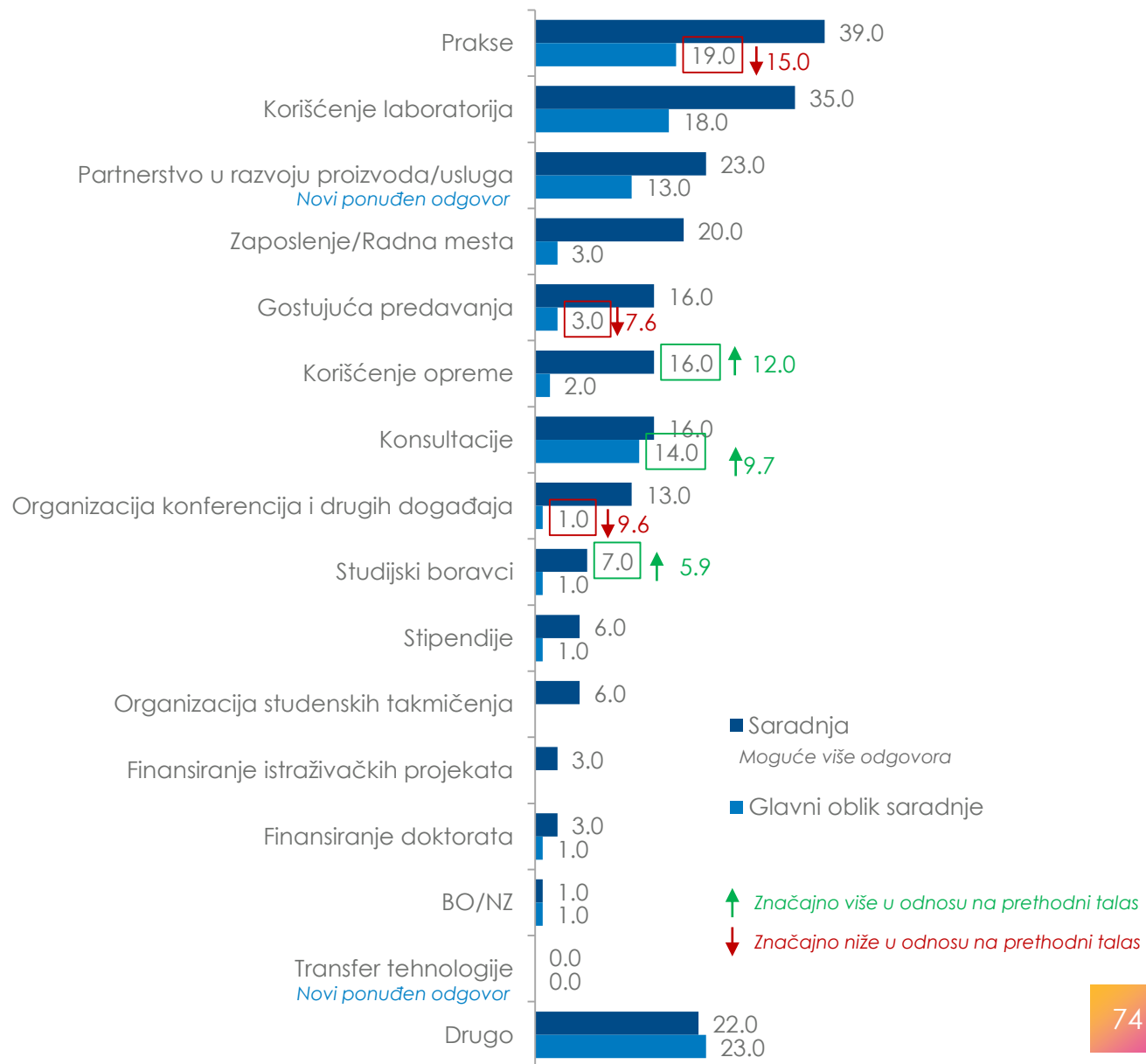

Da li saradujete sa naučnom zajednicom? Na kojim sve aktivnostima saradujete sa naučnom zajednicom? Koju od ovih aktivnosti biste izdvojili kao glavni oblik saradnje?

• Približno svako 10. preduzeće u Srbiji ima neki oblik saradnje sa naučnom zajednicom. Verovatnije je da ovakav oblik saradnje imaju veća preduzeća koja posluju na široj teritoriji, bave se proizvodnjom i inovativna su i digitalno transformisana.

- Glavni oblici saradnje iz perspektive privrednika su prakse i korišćenje laboratorija. Transfer tehnologije nijednom nije naveden. Korišćenje opreme i konsultacije su ove godine češće navođeni kao glavni oblici saradnje na račun smanjenja isticanja prakse.

Da li saradujete sa naučnom zajednicom? Na kojim sve aktivnostima saradujete sa naučnom zajednicom?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja					Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Da, sa fakultetima i institutima	11,9	60 A D E	40 A E	22,1 A E	7,2	22 A C	5	5	14,3 B	13,6 B	28,9 A B C D A	25,9 A B C D A	33,3 A B C D	16 D E	14,8 D E	8,2	8,1	5,8	23,1 A B D	11,4 B	4,2	10,1	11,8 B	14,7 A B	11,9 E	33 A B D E	8,4 E	3,4

Da li saradujete sa naučnom zajednicom? Na kojim sve aktivnostima saradujete sa naučnom zajednicom?

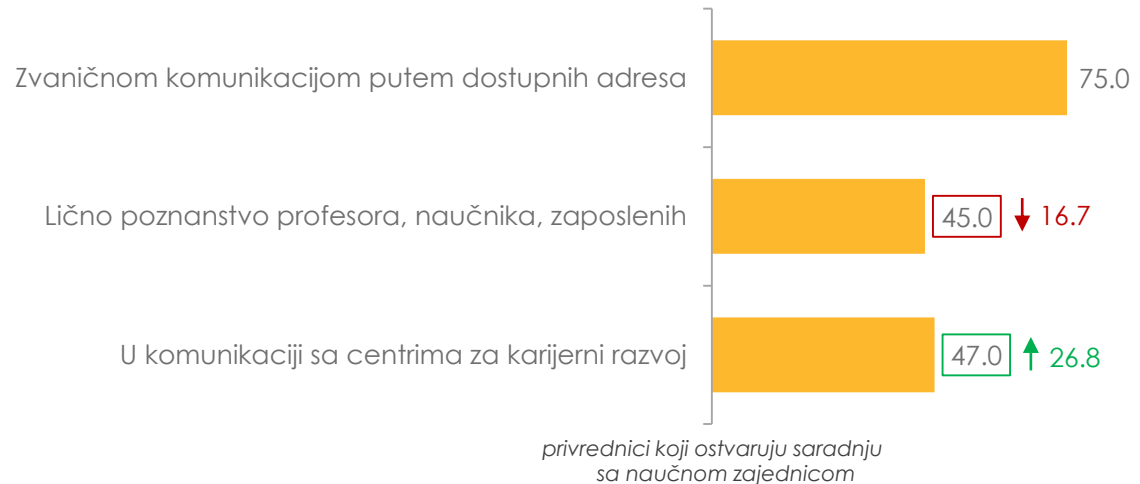
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja					Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Prakse	39,0	66,7 A D E	33,3	33,3	32,7	40	36	50	31,6	21,7	36,4	47,6	66,7 D	31	38,5	46,2	47,4	21,4	38,9	44	33,3	50	16,7	44,1 D	16,7	48,4 A B	33,3	21,4
Korišćenje laboratorija	35,0	44,4 E	50 E	52,4 E	20,4	42,7 A C	12	10	31,6	52,2 B	18,2	47,6 B	50 B	31	46,2 D	15,4	31,6	50 D	50 A D	20	0	25	27,8	41,2	50	35,5	25	28,6
Partnerstvo u razvoju proizvoda / usluga	23,0	33,3	16,7	14,3	24,5	24	20	20	10,5	17,4	18,2	38,1 C	50 C	13,8	20,5	30,8	36,8	21,4	33,3	16	0	0	16,7	29,4 A	25	19,4	16,7	42,9
Zaposlenje / Radna mesta	20,0	38,9 A E	25	14,3	14,3	25,3 A C	4	15	10,5	8,7	18,2	42,9 A C D	33,3	3,4	25,6 B	7,7	42,1 A B D	7,1	30,6	16	0	25	5,6	25	8,3	29 A	0	7,1
Konsultacije	16,0	11,1	33,3	9,5	16,3	16	16	5	26,3	26,1	18,2	4,8	16,7	17,2	15,4	15,4	15,8	14,3	25	10	16,7	12,5	16,7	16,2	16,7	16,1	25	7,1
Korišćenje opreme	16,0	16,7	33,3 E	28,6 E	6,1	20	4	5	5,3	30,4 A B C	9,1	23,8	16,7	13,8	17,9	0	26,3	7,1	25	12	0	0	5,6	22,1 A	33,3	12,9	8,3	21,4
Gostujuća predavanja	16,0	33,3 A E	33,3	0	12,2	14,7	20	5	15,8	4,3	18,2	33,3 A B D	33,3 D	13,8	23,1	15,4	5,3	14,3	22,2	12	16,7	25	5,6	17,6	0	24,2 A	8,3	0
Organizacija konferencija i drugih događaja	13,0	22,2	8,3	4,8	14,3	14,7	8	10	10,5	4,3	18,2	23,8	16,7	10,3	17,9	7,7	10,5	7,1	16,7	12	16,7	12,5	16,7	11,8	8,3	17,7	8,3	0

Da li saradujete sa naučnom zajednicom? Na kojim sve aktivnostima saradujete sa naučnom zajednicom?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja					Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Studijski boravci	7,0	22,2 A E	8,3	4,8	2	8	4	5	0	4,3	0	19 A	16,7	3,4	12,8	0	5,3	0	13,9	4	0	0	5,6	8,8	16,7	8,1	0	0
Organizacija studenskih takmičenja	6,0	22,2 A E	8,3	0	2	6,7	4	5	0	0	0	14,3	33,3 A	3,4	12,8 A	0	0	7,1	8,3	4	0	0	0	8,8	0	9,7	0	0
Stipendije	6,0	22,2 A	8,3	4,8	0	8	0	5	0	0	0	19 A	16,7	6,9	10,3	0	0	0	11,1	4	0	0	0	8,8	0	8,1	0	7,1
Finansiranje doktora	3,0	16,7 A	0	0	0	4	0	0	0	0	0	9,5	16,7	3,4	5,1	0	0	0	5,6	2	0	0	0	4,4	0	4,8	0	0
Finansiranje istraživačkih projekata	3,0	5,6	8,3	0	2	2,7	4	0	0	0	9,1	9,5	0	0	7,7	0	0	0	5,6	2	0	12,5	0	2,9	0	4,8	0	0
BO / NZ	1,0	0	0	0	2	1,3	0	0	0	0	0	4,8	0	0	2,6	0	0	0	0	2	0	0	5,6	0	0	1,6	0	0
Drugo	22,0	16,7	8,3	19	28,6	20	28	25	21,1	30,4	18,2	14,3	16,7	20,7	28,2	23,1	10,5	28,6	19,4	22	33,3	37,5	22,2	19,1	8,3	22,6	33,3	21,4

Na koji način ostvarujete komunikaciju sa fakultetima/naučnim institutima?

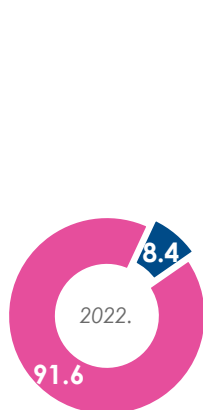
↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

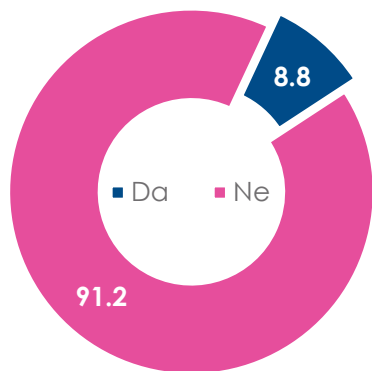
- Komunikacija sa fakultetima/naučnim institutima se dominantno ostvaruje zvaničnom komunikacijom putem dostupnih adresa, a u približno podjednakoj meri se uspostavlja kroz lična poznanstva i preko centara za karijerni razvoj.
- U odnosu na prethodni talas, uočava se pad komunikacije privrednika sa fakultetima/naučnim institutima kroz lična poznanstva i izražen porast komunikacije privrednika sa centrima za karijerni razvoj.

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	100	18	12	21	49	75	25	20	19	23	11	21	6	29	39	13	19	14	36	50	6	8	18	68	12	62	12	14
Lično poznanstvo profesora, naučnika, zaposlenih	45,0	38,9	41,7	23,8	57,1 A D	37,3	68 A B	55	47,4	34,8	36,4	52,4	33,3	37,9	51,3	30,8	52,6	21,4	47,2	50	66,7	62,5	38,9	42,6	50	38,7	50	64,3
Zvaničnom komunikacijom putem dostupnih adresa	75,0	100	83,3	76,2	63,3	84 A C	48	55	68,4	78,3	81,8	90,5 B	83,3	62,1	76,9	69,2	94,7 A B	78,6	83,3	68	50	50	72,2	80,9 A C	58,3	82,3 A	66,7	64,3
U komunikaciji sa različitim centrima u okviru institucije	47,0	66,7 E	58,3	52,4	34,7	50,7	36	40	36,8	60,9	45,5	47,6	50	41,4	59 D	23,1	47,4	42,9	50	46	16,7	50	38,9	51,5	50 E	51,6 E	58,3 E	14,3

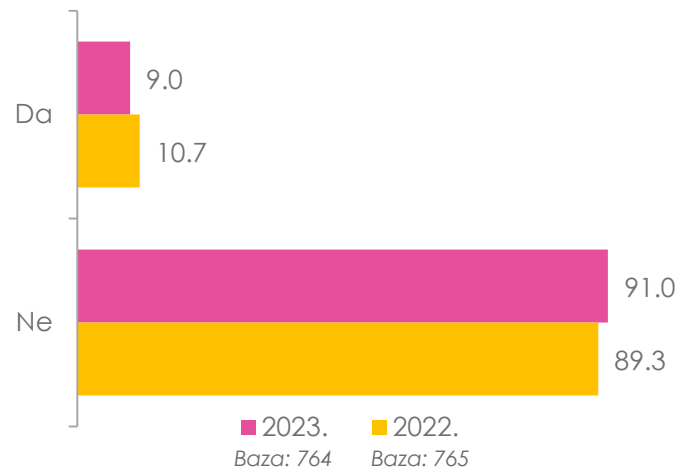
Da li ste u poslednjih pet godina angažovali eksperte iz akademske zajednice kako bi Vam pomogli u unapređenju poslovnih procesa, razvoju proizvoda ili usluga? Da li biste bili zainteresovani da angažujete eksperte iz akademske zajednice u ove namene?

Baza: 835

n = 764

Baza: 764 Baza: 765

- Učestalost angažovanja eksperata iz akademske zajednice znatno varira u odnosu na veličinu preduzeća, teritoriju poslovanja, delatnosti i inovativnost.
- Tek svako deseto od onih preduzeća koja nisu angažovala eksperte bi bilo zainteresovano da ih angažuje.

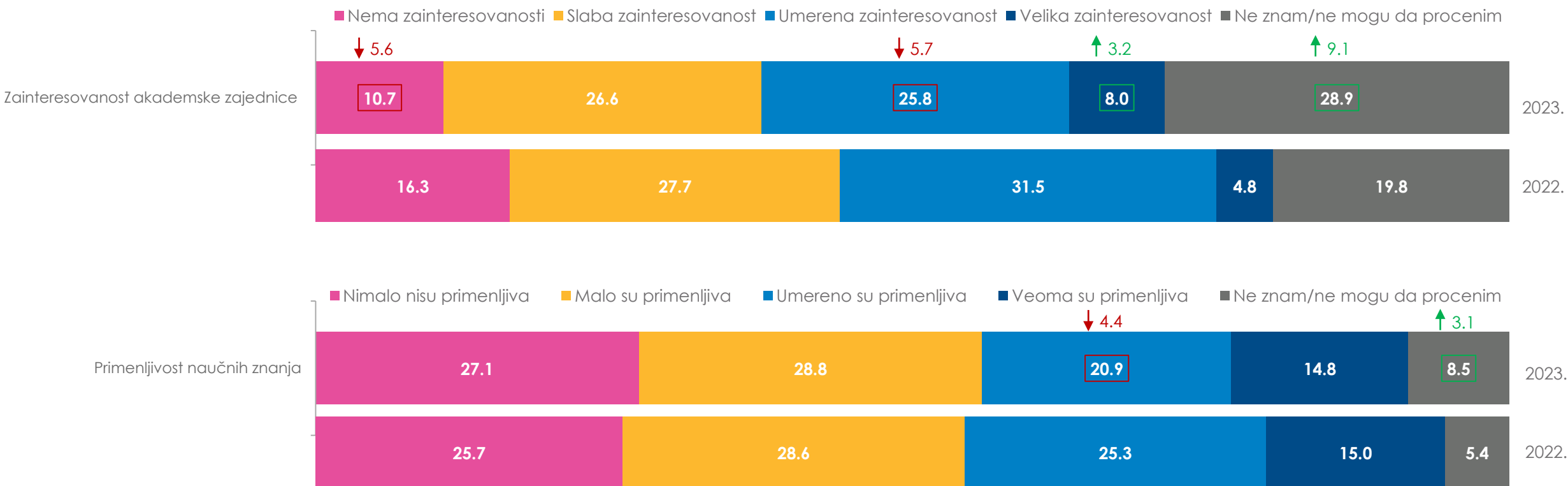
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406	
Angažovali eksperte iz akademske zajednice	8,8	43,3 A D E	36,7 A D E	12,6 E	5,6	17 A C	3,2	3,3	6,8	11,2 B	31,6 A B C D	19,8 A B C	27,8 A B C D	9,9	12,1 A D E	5,7	6,4	4,5	22,4 A B D	6,4	2,1	6,3	7,8 B	11,6 A B	10,9 D E	25 A B D E	3,5	2,7	
n =	764	17	19	83	645	283	481	386	124	150	26	65	13	163	232	150	219	231	121	412	139	74	141	410	90	141	138	395	
Zainteresovani da angažuju eksperte iz akademske zajednice	9,0	29,4 A E	10,5	18,1 A E	7,3	13,1 A C	6,7	6,5	8,1	11,3	11,5	20 A B C	7,7	11	9,9	8,7	6,8	3	9,9 B	12,1 A B	5,8	10,8	12,1	8,8	11,1	17 A D E	8	6,1	

A kako biste procenili zainteresovanost akademske zajednice za upuštanje u ovakve oblike saradnje sa privredom? U kojoj meri smatrate da su naučna znanja primenjiva u vašoj oblasti poslovanja?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

- Skoro trećina privrednika nije u stanju da proceni zainteresovanost akademske zajednice za saradnju, a taj udeo privrednih subjekata se povećao za 10% u odnosu na prethodni talas. Takođe, malo je onih koji bi ovu zainteresovanost opisali kao veliku – uglavnom se opisuje kao slaba do umerena, a percepcija 11% ispitanih je da ona i ne postoji.
- Primenljivost naučnih znanja je u većoj meri polarizujuća (skoro četvrtina onih koji smatraju nauku apsolutno neprimenljivom sa jedne i 15% privrednika koji je smatraju veoma primenljivom sa druge strane). Pozitivniji stav prema saradnji sa naukom je i ovde očigledan kod većih privrednika u proizvodnoj delatnosti, sa širom teritorijom poslovanja koji pri tome i inoviraju i digitalizuju se.

A kako biste procenili zainteresovanost akademske zajednice za upuštanje u ovakve oblike saradnje sa privredom? U kojoj meri smatrate da su naučna znanja primenljiva u vašoj oblasti poslovanja?

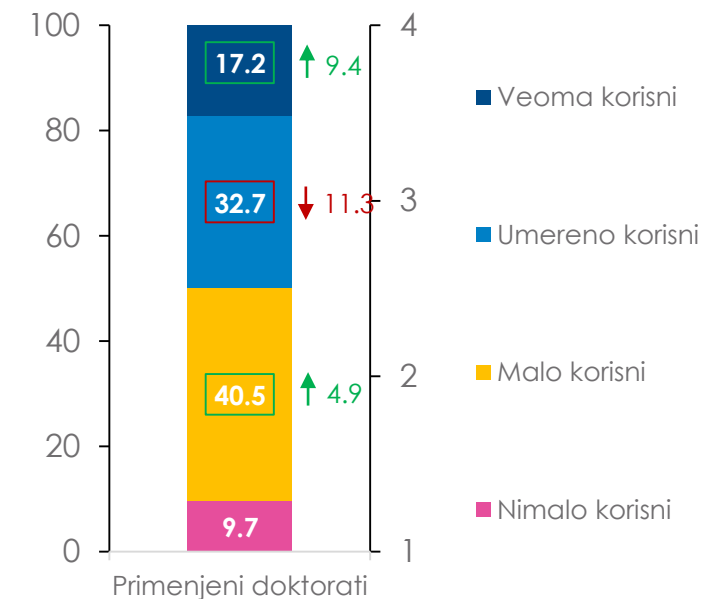
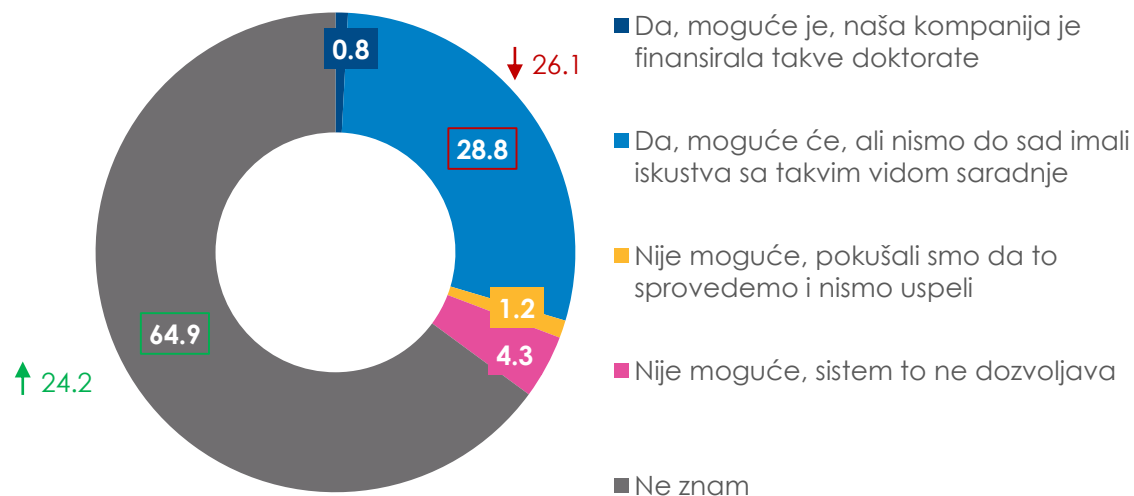
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Nema zainteresovanosti	10,7	0	6,7	11,6	11,3	9,4	11,7	11	12,8	7,1	10,5	16 D	0	12,2	10,6	11,9	9	15,7 A C D	6,4	9,5	11,3	6,3	14,4	10,1	6,9	7,4	9,8	13,5 A C
Slaba zainteresovanost	26,6	20	30	21,1	27,5	26,4	26,8	28,3 G	29,3 G	27,2 G	15,8	22,2	5,6	24,3	20,5	32,7 C	31,2 C	31	25,6	24,5	28,9	31,6	28,1	24,6	33,7 C	13,3	23,1 C	32,3 A C D
Umerena zainteresovanost	25,8	30	33,3	38,9 A E	23,4	32 A C	21,5	22,6	24,8	27,8	36,8 B	28,4	50 A B C	30,4 E	26,1	27	20,9	18,2	31,4 B	28 B	21,1	30,4 D	19	28,7 A D	23,8	39,4 A B D E	28 E	19,2
Velika zainteresovanost	8	46,7 A D E	26,7 A D E	8,4	5,4	14,4 A C	3,6	2,5	8,3 B	11,8 A B	21,1 A B C	17,3 A B C	22,2 A B	9,4 D	10,2 D	3,1	7,7	3,7	17,3 A B D	7	3,5	5,1	11,1 B	8,8 B	5,9 E	26,1 A B D E	4,2	1,5
Ne znam/ne mogu da procenim (ne čitati odgovor)	28,9	3,3	3,3	20 B C	32,4 A B C D	17,9	36,4 A B	35,6 A C D E F	24,8	26	15,8	16	22,2	23,8	32,6 B	25,2	31,2	31,4 C	19,2	30,9 C	35,2	26,6	27,5	27,8	29,7 C	13,8	35 C	33,5 A C
Nimalo nisu primenljiva	27,1	0	10	16,8	30,5 A C D	15,2	35,2 A B	34,1 A C E F G	20,3 E	26 E	5,3	19,8 E	11,1	23,2	26,9	29,6	28,6	39,3 A C D	13,5	25,2 C	39,4 A C E	25,3	31,4 E	22,2	12,9	8	37,8 A B C	35,7 A B C
Malo su primenljiva	28,8	20	33,3	23,2	29,7	27,9	29,4	29,8	36,1 A F	26,6	31,6	21	0	28,7	26,9	27	32,1	30,6	28,8	27,7	23,9	34,2	24,8	30,6	31,7 C	17,6	28,7 C	33,3 A C
Umereno su primljiva	20,9	13,3	23,3	33,7 A B E	19,3	25,5 A C	17,7	17,8	23,3	22,5	23,7	23,5	38,9 B	23,2	21,2	18,9	20,1	15,3	21,8	23,6 A B	19	21,5	17,6	22,4	25,7 E	33 A D E	21	14
Veoma su primenljiva	14,8	66,7 A C D E	30 A E	17,9	11,4	24,9 A C	7,8	7	12,8 B	20,7 A B	31,6 A B C	29,6 A B C	44,4 A B C D	16,6 E	18,9 A E	13,2	9,8	5	30,8 A B D	14,5 B	5,6	15,2 B	19 B	16,2 B	14,9 E	37,8 A B D E	9,1	6,2
Ne znam/ne mogu da procenim	8,5	0	3,3	8,4	9,1	6,5	9,9	11,3 A D	7,5	4,1	7,9	6,2	5,6	8,3	6,1	11,3	9,4	9,9	5,1	8,9	12 C	3,8	7,2	8,6	14,9 A C D	3,7	3,5	10,8 A C D

Šta mislite, da li je u Srbiji moguće sprovoditi doktorske studije u saradnji sa privredom? To podrazumeva istraživanje za potrebe privrede koja i finansira ovaj doktorat. Kako biste od 1 do 4 ocenili korisnost ovih primenjenih doktorata koji se sprovode u saradnji sa privredom?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

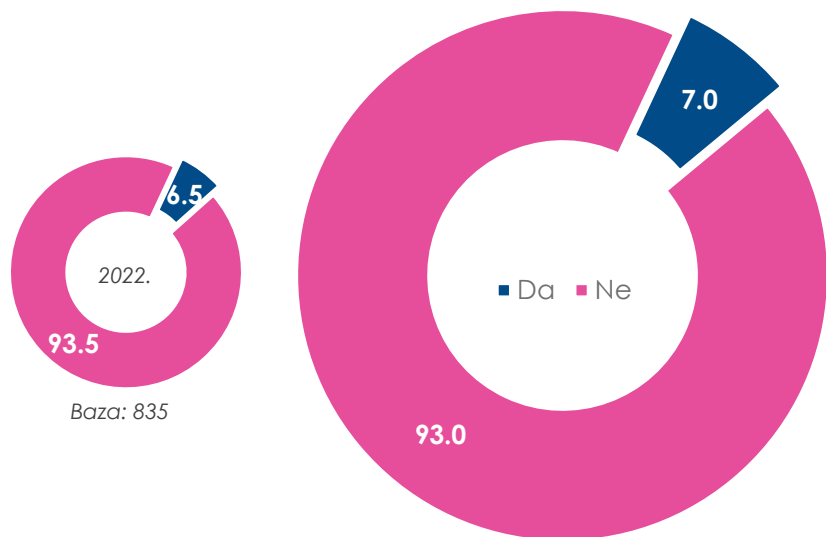
- Nešto manje od trećine privrednih subjekata smatra da su doktorske studije u saradnji sa privredom moguće (30%). Međutim, čak 65% privrednika ne zna da li je ovakva vrsta saradnje moguća, a taj procenat je porastao za čak 25% u odnosu na prethodnu godinu.
- Polovina privrednika veruje da primenljivost doktorata koji se sprovode u saradnji sa privredom imaju malu ili nikakvu korist.

Šta mislite, da li je u Srbiji moguće sprovoditi doktorske studije u saradnji sa privredom? To podrazumeva istraživanje za potrebe privrede koja i finansira ovaj doktorat.

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Da, moguće je, naša kompanija je finansirala takve doktorate	0,8	13,3 A D E	0	1,1	0,3	1,8 A C	0,2	0,5	0	0,6	2,6	2,5	5,6 A B	1,1	1,5	0,6	0	0	1,9	0,9	0	1,3	0	1,3	0	2,7 A E	0	0,5
Da, moguće će, ali nismo do sad imali iskustva sa takvim vidom saradnje	28,8	60 A D E	63,3 A D E	34,7 E	25	37,8 A C	22,5	22,1	33,1 B	29,6	44,7 A B	39,5 A B	55,6 A B D	31,5	28,4	25,8	29,1	24	38,5 A B D	28	20,4	30,4	28,1	31,3 B	39,6 A D E	45,7 A D E	22,4	20,4
Nije moguće, pokušali smo da to sprovedemo i nismo uspeli	1,2	0	0	2,1	1,2	1,2	1,2	0,8	1,5	1,8	2,6	1,2	0	1,1	1,1	1,3	1,3	0,4	3,2 A B D	0,9	1,4	1,3	1,3	1,1	4 A	0	0	1,5
Nije moguće, sistem to ne dozvoljava	4,3	0	0	1,1	5,1 A	2,9	5,2	4,8	3,8	4,7	2,6	3,7	0	5,5	3,8	2,5	5,1	3,7	2,6	5,2	7,7 A E	5,1	3,3	3,4	3	3,2	3,5	5,4
Ne znam	64,9	26,7	36,7	61,1 B C	68,4 A B C	56,3	70,8 A B	71,9 A C D E F G	61,7	63,3 G	47,4	53,1	38,9	60,8	65,2	69,8	64,5	71,9 A C	53,8	65 C	70,4	62	67,3	62,9	53,5	48,4	74,1 A B C	72,2 A B C

Da li trenutno u svom timu imate zaposlene koji su primarno angažovani na poslovima istraživanja i razvoja?

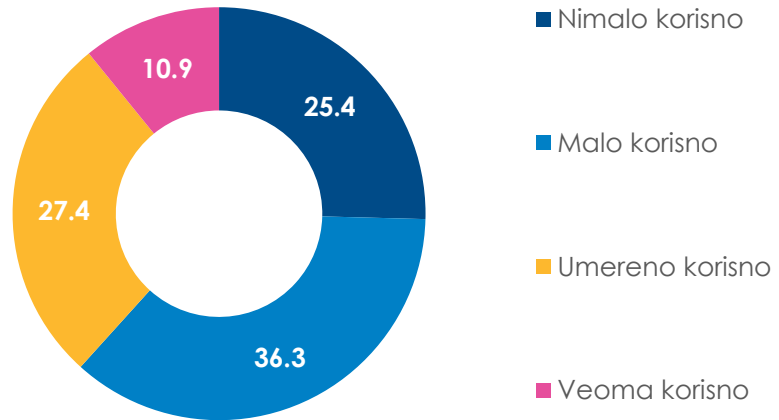
- Većina firmi nema zaposlene čija je primarna oblast angažovanja R&D.
- Čini se da veličina preduzeća omogućava dovoljno resursa za zaposlenog koji bi se fokusirao isključivo na R&D zadatke, tako da će se na ovakav način specijalizovani zaposleni teže naći u manjim kompanijama. Postojanje ovakvih zaposlenih je verovatnije u inovativnim i digitalno transformisanim preduzećima.

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograđski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Da	7	56,7 A C D E	30 A D E	12,6 A E	3,1	15,5 A C	1,2	1	3,8 B	8,9 B	13,2 B C	27,2 A B C D	44,4 A B C D E	9,4 D	9,8 A D E	2,5	5,1	2,9	17,9 A B D	5,5	1,4	5,1	7,8 B	8,8 A B	9,9 D E	21,8 A B D E	1,4	1,5

Koliko bi Vam bila od koristi online platforma gde biste na jednom mestu mogli da vidite celokupnu ponudu proizvoda i usluga koje nude startapovi u Srbiji, kao vid ponude za biznise kako bi ostvarili međusobnu saradnju?

Novo pitanje

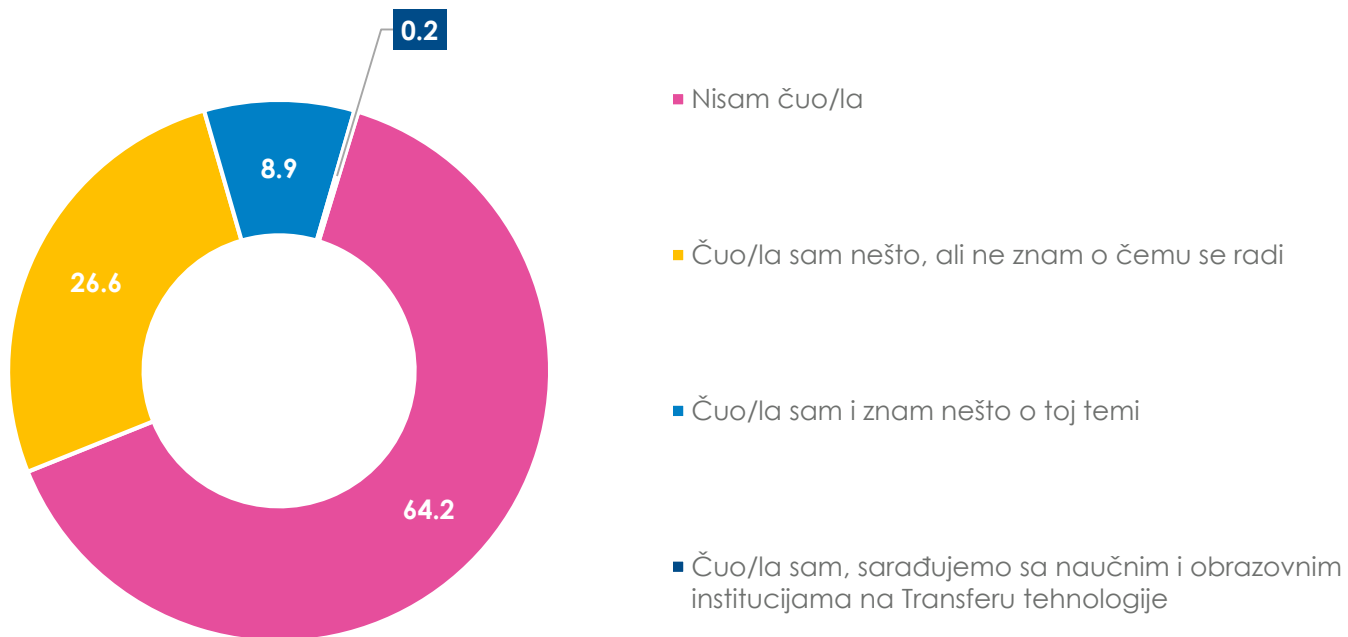
- Skoro dve trećine privrednika veruje da bi imalo malo ili nimalo koristi od online platforme gde bi se mogla videti celokupna ponuda proizvoda i usluga startapova u Srbiji. Inovatori, transformatori i Velika preduzeća u ovoj platformi vide više koristi.

Grupa	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Nimalo korisno	25,4	13,3	16,7	23,2	26,6	21,1	28,4	30,3	24,8	16,6	13,2	30,9	5,6	26	24,2	26,4	25,6	29,3	16,7	26,4	24,6	20,3	30,1	25	8,9	11,7	25,9	35,7
Malo korisno	36,3	23,3	40	28,4	37,8	32,8	38,6	39,3	40,6	32	36,8	22,2	38,9	30,9	35,6	34	42,7	40,9	34	34,5	43	34,2	27,5	37,5	41,6	25,5	35	40,4
Umereno korisno	27,4	30	36,7	37,9	25,5	31,4	24,7	24,6	23,3	33,7	28,9	32,1	38,9	28,2	29,2	32,1	21,8	24,4	35,9	26,1	25,4	30,4	30,1	26,7	43,6	35,6	25,2	20,4
Veoma korisno	10,9	33,3	6,7	10,5	10,1	14,7	8,2	5,8	11,3	17,8	21,1	14,8	16,7	14,9	11	7,5	9,8	5,4	13,5	13	7	15,2	12,4	10,8	5,9	27,1	14	3,4

Da li ste čuli za pojam transfer tehnologije?

Transfer tehnologije je proces prenosa tehnologije sa ciljem da se pronalasci i naučni rezultati transformišu u nove proizvode i usluge od koristi kompanijama i celokupnom društvu.

Novo pitanje

- Većina privrednika ima vrlo ograničeno znanje o pojmu transfer tehnologije.

Da li ste čuli za pojam transfer tehnologije?

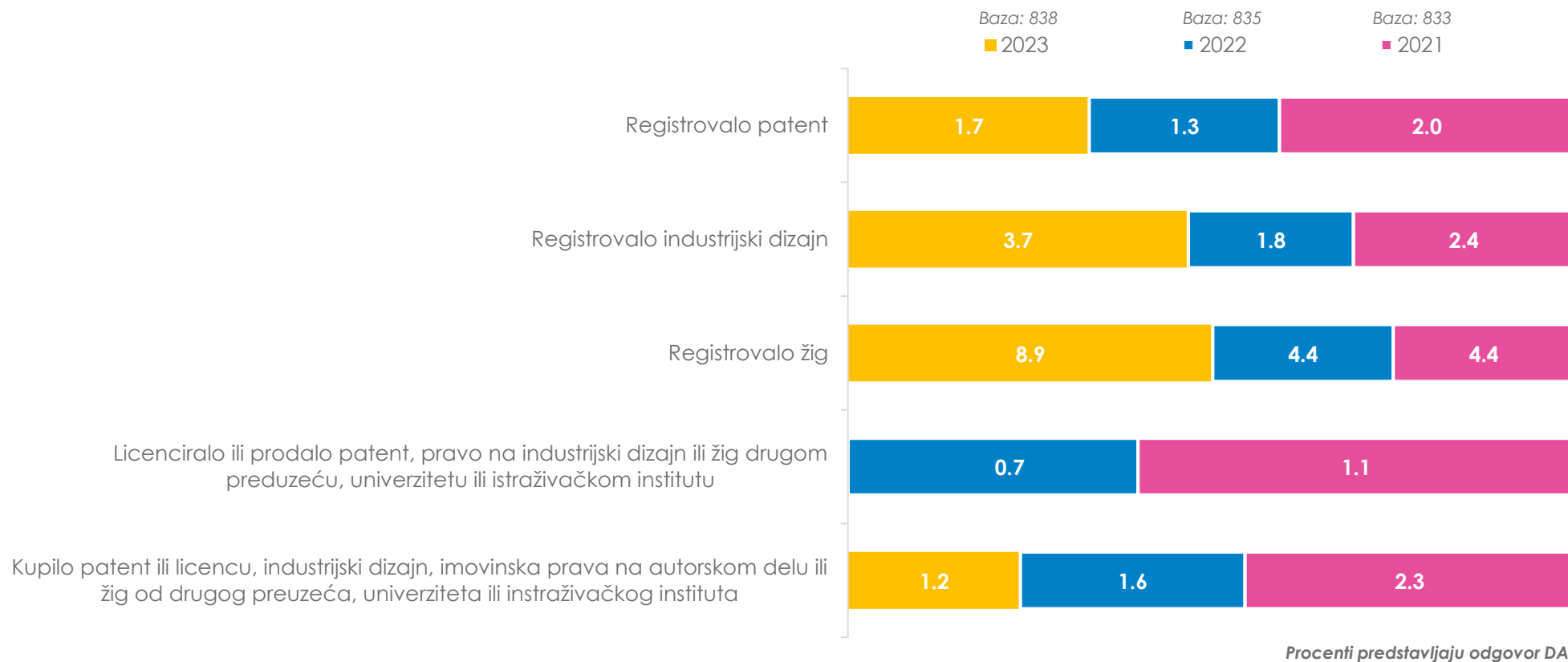
	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Nisam čuo/ la	64,2	33,3	40	53,7	68,1 A B C D	52,5	72,2 A B	75,2 A C D E F G	65,4 D E F G	51,5	44,7	49,4	38,9	53	65,2 B	65,4 B	70,9 A B	74,4 A C D	50	63,6 C	70,4	63,3	65,4	62,1	55,4	44,7	55,2	78,6 A B C D
Čuo / la sam nešto, ali ne znam o čemu se radi.	26,6	56,7 A D E	46,7 A E	34,7 E	23,3	32,8 A C	22,3	21,1	23,3	37,9 A B C	34,2	33,3 B	22,2	32	25,8	26,4	23,5	23,1	39,7 A B D	23,9	21,8	26,6	23,5	29,1	33,7 E	32,4 A E	37,8 A E	18,2
Čuo / la sam i znam nešto o toj temi	8,9	10	13,3	11,6	8,3	14,4 A C	5,2	3,8	11,3 B	10,7 B	18,4 A B	16 A B	38,9 A B C D F	14,9 A C E	8,3	8,2	5,6	2,5	10,3 B	12 A B	7,7	8,9	10,5	8,8	10,9 E	21,8 A B D E	7	3,2
Čuo / la sam, saradujemo sa naučnim i obrazovnim institucijama na Transferu tehnologije	0,2	0	0	0	0,3	0,3	0,2	0	0	0	2,6 A	1,2	0	0	0,8	0	0	0	0	0	0	1,3	0,7	0	0	1,1 A	0	0

PRAVA INTELEKTUALNE SVOJINE

Da li je vaše preduzeće:

- Zaštita intelektualne svojine nije standardna praksa za privrednike u Srbiji – izrazito nizak procenat se upustio u bilo koju formu aktivnosti ovog tipa.
- Ipak, postoje i razlike - veće kompanije, one u proizvodnoj delatnosti i koje su i inovatori i digitalno transformisani u većoj meri štite svoju intelektualnu svojinu.

Da li je vaše preduzeće:

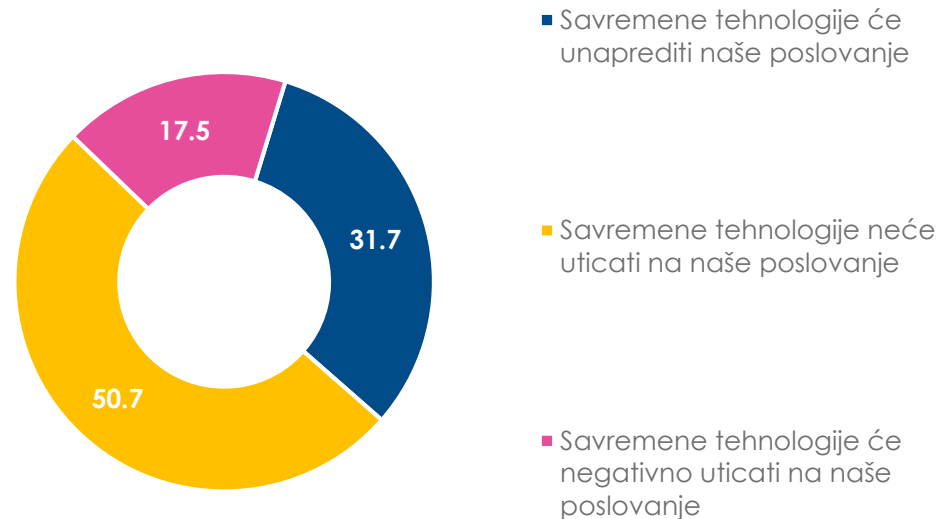

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406	
Registrovalo patent	1,7	13,3 A D E	10 A D E	1,1	0,9	4,1 A	0	0,3	1,5	1,8 B	7,9 A B C D	4,9 A B	5,6 B	0,6	2,7	1,9	1,3	0	6,4 A D	0,9	0,7	0	1,3	2,4	1	6,9 A B	0	0	
Registrovalo industrijski dizajn	3,7	30 A D E	26,7 A D E	7,4 E	1	8,2 A C	0,6	0,5	2,3	4,1 B	10,5 A B C	12,3 A B C D	27,8 A B C D	3,9	4,2	3,1	3,4	2,5	12,8 A B D	1,1	1,4	0	2	5,6 A B	4 E	12,2 A B D E	1,4	0,5	
Registrovalo žig	8,9	70 A D E	50 A D E	16,8 A E	3,4	18,2 A C	2,6	1,8	3,8	12,4 B C	28,9 A B C D	29,6 A B C D	38,9 A B C D	11,6	9,1	6,3	8,5	4,5	26,9 A B D	5	2,1	2,5	6,5	12,9 A B C D	9,9 E	24,5 A B D E	4,2	3,2	
Licencirali ili prodali patent, pravo na industrijski dizajn ili žig drugom preduzeću, univerzitetu ili istraživačkom institutu	0,0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kupili patent ili licencu, industrijski dizajn, imovinska prava na autorskom delu ili žig od drugog preduzeća, univerziteta ili istraživačkog instituta?	1,2	3,3	0	4,2 A E	0,7	2,1	0,6	1	1,5	1,8	0	1,2	0	1,1	1,5	0,6	1,3	0,4	1,9	1,4	0	0	2,6	1,3	2	4,3 A	0	0	

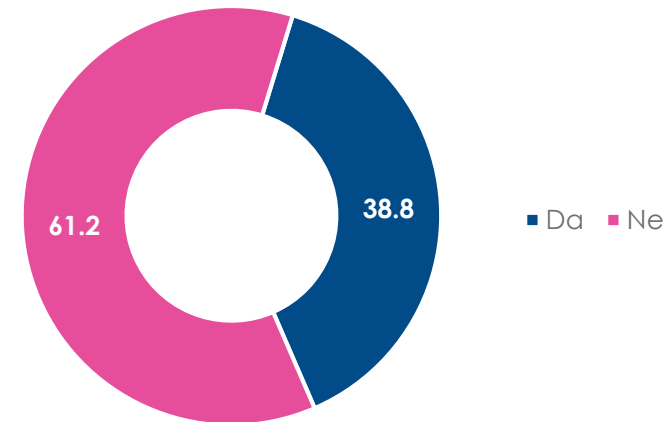
SAVREMENE TEHNOLOGIJE

Kakav je Vaš stav o mogućnostima savremenih tehnologija (5G, 3D printing, veštačka inteligencija...) za unapređenje poslovanja Vaše kompanije?

Da li Vaše preduzeće koristi neki sistem zaštite podataka?

- Polovina privrednika veruje da savremene tehnologije neće uticati na njihovo poslovanje, a oko 30% smatra da moderne tehnologije mogu da unaprede funkcionisanje njihovih kompanija. Mikro preduzetnici koji posluju na lokalnom nivou imaju negativnija očekivanja od mogućnosti savremenih tehnologija.
- Čak 60% preduzeća ne koristi nijedan sistem zaštite podataka. Što se tiče kompanija koje poseduju sistem zaštite podataka, češće je reč o većim preduzećima koja su najčešće privredna društva sa širom teritorijom poslovanja i uvedenim inovacijama/digitalnom transformacijom.

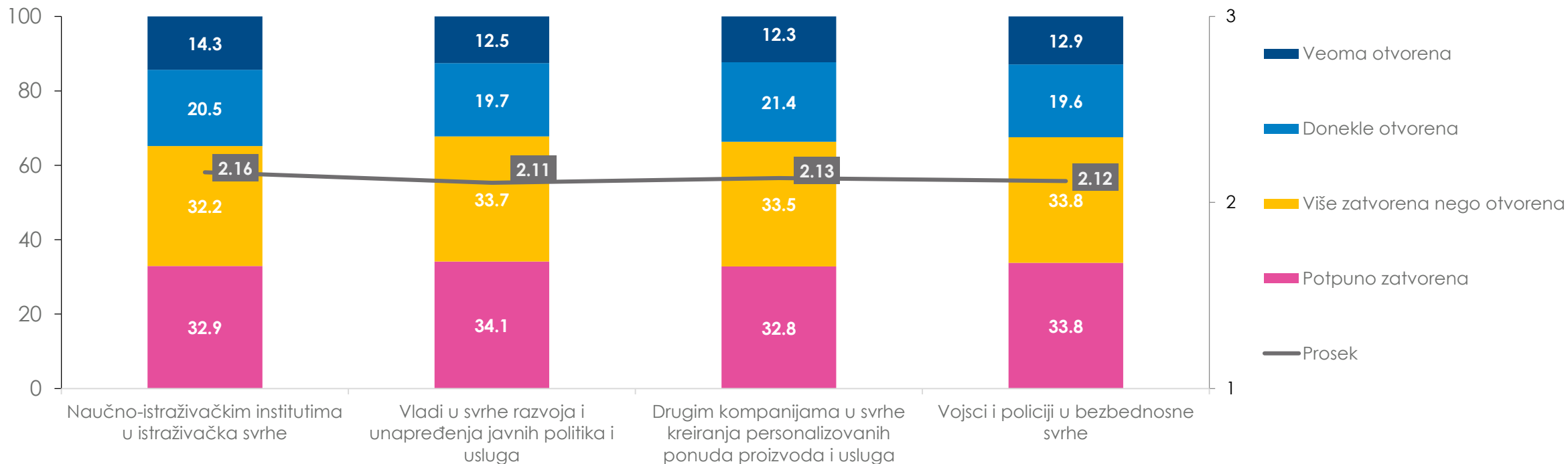
Kakav je Vaš stav o mogućnostima savremenih tehnologija (5G, 3D printing, veštačka inteligencija...) za unapređenje poslovanja Vaše kompanije?

Nova pitanja

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Savremene tehnologije će unaprediti naše poslovanje	31,7	83,3 A D E	70 A D E	40 E	26,6	45,7 A C	22,1	20,3	23,3	43,2 A B C	57,9 A B C	56,8 A B C D	72,2 A B C D	38,1 A E	33,3	28,3	27,4	21,9	42,9 A B D	33,2 B	23,9	26,6	34,6 B	34,1 B	32,7 E	70,2 A B D E	30,1 E	14,3
Savremene tehnologije neće uticati na naše poslovanje	50,7	16,7	26,7	47,4 B C	53,7 A B C	38,7	59 A B	59,1 A D E F G	55,6 D E F G	42 G	36,8	33,3	16,7	42	48,5	56 B	56,4 A B	60,7 A C D	42,9	48	54,2	55,7	52,3	48,3	47,5 C	23,9	44,8 C	66 A B C D
Savremene tehnologije će negativno uticati na naše poslovanje	17,5	0	3,3	12,6	19,6 A C	15,5	18,9	20,6 A E F	21,1 E F	14,8	5,3	9,9	11,1	19,9	18,2	15,7	16,2	17,4	14,1	18,9	21,8 D	17,7	13,1	17,7	19,8 C	5,9	25,2 A C	19,7 C
Da li Vaše preduzeće koristi neki sistem zaštite podataka?	38,8	86,7 A D E	66,7 A E	65,3 A E	31,8	60,7 A C	23,7	25,1	36,1 B	50,9 A B C	73,7 A B C D	59,3 A B C	83,3 A B C D	52,5 A C D E	37,9	32,1	33,8	30,2	45,5 B	41,1 B	22,5	38 B	40,5 B	43,3 A B	51,5 A D E	71,3 A B D E	36,4 E	21,4

Osim obaveznog godišnjeg statističkog izveštavanja, u kojoj meri je Vaša kompanija otvorena za dodatno deljenje podataka u sledeće svrhe:

- Samo oko 30% preduzeća je donekle ili veoma otvoreno po pitanju dodatnog deljenja podataka u bilo koju od predloženih svrha. Ne postoje bitne razlike između sklonosti da se podaci dele u zavisnosti od svrhe. To su najčešće velika ili srednja privredna društva koja posluju u regionu zapadnog Balkana ili na evropskom nivou i čija je glavna delatnost poslovanja proizvodnja.

Osim obaveznog godišnjeg statističkog izveštavanja, u kojoj meri je Vaša kompanija otvorena za dodatno deljenje podataka u sledeće svrhe:

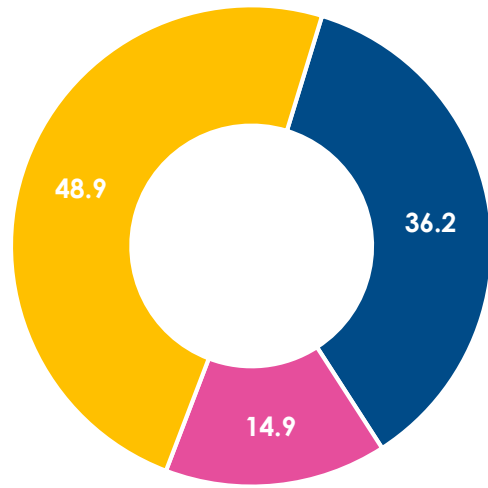

Nova pitanja

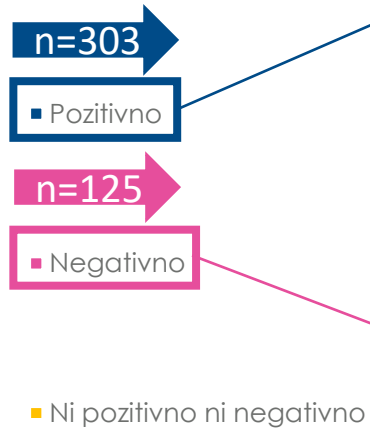
U tabeli su proseci
(skala 1-4)

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Naučno-istraživačkim institutima u istraživačka svrhe	2,16	3,37 A C D E	2,63 A E	2,33 E	2,07	2,47 A C	1,95	1,93	2,29 B	2,24 B	2,66 A B D	2,54 A B D	2,72 A B	2,25	2,2	2,16	2,06	1,91	2,47 A B D	2,19 B	1,87	2,18 B	2,18 B	2,24 A B	2,33 D E	2,94 A B D E	1,88	1,86
Vladi u svrhe razvoja i unapređenja javnih politika i usluga	2,11	3,4 A C D E	2,63 A D E	2,11	2,03	2,39 A C	1,91	1,9	2,23 B	2,2 B	2,45 A B	2,41 A B	2,89 A B C D	2,19	2,1	2,14	2,03	1,9	2,39 A B D	2,12 B	1,92	2,06	2,07	2,18 A B	2,18 D E	2,82 A B D E	1,83	1,85
Drugim kompanijama u svrhe kreiranja personalizovanih ponuda proizvoda i usluga	2,13	3,2 A C D E	2,47 E	2,07	2,08	2,36 A C	1,98	1,93	2,22 B	2,26 B	2,5 A B	2,41 A B	2,61 A B	2,2	2,13	2,16	2,05	1,91	2,4 A B D	2,16 B	1,92	2,15	2,07	2,21 A B	2,33 A D E	2,79 A B D E	1,88	1,87
Vojsci i policiji u bezbednosne svrhe	2,12	3,33 A C D E	2,57 A D E	2,15	2,04	2,38 A C	1,93	1,9	2,17 B	2,24 B	2,47 A B	2,47 A B C	3 A B C D	2,25 A E	2,09	2,13	2,03	1,93	2,37 A B D	2,13 B	1,9	2,15	2,07	2,19 A B	2,24 D E	2,81 A B D E	1,82	1,87

Kakvo je Vaše mišljenje o 5G tehnologiji?

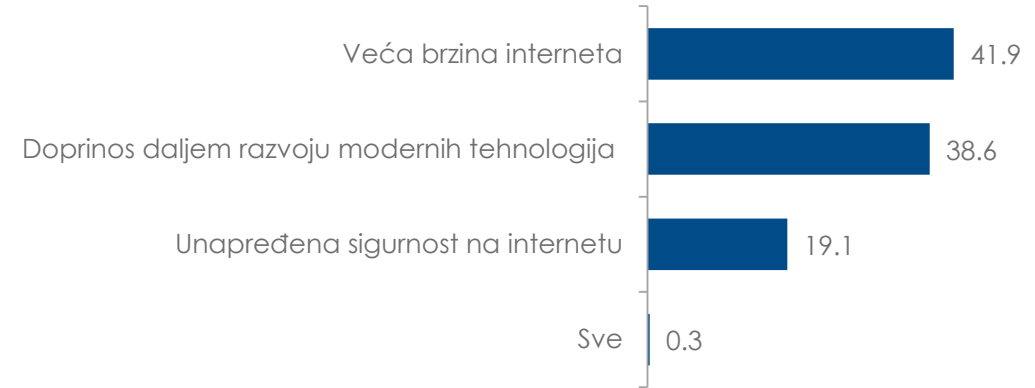

Baza: 838

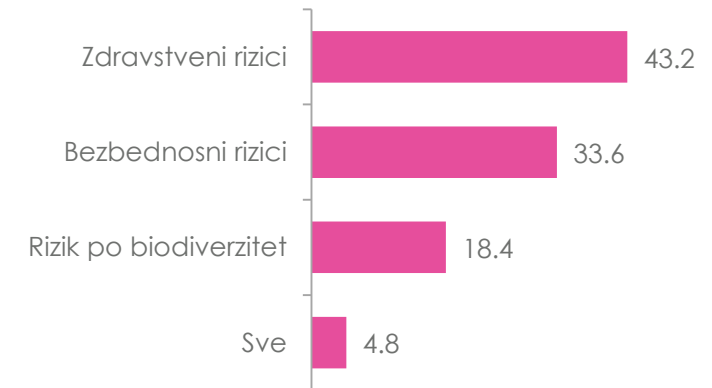
- Polovina provrednika ima neutralan stav, a oko 35% poseduje pozitivno mišljenje o 5G tehnologiji.
- Kao najveće prednosti 5G tehnologije izdvajaju se veća brzina Interneta (42%) i doprinos daljem razvoju modernih tehnologija (39%) dok se kao najveće opasnosti navode zdravstveni (43%) i bezbedonosni (34%) rizici.

Šta od navedenog je najveća prednost koju 5G tehnologija donosi?

Baza: 303
Samo jedan odgovor

Koje su prema Vašem mišljenju najveće opasnosti koje 5G tehnologija donosi?

Baza: 125
Moguće više odgovora

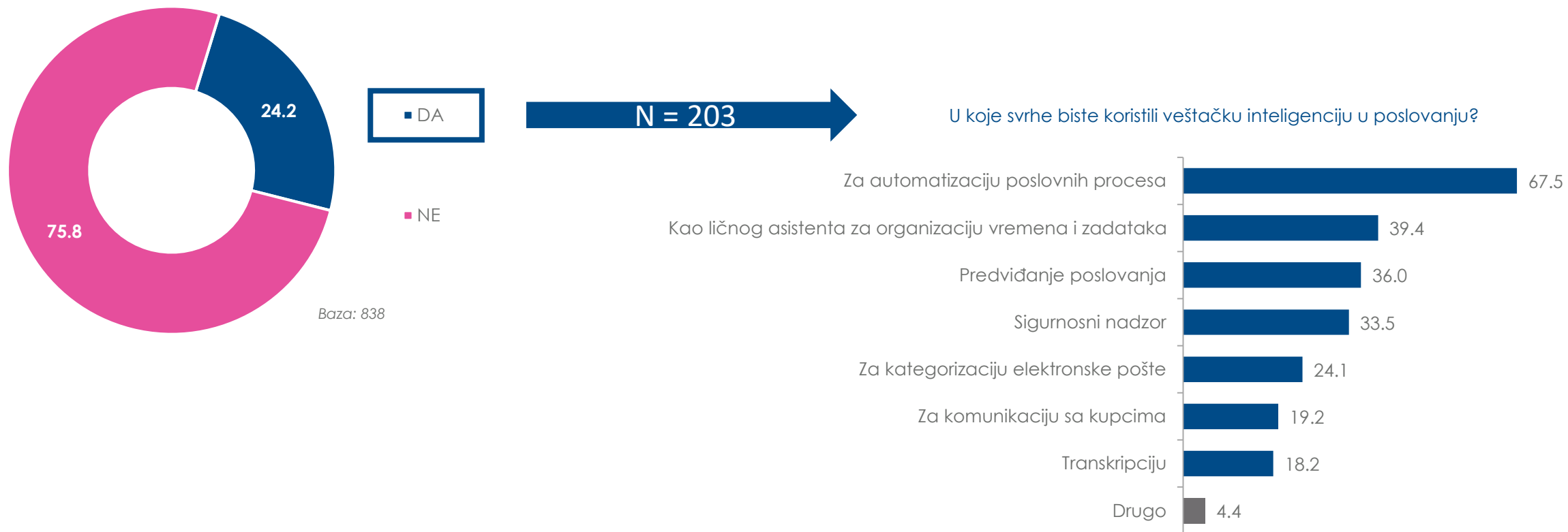
Kakvo je Vaše mišljenje o 5G tehnologiji? Šta od navedenog je najveća prednost koju 5G tehnologija donosi? Koje su prema Vašem mišljenju najveće opasnosti koje 5G tehnologija donosi?

Nova pitanja

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beograđki region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406	
Pozitivno	36,2	80 ADE	73,3 ADE	45,3 E	31,3 ACD	46,6 AC	29	26,8	33,1	41,4 B	50 B	65,4 ABCD	55,6 B	41,4	37,5	32,1	33,3	28,5	48,7 ABD	35,9 B	36,6	40,5	37,9	34,7	29,7	58 ABDE	44,8 ABE	24,6	
Negativno	14,9	6,7	3,3	6,3	17 ACD	12,3	16,7	18,8 ADEF	17,3 F	10,7	5,3	7,4	5,6	12,7	15,5	18,9	13,2	18,6 C	10,3	14,5	12,7	15,2	14,4	15,7	21,8 ACD	3,7	9,1 C	20,4 ACD	
Ni pozitivno ni negativno	48,9	13,3	23,3	48,4 BC	51,7 ABC	41,1	54,3 AB	54,4 AF	49,6 F	47,9 F	44,7	27,2	38,9	45,9	47	49,1	53,4	52,9 C	41	49,5	50,7	44,3	47,7	49,6	48,5	38,3	46,2	54,9 AC	
Veća brzina interneta	41,9	0	27,3	39,5	48,6 A	29,6	55,6 AB	57,9 AEFG	40,9 F	44,3 FG	26,3	18,9	10	29,3	44,4 B	51 B	44,9 B	47,8	32,9	43,7	46,2	65,6 AE	48,3 E	33,5	53,3 C	25,7	53,1 AC	49 C	
Unapređena sigurnost na internetu	19,1	25	9,1	25,6	18,2	20,8	17,4	16,8	20,5	17,1	36,8 AB	18,9	20	25,3 C	13,1	21,6	19,2	18,8	17,1	20,3	19,2	6,3	17,2	22,4 C	16,7	16,5	20,3	22	
Doprinos daljem razvoju modernih tehnologija	38,6	75 ADE	63,6 ADE	34,9	32,7	49,1 AC	27,1	25,2	38,6	37,1	36,8	62,3 ABCD	70 ABD	44	42,4	27,5	35,9	33,3	50 ABD	35,4	34,6	25	34,5	44,1 AC	30	56,9 ABDE	26,6	29	
Sve	0,3	0	0	0	0,5	0,6	0	0	0	1,4	0	0	0	1,3	0	0	0	0	0	0,6	0	3,1 A	0	0	0	0,9	0	0	
Zdravstveni rizici	43,2	0	100	16,7	44,8	23,8	53 AB	50,7 A	39,1	38,9	0	0	0	26,1	43,9	46,7	51,6	42,2	43,8	43,8	55,6	41,7	59,1 E	35,6	31,8	57,1	38,5	45,8	
Bezbednosni rizici	33,6	100	0	33,3	32,8	40,5	30,1	25,3	52,2 AB	27,8	100	50	100	34,8	34,1	33,3	32,3	31,1	43,8	32,8	38,9	33,3	18,2	37	22,7	28,6	23,1	38,6	
Rizik po biodiverzitet	18,4	0	0	50 AE	17,2	26,2	14,5	17,3	4,3	33,3 C	0	50 AC	0	30,4	17,1	13,3	16,1	22,2	12,5	17,2	5,6	16,7	13,6	23,3	45,5 AE	14,3	23,1	10,8	
Sve	4,8	0	0	0	5,2	9,5	2,4	6,7	4,3	0	0	0	0	8,7	4,9	6,7	0	4,4	0	6,3	0	8,3	9,1	4,1	0	0	15,4	4,8	

Da li biste uveli veštačku inteligenciju u poslovanje, ukoliko biste bili u mogućnosti?

Baza: 838

Baza: 203
Otvoreni ka uvođenju veštačke
inteligencije u poslovanje
Moguće više odgovora

- Svega četvrtina privrednih subjekata bi bila voljna da uvede veštačku inteligenciju u poslovanje i to pre svega u svrhu automatizacije poslovnih procesa (67%).

Da li biste uveli veštačku inteligenciju u poslovanje, ukoliko biste bili u mogućnosti? U koje svrhe biste koristili veštačku inteligenciju u poslovanju?

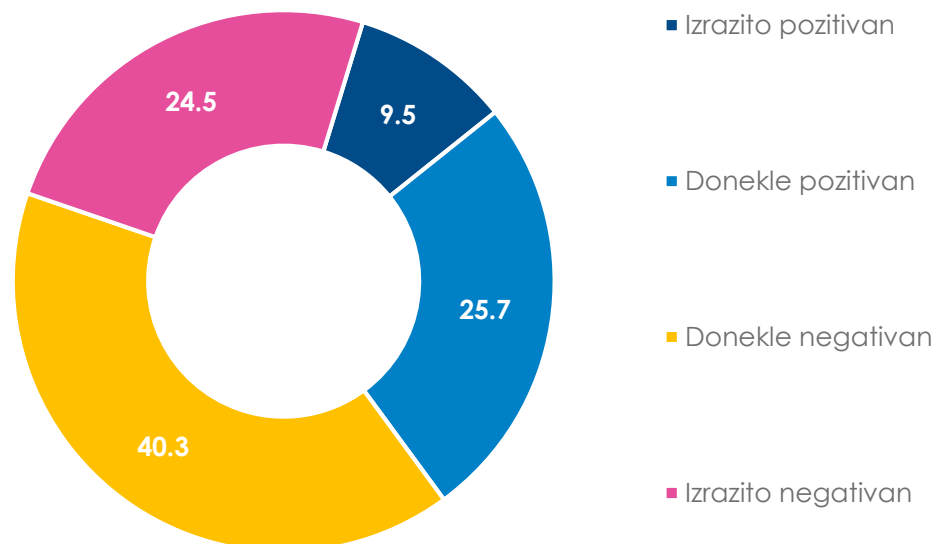
Nova pitanja

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406	
Da	24,2	66,7 A D E	66,7 A D E	33,7 A E	19,2	38,7 A C	14,3	12	18,8 B	34,3 A B C	42,1 A B C	55,6 A B C D	61,1 A B C D	32,6 A D E	24,6	18,9	20,9	15,3	41,7 A B D	23 B	15,5	19	27,5 B	26,7 B	19,8 E	61,2 A B D E	24,5 E	8,1	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n =	203	20	20	32	131	132	71	48	25	58	16	45	11	59	65	30	49	37	65	101	22	15	42	124	20	115	35	33	
Za automatizaciju poslovnih procesa	67,5	95 A D E	75	62,5	63,4	68,9	64,8	64,6	60	55,2	68,8	86,7 A B C D	81,8	62,7	70,8	63,3	71,4	59,5	81,5 A B D	61,4	54,5	80	66,7	68,5	60	74,8 A D	48,6	66,7	
Kao ličnog asistenta za organizaciju vremena i zadataka	39,4	35	20	46,9	41,2	35,6	46,5	45,8	44	46,6	25	28,9	27,3	44,1	43,1	33,3	32,7	40,5	26,2	47,5 A C	45,5	46,7	40,5	37,1	40	37,4	48,6	36,4	
Predviđanje poslovanja	36,0	45	25	34,4	36,6	35,6	36,6	29,2	32	44,8 G	31,3	42,2 G	9,1	35,6	33,8	36,7	38,8	35,1	30,8	39,6	40,9	46,7	35,7	33,9	40	36,5	28,6	39,4	
Sigurnosni nadzor	33,5	50	30	28,1	32,8	34,1	32,4	27,1	24	32,8	37,5	51,1 A B C G	9,1	30,5	30,8	30	42,9	35,1	35,4	31,7	31,8	20	21,4	39,5 A D	25	34,8	40	27,3	
Za kategorizaciju elektronske pošte	24,1	30	10	15,6	27,5	25	22,5	18,8	32	24,1	31,3	20	36,4	23,7	24,6	30	20,4	16,2	20	29,7	18,2	33,3	21,4	25	20	27,8	17,1	21,2	
Za komunikaciju sa kupcima	19,2	30	15	15,6	19,1	18,2	21,1	18,8	24	19	18,8	20	9,1	16,9	21,5	10	24,5	35,1 A C D	15,4	15,8	22,7	20	11,9	21	5	20,9	25,7	15,2	
Transkripciju	18,2	30	15	15,6	17,6	21,2	12,7	8,3	20	19	37,5 A B	17,8	27,3	25,4	18,5	13,3	12,2	21,6	15,4	18,8	9,1	33,3	11,9	20,2	15	21,7	14,3	12,1	
Drugo	4,4	5	5	0	5,3	5,3	2,8	4,2	8	3,4	0	4,4	9,1	3,4	0	6,7	10,2 A	5,4	1,5	5,9	4,5	0	2,4	5,6	5	3,5	2,9	9,1	

Kako procenjujete uticaj šire primene veštačke inteligencije na profitabilnost u Vašoj delatnosti?

Nova pitanja

- Dve trećine privrednika ima donekle negativnu ili izrazito negativnu procenu uticaja šire primene veštačke inteligencije na profitabilnosti poslovanja. Smisleno je pretpostaviti da mala lokalna preduzeća strahuju da će ih konkurencija koja ima sredstva da uloži u inovativna rešenja i AI istisnuti sa tržišta.

Kako procenjujete uticaj šire primene veštačke inteligencije na profitabilnost u Vašoj delatnosti?

Nova pitanja

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Izrazito pozitivan	9,5	46,7 A D E	23,3 A D E	9,5	7,3	16,1 A C	5	4,5	7,5	10,7 B	7,9	30,9 A B C D E	33,3 A B C D E	14,9 A D E	10,2	5,7	7,3	5	19,9 A B D	8,4	5,6	10,1	9,8	10,6	3	28,7 A B D E	8,4 E	2,7
Donekle pozitivan	25,7	33,3	53,3 A E	36,8 A E	22,5	32 A C	21,3	18,8	18,8	34,3 A B C	44,7 A B C	40,7 A B C	38,9 B	30,9 E	23,9	27,7	22,2	23,1	31,4	25	23,2	17,7	28,8	26,7	24,8	39,9 A B D E	28,7 E	18,2
Donekle negativan	40,3	20	16,7	43,2 B C	41,9 B C	35,5	43,7 A B	45,4 A D F G	47,4 D F G	36,1 F	39,5 F	18,5	16,7	31,5	45,1 B D	34	46,2 A B D	43,8	35,3	40,2	43,7	43	37,3	39,9	56,4 A C D E	25,5	36,4 C	44,6 A C
Izrazito negativan	24,5	0	6,7	10,5	28,3 A C D	16,4	30 A B	31,3 A D E F	26,3 E F	18,9	7,9	9,9	11,1	22,7	20,8	32,7 A B C	24,4	28,1 C	13,5	26,4 C	27,5	29,1	24,2	22,8	15,8 C	5,9	26,6 B C	34,5 A B C

INOVACIJE NA LOKALU

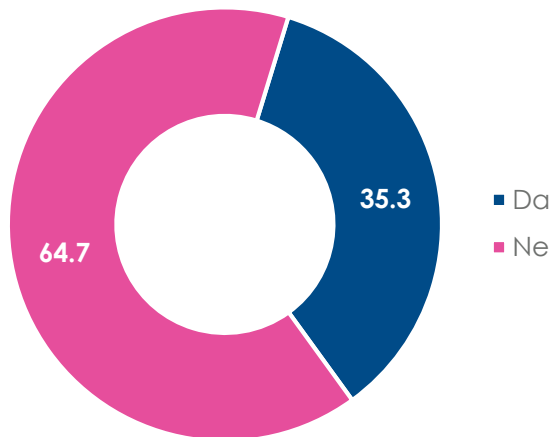

Da li saradujete sa jedinicama lokalne samouprave? Da li prepoznajete neke od problema na lokalnom nivou koji bi mogli da budu rešeni uvođenjem sledećih inovacija?

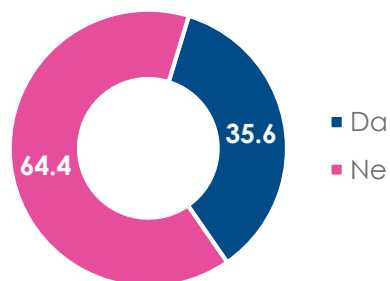

Nova pitanja

Saradnja sa JLS

Da li biste bili spremni kao firma da uložite sredstva za kreiranje inovativnog rešenja koje bi moglo da reši neke od problema na lokalnom nivou?

Da li prepoznajete neke od problema na lokalnom nivou koji bi mogli da budu rešeni uvođenjem sledećih inovacija?

- Samo 35% inovatora saraduje sa jedinicama lokalne samouprave i to su češće velika i srednja preduzeća koja su osnovana pre 10+ godina i koja posluju na evropskom nivou i dominantno se bave proizvodnjom. Takođe, identičan procenat inovatora bi bio spreman da kao firma uložiti sredstva za rešavanje problema na lokalnom nivou.
- Najpoželjnije inovacije koje su prepoznate kao potencijalna rešenja za probleme na lokalnom nivou jesu servis pametnog osvetljenja (54%), servis za praćenje kvaliteta vazduha (46%), servis pametnog parkiranja (41%) i servis adaptivnog upravljanja saobraćajem (40%) i servis prijave incidentnih situacija (39%).

Da li saradujete sa jedinicama lokalne samouprave? Da li prepoznajete neke od problema na lokalnom nivou koji bi mogli da budu rešeni uvođenjem sledećih inovacija? Da li biste bili spremni kao firma da uložite sredstva za kreiranje inovativnog rešenja koje bi moglo da reši neke od problema na lokalnom nivou?

Nova pitanja

Grupa	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno	
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)	
n =	289	25	18	42	204	158	131	93	42	72	22	45	15	65	100	49	75	64	77	148	31	33	56	169	101	188	0	0	
Da	35,3	84 A D E	77,8 A D E	31	26,5	44,3 A C	24,4	22,6	45,2 B	27,8	45,5 B	53,3 A B D	53,3 B	30,8	36	28,6	42,7	25	48,1 A B D	33,1	19,4	24,2	33,9	40,8 A B	25,7	40,4 A B	0	0	
Servis pametnog osvetljenja	54,0	80 A C E	44,4	57,1	51	58,9	48,1	49,5	54,8	47,2	59,1	68,9 A B D	60	58,5	52	46,9	57,3	50	62,3	51,4	48,4	54,5	44,6	58	57,4	52,1	0	0	
Servis za praćenje kvaliteta vazduha	46,0	80 A C D E	33,3	47,6	42,6	48,1	43,5	47,3	42,9	40,3	45,5	57,8	40	55,4 E	47	44,9	37,3	35,9	48,1	49,3	38,7	45,5	41,1	49,1	42,6	47,9	0	0	
Servis pametnog parkiranja	41,2	80 A D E	61,1 E	38,1	35,3	50,6 A C	29,8	30,1	42,9	33,3	59,1 B D	66,7 A B C D	40	43,1	38	38,8	45,3	37,5	48,1	39,2	32,3	33,3	37,5	45,6	28,7	47,9 A B	0	0	
Servis adaptivnog upravljanja saobraćajem	39,8	84 A D E	61,1 D E	31	34,3	46,8 A C	31,3	24,7	45,2 B	38,9	54,5 B	64,4 A B D G	26,7	46,2	41	28,6	40	42,2	46,8	35,1	35,5	33,3	35,7	43,2	31,7	44,1 A B	0	0	
Servis prijave incidentnih situacija	39,4	68 A D E	55,6	35,7	35,3	45,6 A C	32,1	31,2	40,5	33,3	45,5	64,4 A B C D G	33,3	50,8 A E	40	38,8	29,3	32,8	40,3	41,9	32,3	39,4	30,4	43,8	24,8	47,3 A B	0	0	
Servis za praćenje bujičnih tokova	35,6	68 A D E	50	38,1	29,9	41,1 A C	29	30,1	33,3	31,9	36,4	55,6 A B C D	33,3	40	35	38,8	30,7	25	44,2 B	35,8	32,3	36,4	26,8	39,1	24,8	41,5 A B	0	0	
Servis obaveštavanja putnika javnog prevoza	28,4	56 A D E	44,4	26,2	24	32,9	22,9	24,7	28,6	18,1	36,4	48,9 A B D	26,7	35,4	28	28,6	22,7	25	26	31,1	25,8	15,2	23,2	33,1 A C	21,8	31,9	0	0	
Ne prepoznajem nijedan od problema	27,3	8	22,2	31 B	29,4 B	26,6	28,2	28	23,8	41,7 A E F	18,2	13,3	20	21,5	31	22,4	30,7	34,4	23,4	26,4	29	30,3	35,7	23,7	23,8	29,3	0	0	
Da	35,6	76 A D E	50 D	23,8	31,9	41,1 A C	29	30,1	38,1	27,8	36,4	53,3 A B D	46,7	44,6 D	34	24,5	37,3	26,6	41,6	36,5	22,6	24,2	37,5	39,6	31,7	37,8	0	0	

DODATNA PITANJA

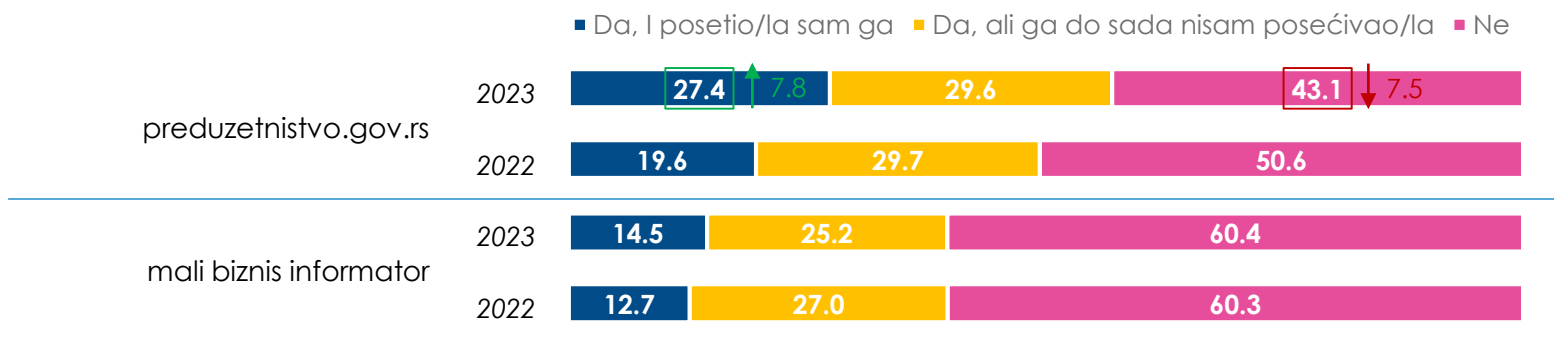

Da li znate za portal preduzetnistvo.gov.rs? Da li ste čuli za portal mali biznis informator?

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

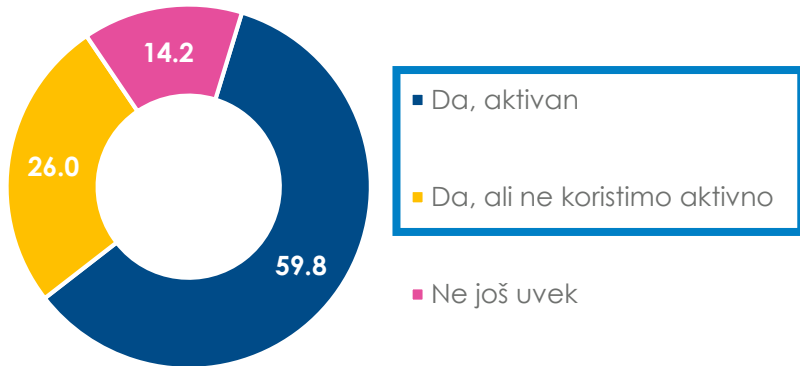
- Poznatost portala preduzetnistvo.gov.rs (57%) i mali biznis informator (40%) je relativno niska među malim i mikro preduzetnicima.
- U odnosu na prethodnu godinu, beleži se porast (8%) upoznatosti i poseta malih i mikro preduzetnika portalu preduzetnistvo.gov.rs.
- Dosta je i preduzetnika koji su za ove portale čuli, ali nisu bili dovoljno motivisani da ih posete i provere kakav sadržaj na njima mogu da nađu.

Da li znate za portal preduzetnistvo.gov.rs? Da li ste čuli za portal mali biznis informator?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	497	0	0	6	491	0	497	330	75	73	6	10	3	77	157	111	152	142	63	292	119	67	96	215	61	70	88	278
Da, i posetio / la sam ga	27,4	0	0	33,3	27,3	0	27,4	26,1	29,3	28,8	16,7	40	66,7	27,3	31,2	25,2	25	21,8	25,4	30,5	26,9	34,3	29,2	24,7	37,7 E	58,6 A B D E	33 E	15,5
Da, ali ga do sada nisam posećivao / la	29,6	0	0	33,3	29,5	0	29,6	29,7	29,3	28,8	33,3	30	33,3	40,3 A C	25,5	29,7	28,3	31,7	39,7 D	26,4	26,1	23,9	35,4	30,7	32,8 C	11,4	34,1 C	32 C
Ne	43,1	0	0	33,3	43,2	0	43,1	44,2	41,3	42,5	50	30	0	32,5	43,3	45	46,7 B	46,5	34,9	43,2	47,1	41,8	35,4	44,7	29,5	30	33	52,5 A B C D
Da, i posetio / la sam ga	14,5	0	0	33,3	14,3	0	14,5	12,7	20	15,1	16,7	10	66,7 A B D F	14,3	16,6	11,7	14,5	12,7	11,1	16,1	18,5	14,9	13,5	12,6	13,1	35,7 A B E	25 A E	6,1
Da, ali ga do sada nisam posećivao / la	25,2	0	0	33,3	25,1	0	25,2	26,4	18,7	20,5	50	50 C D	33,3	28,6	19,1	31,5 C	25	21,8	34,9 B	24,7	20,2	23,9	25	28,4	41 A C D E	18,6	18,2	25,5
Ne	60,4	0	0	33,3	60,7	0	60,4	60,9	61,3	64,4	33,3	40	0	57,1	64,3	56,8	60,5	65,5	54	59,2	61,3	61,2	61,5	59,1	45,9	45,7	56,8	68,3 A B C D

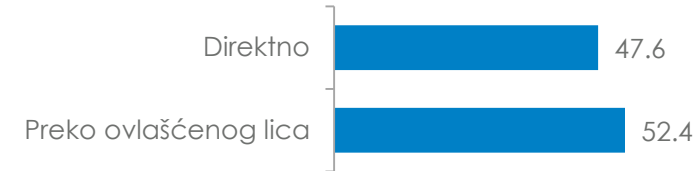
Da li ste korisnik portala eUprava?

N = 719

- Većina preduzetnika koristi portal eUprava, od kojih približno polovina to čini preko ovlašćenog lica.
- Najkorišćeniji način za logovanje na portal jeste kvalifikovanim elektronskim sertifikatom (63%), a usluge sa portala koje se najčešće koriste jesu usluge iz domena poslovanja i finansija (99%) i usluge Ministarstva unutrašnjih poslova (18%).
- Većina preduzetnika (62%) ističe da su zadovoljni uslugama koje pruža portal eUprava.

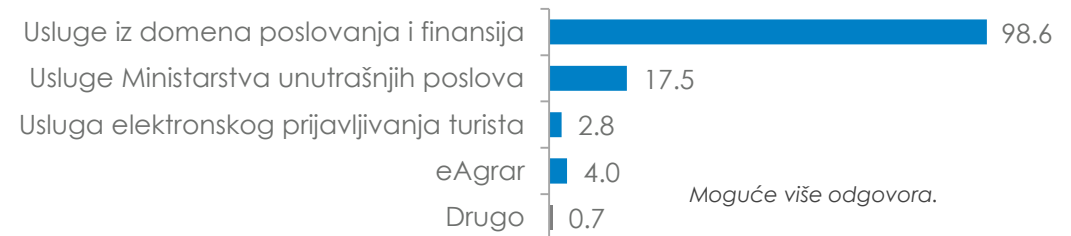
Na koji način koristite usluge sa portala eUprava?

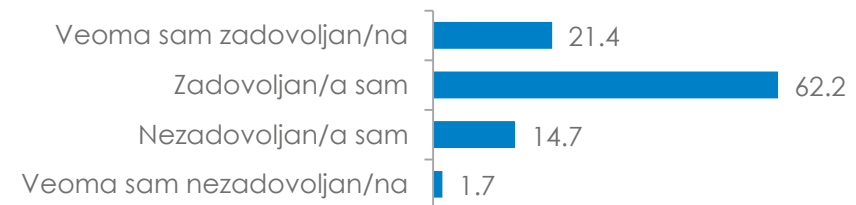
Koji način za logovanje koristite kako biste ste ulogovali na portal eUprava?

Koje usluge sa portala eUprava najčešće koristite?

U kojoj meri ste zadovoljni pružanjem usluga preko portala eUprava?

Da li ste korisnik portala eUprava?

Nova pitanja

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Da, aktivan	59,8	86,7 A E	90 A E	73,7 A E	55,3	74,5 A C	49,7	52,6	63,2 B	63,3 B	68,4	75,3 A B	72,2	60,2	64 D	52,8	59,4	57,4	67,9 A B D	58,2	50,7	49,4	58,8	64,7 A B C	59,4	72,3 A B E	69,9 A E	50,5
Da, ali ne koristimo aktivno	26,0	10	3,3	21,1 C	28,4 A B C	18,2	31,4 A B	29,3 A F	25,6	26,6 F	15,8	14,8	22,2	27,6	20,5	31,4 C	27,4	27,7	23,1	26,1	27,5	30,4	29,4	23,7	25,7	21,8	19,6	30,3 A C D
Ne još uvek	14,2	3,3	6,7	5,3	16,3 A D	7,3	18,9 A B	18 A D	11,3	10,1	15,8	9,9	5,6	12,2	15,5	15,7	13,2	14,9	9	15,7 C	21,8 A D E	20,3 E	11,8	11,6	14,9 C	5,9	10,5	19,2 A C D

Na koji način koristite usluge sa portala eUprava? Koji način za logovanje koristite kako biste ste ulogovali na portal eUprava?

Nova pitanja

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n=	719	29	28	90	572	316	403	327	118	152	32	73	17	159	223	134	203	206	142	371	111	63	135	410	86	177	128	328
Direktno	47,6	86,2 A D E	92,9 A D E	57,8 A E	41,8	60,8 A C	37,2	37,3	46,6	54,6 B	65,6 A B	64,4 A B C	82,4 A B C D	53,5 D E	55,2 A D E	38,8	40,4	43,2	55,6 A B	46,9	36	44,4	51,1 B	50 B	53,5 E	67,2 A B D E	55,5 A E	32,3
Preko ovlašćenog lica (knjigovodja, agencija)	52,4	13,8	7,1	42,2 B C	58,2 A B C D	39,2	62,8 A B	62,7 A D E F G	53,4 F G	45,4 G	34,4	35,6	17,6	46,5	44,8	61,2 A B C	59,6 A B C	56,8 C	44,4	53,1	64 A D E	55,6	48,9	50	46,5 C	32,8	44,5 C	67,7 A B C D
Korisničkim mejlom i lozinkom	31,4	13,8	17,9	30	33,2 A B	23,4	37,7 A B	37 A D	30,5	22,4	21,9	34,2	17,6	25,8	25,6	38,1 B C	37,9 A B C	32,5	32,4	30,5	37,8	34,9	28,9	30	50 A C D	17,5	12,5	41,5 A C D
Kvalifikovanim elektronskim sertifikatom	63,3	82,8 A E	75	64,4	61,5	69,3 A C	58,6	58,4	65,3	71,1 A B	71,9	60,3	70,6	71,1 A D E	69,1 A D E	55,2	56,2	62,6	63,4	63,6	57,7	61,9	63,7	64,9	46,5	71,8 A B E	80,5 A B E	56,4
Consent ID aplikacijom	5,3	3,4	7,1	5,6	5,2	7,3 A C	3,7	4,6	4,2	6,6	6,3	5,5	11,8	3,1	5,4	6,7	5,9	4,9	4,2	5,9	4,5	3,2	7,4	5,1	3,5	10,7 A B E	7 E	2,1

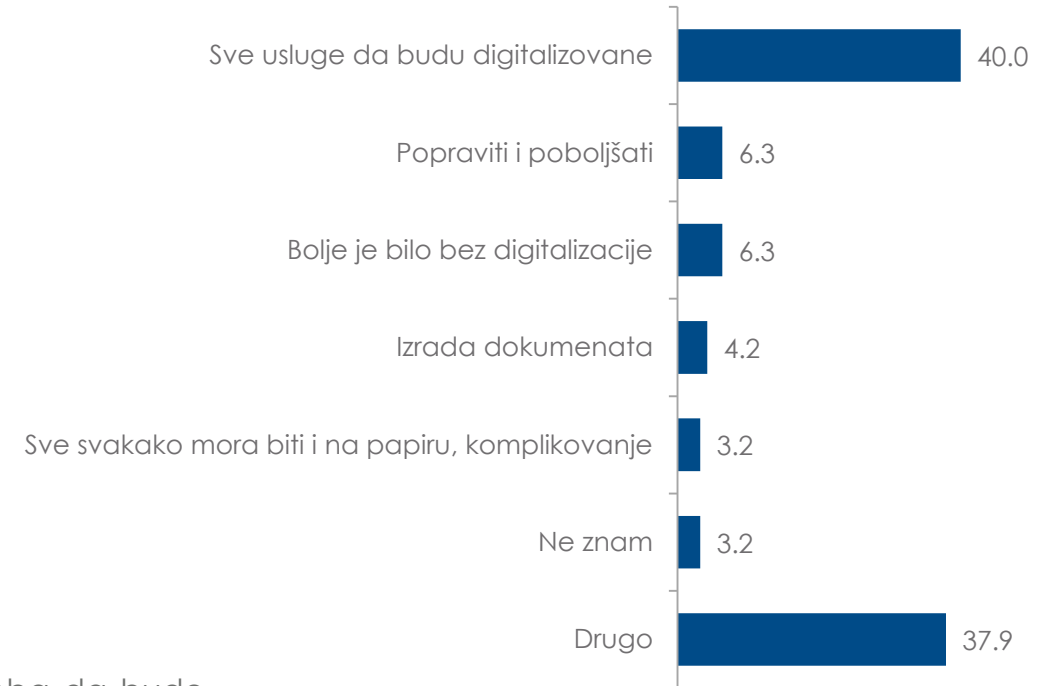
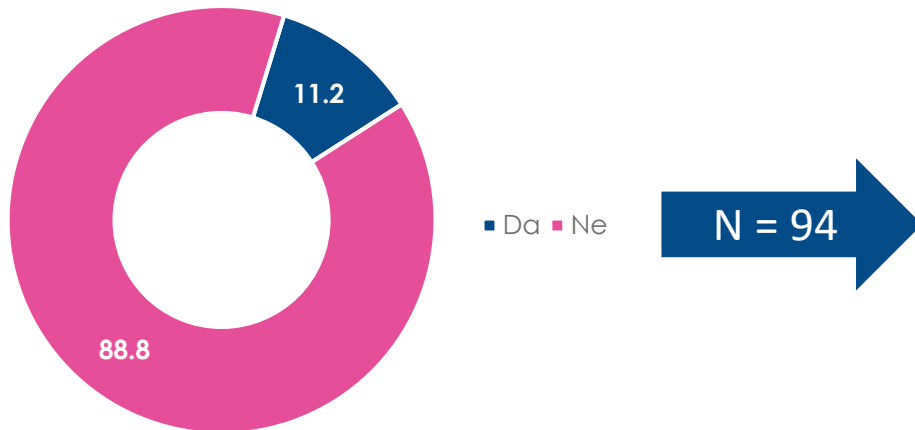
Koje usluge sa portala eUprava najčešće koristite? U kojoj meri ste zadovoljni pružanjem usluga preko portala eUprava?

Nova pitanja

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	719	29	28	90	572	316	403	327	118	152	32	73	17	159	223	134	203	206	142	371	111	63	135	410	86	177	128	328
Usluge iz domena poslovanja i finansija	98,6	100	100	100	98,3	99,7 A C	97,8	99,1	99,2	97,4	100	98,6	94,1	98,7	97,8	98,5	99,5	99	99,3	98,1	99,1	95,2	99,3	98,8 C	97,7	98,3	100	98,5
Usluge Ministarstva unutrašnjih poslova	17,5	10,3	25	18,9	17,3	19,9	15,6	15,9	19,5	18,4	25	12,3	35,3 B F	20,1	17,5	17,9	15,3	11,7	19,7 B	19,9 B	18,9	15,9	18,5	17,1	8,1	24,3 A B E	28,9 A B E	11,9
Usluga elektronskog prijavljivanja turista (eTurist)	2,8	0	7,1	2,2	2,8	3,2	2,5	3,1	3,4	2	0	4,1	0	3,1	1,8	0,7	4,9 A D	0,5	0,7	4,9 A B C	3,6	1,6	3	2,7	2,3	5,1 A E	5,5 E	0,6
eAgrar	4,0	13,8 A E	7,1	11,1 A E	2,3	7,3 A C	1,5	1,5	5,1 B	7,2 A B	3,1	5,5 B	11,8 B	2,5	6,7 A	2,2	3,4	1,9	10,6 A B D	2,7	1,8	1,6	1,5	5,9 A D	4,7	8,5 A E	3,1	1,8
Drugo, šta?	0,7	0	3,6	1,1	0,5	0,3	1	0,6	0,8	0,7	0	1,4	0	0	0,9	0,7	1	1,5	0,7	0,3	0,9	0	0	1	1,2	1,1	0	0,6
Veoma sam nezadovoljan/na	1,7	0	3,6	0	1,9	1,9	1,5	1,2	3,4	1,3	0	2,7	0	0,6	2,2	1,5	2	2,9 D	3,5 D	0,3	0,9	1,6	1,5	2	1,2	1,1	0,8	2,4
Nezadovoljan/a sam	14,7	6,9	14,3	14,4	15,2	12,3	16,6	16,8 D F	21,2 A D F	9,9	15,6	5,5	11,8	11,3	13	16,4	18,2	15	17,6	13,5	10,8	19	12,6	15,9	18,6 C D	6,8	3,1	22,6 A C D
Zadovoljan/a sam	62,2	17,2	39,3	52,2 B	67,1 A B C D	55,7	67,2 A B	66,7 A F	59,3 F	66,4 F	53,1	41,1	64,7	67,3	61	61,9	59,6	60,7 C	50	67,7 A C	66,7	58,7	65,9	60,2	64	59,3	66,4	61,6
Veoma sam zadovoljan/na	21,4	75,9 A C D E	42,9 A E	33,3 A E	15,7	30,1 A C	14,6	15,3	16,1	22,4	31,3 B	50,7 A B C D G	23,5	20,8	23,8	20,1	20,2	21,4	28,9 A D	18,6	21,6	20,6	20	22	16,3	32,8 A B E	29,7 A B E	13,4

Da li biste voleli da neka javna usluga bude digitalizovana, a sada se sprovodi samo u papiru? Koje usluge su u pitanju?

- Tek svaki deseti privrednik smatra da postoji javna usluga koja treba da bude digitalizovana. Ipak, odgovori koje daju su nespecifični poput "sve usluge treba da budu digitalizovane". Sa druge strane, bilo je i specifičnih zaheva (eksel dokument).

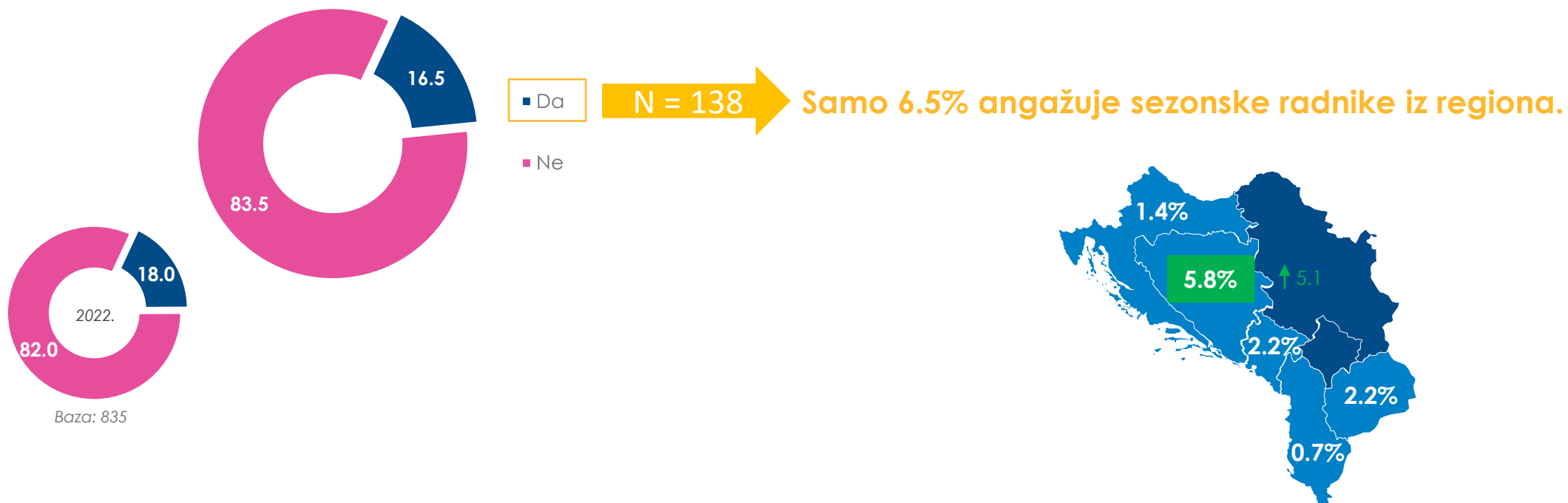

Da li angažujete povremenu/sezonsku radnu snagu? Da li angažujete sezonske radnike iz regiona?

Pod sezonskim radnicima podrazumevamo privremeno i povremeno angažovanje radnika samo u onim periodima kada je povećan intezitet poslovanja (recimo tokom turističke sezone, vikendom u kafićima/restoranima, tokom sezone branja voća/povrća i sl.). Ovi radnici mogu biti potrebni na samo nekoliko dana ili nekoliko meseci i NE angažuju se tokom cele godine.

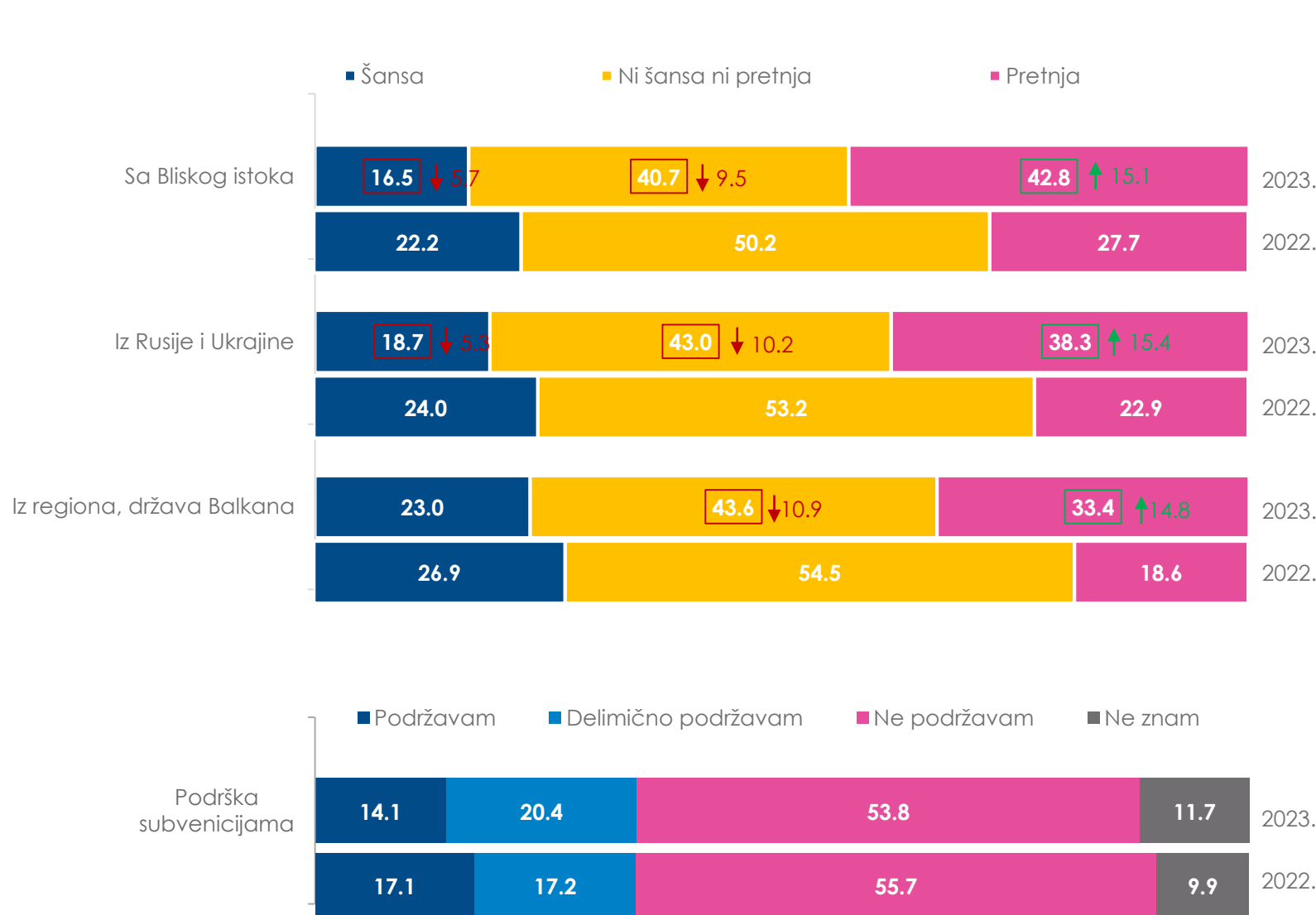
↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

U ovom talasu 17% preduzetnika je angažovalo povremenu radnu snagu, od kojih 6.5% sezonske radnike iz regiona, tj. ukupno 1% privrednih subjekata.

Da li dolazak nove radne snage u Srbiju vidite kao šansu ili pretnju? Da li podržavate subvencije države za zapošljavanje radnika iz drugih zemalja:

↑ Značajno više u odnosu na prethodni talas

↓ Značajno niže u odnosu na prethodni talas

- Kao i u prethodnom talasu, privredni subjekti imaju pozitivniji stav prema dolasku nove radne snage u odnosu na opštu populaciju. Ipak, sada je došlo do bitnog povećanja u gledanju na novu radnu snagu kao na pretnju, bez obzira o kome se radi.

- Kao i kod opšte populacije, postoji gradacija u percepciji pretnje (najveća pretnja sa Bliskog istoka, a najmanja iz država regiona).

- Nema promena po pitanju stava o subvencijama za zapošljavanje radnika iz drugih zemalja - nešto više od polovine privrednih subjekata ih ne podržava.

- Mikro preduzeća, preduzetnici i oni koji posluju na lokalnom nivou imaju negativniji stav o dolasku nove radne snage i subvencijama za zapošljavanje radnika iz drugih zemalja.

Da li dolazak nove radne snage u Srbiju vidite kao šansu ili pretnju?

Grupa	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa				
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	Inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno	
		(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406	
Sa Bliskog istoka	Šansa	16,5	30 A DE	16,7	13,7	16,3	17,9	15,5	14,3	18,8	17,8	15,8	21	16,7	16	17	17,6	15,4	10,3	17,3 B	19,5 AB	19 D	26,6 A DE	9,8	16,2	12,9	21,3 A E	23,1 A B E	12,8
	Ni šansa ni pretnja	40,7	53,3	50	53,7 A E	37,9	46,6 A C	36,6	36,6	36,1	43,2	55,3 B C	49,4 B	72,2 A B C D	46,4 D	43,2 D	33,3	38,5	41,3	42,9	39,5	35,9	34,2	47,7 B C	40,9	47,5 D	52,7 A DE	28	37,9 D
	Pretnja	42,8	16,7	33,3	32,6	45,8 A B D	35,5	47,9 A B	49,1 A D E F G	45,1 F G	39,1 G	28,9	29,6	11,1	37,6	39,8	49,1 B	46,2	48,3 A	39,7	40,9	45,1	39,2	42,5	42,9	39,6 C	26,1	49 C	49,3 A C
Iz Rusije i Ukrajine	Šansa	18,7	33,3 A E	20	18,9	18	21,7	16,7	15,8	18,8	20,1	21,1	28,4 A B	22,2	19,3	19,3	20,1	16,7	12	19,9 B	22 A B	18,3	27,8 A D	12,4	19,4 D	17,8	22,9 E	25,9 A E	14,5
	Ni šansa ni pretnja	43,0	56,7	50	55,8 A E	40,3	49 A C	38,8	38,8	39,8	45,6	55,3 B	50,6 B	72,2 A B C D	45,9	45,8	37,1	41,5	43	44,2	42,5	39,4	36,7	49	43,1	53,5 A D E	54,8 A D E	26,6	40,6 D
	Pretnja	38,3	10	30	25,3	41,7 A B D	29,3	44,5 A B	45,4 A D E F G	41,4 E F G	34,3 F G	23,7	21	5,6	34,8	34,8	42,8	41,9	45 A D	35,9	35,5	42,3	35,4	38,6	37,5	28,7	22,3	47,6 A B C	44,8 A B C
Iz regiona, država Balkana	Šansa	23,0	36,7	23,3	23,2	22,4	25,8	21,1	19,8	21,1	27,2	28,9	30,9 B	22,2	24,3	23,5	23,3	21,4	17,8	25	25,2 B	23,2	27,8	20,3	23,1	21,8	27,1 E	30,1 A E	19
	Ni šansa ni pretnja	43,6	56,7	46,7	56,8 A E	41	49,9 A C	39,2	40,4	39,1	44,4	50	55,6 A B C	72,2 A B C D	45,9	46,6	38,4	41,9	43	43,6	43,9	37,3	44,3	48,4	43,8	53,5 A D E	53,2 A D E	29,4	41,6 D
	Pretnja	33,4	6,7	30 B	20	36,6 A B D	24,3	39,6 A B	39,8 A D E F G	39,8 D E F G	28,4 F G	21,1	13,6	5,6	29,8	29,9	38,4	36,8	39,3 A D	31,4	30,9	39,4	27,8	31,4	33,2	24,8	19,7	40,6 A B C	39,4 A B C

Da li podržavate subvencije države za zapošljavanje radnika iz drugih zemalja?

	Total	Veličina preduzeća				Privredno društvo/preduzetnik		Teritorija poslovanja						Sedište				Glavna delatnost			Osnivanje				Grupa			
		Veliko	Srednje	Malo	Mikro	Privredno društvo	Preduzetnik	Lokalni nivo (grad)	Regionalni nivo	Nacionalni nivo (Srbija)	Region Zapadnog Balkana	Evropski nivo	Drugi kontinenti	Beogradski region	Vojvodina	Istočna i Južna Srbija	Šumadija i Zapadna Srbija	Trgovina	Proizvodnja	Usluga	Do 2 godine	Od 2-5 godina	5-10 godina	10+ godina	Inovacije	I inovacije i dig. transformacija	Samo dig. transformacija	Nijedno
Grupa	(A)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(B)	(C)	(D)	(E)	(F)	(G)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(B)	(C)	(D)	(E)	(B)	(C)	(D)	(E)
n =	838	30	30	95	683	341	497	399	133	169	38	81	18	181	264	159	234	242	156	440	142	79	153	464	101	188	143	406
Podržavam	14,1	33,3 A D E	20	12,6	13,2	15,8	12,9	11	16,5	14,8	15,8	23,5 A B	11,1	14,4	14	15,7	12,8	11,2	16,7	14,8	19 D	21,5 A D E	10,5	12,5	8,9	19,7 A B E	21,7 A B E	10,1
Delimično podržavam	20,4	30	26,7	21,1	19,6	24 A C	17,9	19	16,5	18,3	18,4	38,3 A B C D E	22,2	24,9 D	21,2	15,1	19,7	14,9	23,7 B	22,3 B	14,1	19	17,6	23,5 A B	18,8	22,9	22,4	19
Ne podržavam	53,8	23,3	46,7	48,4 B	56,2 A B	47,8	57,9 A B	58,9 A F G	57,1 F	54,4 F	47,4	29,6	33,3	48,6	52,3	59,1	56	62,4 A C D	51,9	49,8	57	44,3	58,2 C	53	61,4 C D	43,6	46,2	59,4 A C D
Ne znam	11,7	13,3	6,7	17,9	11	12,3	11,3	11	9,8	12,4	18,4	8,6	33,3 A B C D F	12,2	12,5	10,1	11,5	11,6	7,7	13,2	9,9	15,2	13,7	11	10,9	13,8	9,8	11,6

Hvala na pažnji!